

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: יוֹם הַכִּיפּוּרִים "אל שדי יתן לכם רחמים" כְּנִיסַת הַחֹג: 18:25

עֲרַשׁ"ק ט' תשרי תשע"ט (18.9.18) bnei-zion.com ר"ת 19:59 יְצִיאַת הַחֹג: 19:15

הַפְּטָרָה: "ואמר סלוי" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את פעסך, ויגולו רחמיך על מדותיך, ותתנהג עם בְּנֵיךָ בְּמִדַּת הַרְחָמִים"

על הגילוי הגדול והנפלא שזכה הכהן הגדול ביום הכיפורים, באשר הוא נכנס לקדש הקודשים, מובא בגמרא: "אמר רבי ישמעאל בן אלישע: פעם אחת נכנסתי להקטיר קטורת לפני ולפנים, וראיתי אכתריאל, יה ה' צבאות, יושב על כסא רם ונשא, ואמר לי (הקב"ה): ישמעאל בְּנֵי, בְּרַכְנִי. אמרתי לו: (ריבונו של עולם), 'יהי רצון מלפניך, שיכבשו רחמיך את פעסך, ויגולו רחמיך על מדותיך, ותתנהג עם בְּנֵיךָ בְּמִדַּת הַרְחָמִים, ותכנס להם לפני משורת הדין'. ונענע לי (הקב"ה) בראשו".

והנה, על גילוי זה של רבי ישמעאל בן אלישע, שהיה כהן גדול, נאמרו כבר כמה וכמה פירושים, וברור הוא שמאמר זה הוא עמוק, נסתר ונשגב מהבנתנו. אולם יכולים אנו ללמוד ממאמר זה, שהכהן הגדול, שנכנס ביום הכיפורים לקדש הקודשים היה זוכה להתגלות אלקות שם (אם היה ראוי). כפי שגם מצינו אצל שמעון הצדיק, ששמש ארבעים שנה בכהונה גדולה, והעיד על עצמו (ירושלמי יומא כז'): "כל שנה ושנה שהייתי נכנס לבית קדש הקדשים, היה זקן אחד לבוש לבנים ועטוף לבנים נכנס עמי לבית קדש הקדשים, ויוצא עמי". וצריכים אנו להבין ענין זה, שהקב"ה יושב עם כסא כבודו בבית קדש הקדשים.

תחילה, נקדים לבאר מה ששנינו במשנה, על עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים (יומא נג'): כשהיה נכנס הכהן לקדש הקדשים, "נטל את הדם ממי שהיה ממרס בו, נכנס למקום שנכנס (=לבית קדשי הקדשים רש"י), ועמד במקום שעמד (=בין הבדים), והזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה... וכך היה מונה: אחת, אחת ואחת, אחת ושתיים, אחת ושלוש, אחת וארבע, אחת וחמש, אחת ושש, אחת ושבע".

וכבר תמהו על-כך חז"ל בגמרא (יומא נה'): מדוע היה מונה "אחת" עם כל אחת משבע ההזאות למטה? ותראה שם הגמרא: "רבי אלעזר אמר: שלא יטעה בהזאות", ופרש רש"י: "שיהא לו שהות בינתיים לתת לבו למנין, שלא יטעה".

וצריכים אנו להביא באור עמוק יותר, מדוע הקפידה התורה על מנין מיוחד זה, שספר הכהן הגדול: "אחת ואחת, אחת ושתיים, אחת ושלוש...". וכן, צריך להבין את עצם האמירה "אחת למעלה ושבע למטה".

פתח דברינו יאיר לבאר מה שמצינו מאמר נפלא במדרש תנחומא (נשא), שבזמן שבית המקדש היה קיים, הניח הקב"ה את כסא כבודו בבית המקדש של מעלה, וירד עם כסא הכבוד לשכון בבית המקדש של מטה, כמבואר במדרש (תנחומא נשא יא'): "אמר הקב"ה למשה: משה, הרי מקדשי בנוי למעלה, שנאמר (ירמיה יז'): 'כסא כבוד מרום מראשון... (וכן) נאמר (תהילים קג') 'ה' בשמים הכין כסאו'. וכן אומר הנביא ישעיה (וי'): 'ואראה את אדני יושב על כסא רם ונשא ושוליו מלאים את ההיכל'. (ולמרות זאת אמר להם הקב"ה לישראל): ובשביל חבתכם, אני מניח בית המקדש העליון... וארד ואשכון ביניכם, שנאמר (שמות כב): 'ושכנתי בתוך בני ישראל, וכתיב (שם כה'): 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם'".

ויש להוסיף מה שכתוב במדרש תנחומא (נשא טז'): "אמר רבי שמואל בר נחמן: בשעה שברא הקב"ה את העולם, נתאוה שיהא לו דירה בתחתונים, כמו שיש (לו) בפעליונים. (לכן) ברא את האדם, וצוה אותו: 'מכל עץ הגן אכל תאכל, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו' (בראשית ב', יז). ועבר (האדם) על צויו. אמר ליה הקב"ה... דבר אחד צויתי אותך, ולא שמרת אותו. מיד סלק הקב"ה (את) שכנתו לרקיע הראשון... עמד קין והרג להבל - מיד סלק (הקב"ה את) שכנתו לרקיע שני. (וכן לאחר מעשיהם של) דור אנוש (סלק הקב"ה את שכנתו) לרקיע השלישי, (וב) דור המבול (סלק את שכנתו) לרקיע הרביעי, דור הפלגה (סלק את שכנתו) לרקיע החמישי, סדומיים (=לאחר מעשה סדם) (סלק את שכנתו) לרקיע השישי, ומצריים (בימי אברהם) לרקיע השביעי... אמר הקב"ה: שבעה רקיעים בראתי, ועד עכשיו יש רקיעים... מה עשה? קפל (=לא החשיב) את כל הדורות הראשונים הרשעים, והעמיד (את) אברהם. כיון שהעמיד (את) אברהם... ועשה (אברהם) מעשים טובים, ירד הקב"ה מן (ה)רקיע (ה)שביעי לשישי. עמד יצחק ופשוט צוארו על-גבי המזבח - ירד (הקב"ה) מן (ה)רקיע (ה)שישי לחמישי. עמד משה והורידה (=את השכינה) לארץ, שנאמר (שמות יט', כ'): 'וירד ה' על הר סיני...".

הנה מה טוב ומה נעים להבין בזה מה שצוה הקב"ה את הכהן הגדול, להיכנס ביום הכיפורים לקדש הקודשים, על-פי מה ששנינו בגמרא (יומא פו'): "אמר רבי לוי: גדולה תשובה - שמגעת עד כסא הכבוד,

שְׁנֵי אֵמָר (הוֹשֵׁעַ יד): 'שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ'". הִנֵּה, מְבוֹאָר מִכָּאן, שְׁתַּכְלִית הַתְּשׁוּבָה הַיּא לְהַגִּיעַ עַד הַקְּב"ה, אֲשֶׁר יוֹשֵׁב עַל כְּסֵא הַכְּבוֹד. וְהִנֵּה, יוֹם הַכִּיפּוּרִים הוּא יוֹם שֶׁל סְלִיחָה, מַחִילָה וְכִפְרָה לְכָל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (וַיִּקְרָא טו', ל'): "כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לַטָּהַר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ". אוּלַם, הַתַּנְאִי הוּא, שֵׁיַעֲשׂוּ יִשְׂרָאֵל תְּשׁוּבָה, כְּמוֹ שְׁפָסֶק הַרְמַב"ם (הַלְכוֹת תְּשׁוּבָה פ"ג, ה"ג): "עִיצוּמוֹ שֶׁל יוֹם הַכִּיפּוּרִים מְכַפֵּר לְשָׁבִים, שְׁנֵי אֵמָר: 'כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם'". אוּלַם, כְּתֹב הַרְמ"א (או"ח תרו'), כִּי "יוֹם הַכִּיפּוּרִים אֵינוֹ מְכַפֵּר - אֶלֶּא עַל הַשָּׁבִים הַמְּאַמְיָנִים בְּכַפְרָתוֹ (יְתִבְרַךְ)".

לְכֹן צוּה הַקְּב"ה עַל הַכֹּהֵן הַגְּדוֹל, שֶׁהוּא שְׁלִיחַ הַצִּיּוּר שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֵׁיִקְבֹּץ אֶצְלוֹ אֶת כָּל הַתְּשׁוּבוֹת שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל. אַךְ בְּמִקּוֹם לְהַעֲלוֹתוֹ לַשָּׁמַיִם, לִפְנֵי כְּסֵא כְבוֹדוֹ, יִפְגַּס עִמָּהוּן לִקְדֹשׁ הַקּוֹדְשִׁים, שֶׁמַּפְאֵת חִיבָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל יֵרֵד הַקְּב"ה עִם כְּסֵא כְבוֹדוֹ כְּדִי לְקַבֵּל אֶת כָּל תְּשׁוּבוֹת יִשְׂרָאֵל עַל עוֹנוֹתֵיהֶם.

וְזוֹהוּ שְׁכָתוּב: "בְּזֹאת יָבֵא אֶהְרֹן אֶל הַקְּדֹשׁ". מְבוֹאָר בְּסִפְרֵים הַקְּדוּשִׁים שֶׁ"זֹאת" בְּגַמְטְרִיָּה "צוּם קוֹל מְמוּן". לִפִּי הַאֲמוּר, הַכֹּהֵן בְּכַד שֶׁהַכֹּהֵן הַגְּדוֹל קִבֵּץ יָחַד אֶת כָּל הַתְּשׁוּבוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, בְּבַחֲנֵינָת "צוּם(=תִּעֲנִית), קוֹל(=תְּפִלוֹת) מְמוּן(=צְדָקָה)", כְּדִי לְהִיפְגַס עִמָּהוּן לִקְדֹשׁ הַקּוֹדְשִׁים, שֶׁסְּ שֶׁב הַקְּב"ה עַל כְּסֵא כְבוֹדוֹ, כְּדִי לְהַבִּיאֵם לִפְנֵיו יְתִבְרַךְ.

מַעֲתָה, יֵאִירוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׁמַח לִבְנוֹ לְבַאר מַה שֶׁהִזָּה הַכֹּהֵן הַגְּדוֹל בְּקִדְשׁ הַקּוֹדְשִׁים לִפְנֵי הַקְּב"ה שֶׁבַע הַזְּאוֹת - אַחַת לְמַעֲלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה. שֶׁהָרִי, לְמַדְנוּ בְּגַמְרָא, שֶׁבְּשְׁמַיִם יֵשׁ שְׁבַעָה רְקִיעִים, אַחַד לְמַעֲלָה מִהַשָּׁנִי וְאַחַד מֵהוּן, הֶרְקִיעַ הֶרְאוּשׁוֹן, נִקְרָא "עַרְבוֹת". וְזֹאת, כְּפִי שְׁמוּבֵא שֶׁסְּ (חִגִּינָה יב'): "הוּן לַה' אֱלֹהֶיךָ הַשָּׁמַיִם וְשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם". וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר: "שְׁבַעָה (רְקִיעִים), וְאַלוֹ הוּן: וִילוּן, רְקִיעַ, שְׁחֻקִים, זְבוּל, מְעוּן, מְכוּן, עַרְבוֹת...". וּבְרִקִיעַ הַעֲלִיוֹן/הֶרְאוּשׁוֹן שְׁנִקְרָא "עַרְבוֹת" נִמְצָא כְּסֵא הַכְּבוֹד, שֶׁסְּ הַקְּב"ה, מְלֻךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִים, אֵל חַי, רַם וְנִשְׂא, שׁוֹכֵן, שְׁנֵי אֵמָר (תְּהִלִּים סח', ה'): "סֵלוּ לְרֶכֶב בְּעַרְבוֹת בֵּיהַ שְׁמוֹ".

הִנֵּה כִּי כֹן, מְאַחַר וְהַקְּב"ה יוֹשֵׁב עַל כְּסֵא כְבוֹדוֹ בְּרִקִיעַ הַעֲלִיוֹן/הֶרְאוּשׁוֹן, שְׁנִקְרָא "עַרְבוֹת", וּבְזָמֵן שִׁבִית הַמְּקֻדֵשׁ הָיָה קָזִים הָיָה יוֹרֵד הַקְּב"ה עִם כְּסֵא כְבוֹדוֹ, לְהַשְׁרֹת שְׁכִינָתוֹ בְּאֶרֶץ, בְּקֻדְשׁ הַקּוֹדְשִׁים - נִמְצָא, שֶׁהַקְּב"ה יֵרֵד שְׁבַע יָרִידוֹת מִהֶרְקִיעַ הֶרְאוּשׁוֹן עַד קְדֹשׁ הַקּוֹדְשִׁים בְּבֵית הַמְּקֻדֵשׁ. אִם כֵּן, לִפִּי הַאֲמוּר יֵשׁ לוֹמַר, שֶׁהַכֹּהֵן הַגְּדוֹל הִזָּה "אַחַת לְמַעֲלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה" כְּדִי לְרַמּוֹז עַל הַחֲסַד הַגְּדוֹל שֶׁעָשָׂה הַקְּב"ה עִם יִשְׂרָאֵל - לְרִדָת עִם כְּסֵא כְבוֹדוֹ עַד לְמַטָּה לְעוֹלָם הִזָּה.

לִפִּי זֶה יוֹמַתַק לְהַבִּין מַה שְׁמָנָה הַכֹּהֵן הַגְּדוֹל "אַחַת" עִם כָּל אַחַת מִשְׁבַּע הַהַזְּאוֹת ("אַחַת, אַחַת וְאַחַת, אַחַת וְשִׁבְעִים, אַחַת וְשִׁבְעִים..."), כְּדִי שְׁלֹא נָטְעָה לְחִשׁוּב כִּי שְׁמוֹנֶה הַהַזְּאוֹת הוּן סַתֵּם כְּנִגַּד שְׁבַעַת הֶרְקִיעִים וְהָאֶרֶץ לְמַטָּה. אֶלֶּא, נִשְׁפִּיל לְהַבִּין שְׁעִיקָר הַכֹּהֵן בְּזָה הוּא כְּדִי לְהוֹדוֹת לוֹ יְתִבְרַךְ עַל מַה שֶׁהָיָה בְּתַחִילָה - "אַחַת לְמַעֲלָה" - שֶׁהוּא הַשְׁרָה אֶת שְׁכִינָתוֹ בְּרִקִיעַ הֶרְאוּשׁוֹן לְמַעֲלָה, "וְשֶׁבַע לְמַטָּה" - שֶׁהַשְׁכִּינָה יֵרֵדָה אַחֲרֶיךָ שְׁבַע יָרִידוֹת לַשְׁרוֹת בְּאֶרֶץ לְמַטָּה, בְּקֻדְשׁ הַקּוֹדְשִׁים.

וְזוֹהוּ שְׁסִפְרַ הַכֹּהֵן הַגְּדוֹל בְּהַזְּאוֹת: הַזְּאָה רַאשׁוֹנָה "אַחַת", שֶׁהִיא כְּנִגַּד הַשְׁכִּינָה, שֶׁהִיטָה בְּרִקִיעַ הֶרְאוּשׁוֹן ("עַרְבוֹת"). "אַחַת וְאַחַת", הֵינּוּ שֶׁהַשְׁכִּינָה יֵרֵדָה אַחַת לְרִקִיעַ הַשָּׁנִי (מְכוּן). "אַחַת וְשִׁבְעִים" - הַשְׁכִּינָה יֵרֵדָה מִהֶרְקִיעַ הַשָּׁנִי לְרִקִיעַ הַשָּׁנִי (מְעוּן). וְכֵן הֵלֵאָה עַד "אַחַת וְשֶׁבַע" - שֶׁהַשְׁכִּינָה יֵרֵדָה יֵרֵדָה שְׁבִיעִית עַד לְאֶרֶץ, לְהָיוֹת בְּבֵית קְדֹשׁ הַקּוֹדְשִׁים, וְלִקְבֵּל אֶת תְּשׁוּבָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִבִּיא הַכֹּהֵן הַגְּדוֹל בַּיּוֹם הַכִּיפּוּרִים. (עַל פִּי "אוֹרֵה שֶׁל תוֹרָה" לְהַר"ק פִּינְהָס פְּרִידְמָן)

"קְרִיאַת הַגְּבֵר" (=הַתְּרַנְּגוּל)

יוֹם הַכִּיפּוּרִים מְמַשְׁמֵשׁ וּבָא, וְכַהֲרָגְלוֹ בְּכָל שָׁנָה, הוֹלֵךְ לוֹ הַיְּהוּדִי לִשׁוּק, וְקוֹנֶה תְּרַנְּגוּל לְבָן לְכַפְרוֹת. מְזַדְרֵז הוּא לְחַזּוֹר לְבֵיתוֹ, כְּדִי לְהַתְּחִיל אֶת סִדֵּר הַכַּפְרוֹת. הִנֵּה הוּא כְּבוֹר בְּבֵיתוֹ, אוֹחֵז אֶת הַתְּרַנְּגוּל בִּידָיו, מְסוֹבֵב אוֹתוֹ מֵעַל רִאשׁוֹ, וּמְכַרִּיז וְאוֹמַר: "זֶה חִלִּיפִיתִי! זֶה תְּמוֹרִיתִי! זֶה כְּפָרְתִי! זֶה הַתְּרַנְּגוּל יֵלֶךְ לְמִיתָה, וְאֵנִי אֶפְגַּס וְאַלְדָּ לְחַיִּים טוֹבִים אַרוּכִים וְשְׁלוֹם" ...! הָאֲמָנִים ...!

הִבָּה נְתַבּוֹן כָּאן בְּמַעֲשֵׂה הַיְּהוּדִי. הָרִי, אֵילוֹ יְכוֹל הָיָה הַתְּרַנְּגוּל לְדַבֵּר, אֵילוֹ הָיָה מְקַבֵּל אֶת הַאֲפְשָׁרוֹת הַנְּדִירָה לָהּ זְכַתָּה אֲתוֹנוֹ שֶׁל בַּלְעָם ... מַה הָיָה אוֹמַר הַתְּרַנְּגוּל לְאוֹתוֹ יְהוּדִי?

סָבִיר לְהַנִּיחַ שֶׁהָיָה פוֹתַח אֶת פִּיו, וְאוֹמַר: "יְהוּדִי יְקָר, יְהוּדִי נְכַבֵּד, צֵרִיךְ אֶתָּה לְהַתְּבַשֵּׁשׁ!! אֶתָּה אוֹלֵי קִמָּת לְסִלְחוֹת בְּמִשְׁךְ אַרְבַּעִים יוֹם, וּכְבוֹר אֶתָּה מְרַגֵּשׁ כִּי מְגִיעַ לְךָ הַכֹּל - חַיִּים אַרוּכִים, פְּרוֹסָה טוֹבָה, עֶשֶׂר וְכְבוֹד? אָבֵל אֵנִי מִשְׁפִּים וּמְעוֹרֵר אֶת הַשְּׁחַר לֹא רֵק אַרְבַּעִים יוֹם, אֶלֶּא כָּל יוֹם וְיוֹם, בְּמִשְׁךְ כָּל הַשָּׁנָה כְּלָה... אֶתָּה בְּמִשְׁךְ הַשָּׁנָה עֲשִׂיתָ אֶת כָּל הַעֲוֹנוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, אֶתָּה חֹטֵאת! אֶתָּה פֹּשַׁעַת! אֶתָּה דֹבַת לְשׁוֹן הָרַע עַל חֲבֵרִיךְ! וְאֵנִי הַכֹּפְרָה שֶׁלְּךָ?

לִי אֲמָנִים קוֹרְאִים גַּם "גְּבֵר", אָבֵל לֹא גָּנַבְתִּי וְלֹא פִּשַׁעְתִּי, וְלֹא דִבְרַתִּי מְעוֹלָם לְשׁוֹן הָרַע! וּמִדּוּעַ שְׂאֵנִי אֶלְדָּ לְמִיתָה בְּמִקּוֹמְךָ, וְאַתָּה תִּפְגַּס לְחַיִּים טוֹבִים אַרוּכִים וְשְׁלוֹם!?! "...!". וּבִירוֹר לָנוּ שֶׁהַתְּרַנְּגוּל צוּדַק. שֶׁהָרִי, אֵילוֹ הָיָה אוֹתוֹ הַיְּהוּדִי חוֹזֵר בְּתְשׁוּבָה כְּרֹאוֹי עַל מַה שֶׁעָשָׂה, מַתְקָן אֶת מַעֲשָׂיו הָרָעִים וְהַמְּקוֹלֵקִים, וּמְגִיעַ לְיוֹם הַכִּיפּוּרִים כְּבַעַל תְּשׁוּבָה אִמִּיתִי זָךְ וְנָקִי, לֹא הָיָה הַתְּרַנְּגוּל טוֹעֵן מְאוּמָה... תְּרַנְּגוּל הוּא תְּרַנְּגוּל, וְזוֹהוּ תְּפִקִּידוֹ, לְהָיוֹת מוּבֵל לְשֻׁחִטָּה בְּמִקּוֹם בְּעִלְיוֹ... אָבֵל, כְּאֲשֶׁר מְגִיעַ הַיְּהוּדִי, וּבִידוֹ מְלוֹא "סֵל" שֶׁל עֲבִירוֹת וּפְשָׁעִים, וְאֵין הוּא חוֹשֵׁב לְרָגַע לְפִרוּשׁ מֵהֶם, הָאֵם יֵשׁ לוֹ הַצְּדָקָה לְשָׁלוֹת תַּחַתָּיו אֶת הַתְּרַנְּגוּל, אֲשֶׁר לֹא חֹטָא וְלֹא פֹשַׁע מְעוֹלָם ...?

גְּמַר חַתִּימָה טוֹבָה לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

הַדָּף מוֹקֵדֵשׁ לְעִילוּי: כָּל נִשְׁמוֹת עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל ת.נ.צ.ב.ה

פְּרֻשֵׁת הַשְּׁבוּעַ: יוֹם הַכִּיפּוּרִים

”אֵל שְׂדֵי יִתְּנוּ לָכֶם רְחִמִים”

ר"ת 19:59 יְצִיאַת הַחֹג: 19:15

ערש"ק ט' תשרי תשע"ט (18.9.18) bnei-zion.com

הַפְּטָרָה: "וְאָמַר סְלוּ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

”בְּנֵי צִיּוֹן”

”כָּל מַה שֶּׁבָרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, לֹא בָרָאוּ אֶלָּא לְכַבּוּדוֹ”

בספרים הקדושים מבואר, שְׁכַל הַבְּרִיאָה כְּלָה – דוּמָם, צוּמָח, חַי וּמְדַבֵּר – עִמָּדוֹ לִימֵינוּ שֶׁל הַקַּב"ה כְּדֵי לְכַפּוֹת עַל יוֹנָה הַנְּבִיא, שִׁמְלָא אֶת שְׁלִיחוּתוֹ לְהַתְנַבֵּא עַל נִינּוּה. שָׁכָן, מִפְּיֹן שִׁינּוּה בְּרַח מְלַפְנֵי ה', בְּסִירוּבוֹ לְמִלָּא אֶת שְׁלִיחוּתוֹ, הוּא גָרַם לְפָגַם בְּכָל חֲלָקֵי הַבְּרִיאָה הַלְלוּ.

הִנֵּה, בְּפֶתוּב (יוֹנָה א' ד'): "וַיְהִי סַעַר גָּדוֹל בַּיָּם", רוֹאִים אָנוּ אִיךָ הַשְׁתַּמֵּשׁ הַקַּב"ה עִם הָרוּחַ וְהַמַּיִם, כְּדֵי לְעַצּוֹר אֶת יוֹנָה מִמְּנוּסָתוֹ. (בְּעֵינֵי זֶה, עַל הַפְּתוּב "וְהָאֲנִיָּה חֹשְׁבָה לְהִשְׁבֵּר", צְרִיכִים אָנוּ לְהַבִּין, אִיךָ שָׁיךְ לוֹמַר עַל הָאֲנִיָּה, שְׂאִין בָּהּ רוּחַ חַיִּים "חֹשְׁבָה לְהִשְׁבֵּר"? וְכִי הָאֲנִיָּה הִיא יִצוֹר חַי שֵׁישׁ לוֹ מַחְשְׁבוֹת?)

מְבוֹאֵר בְּמִדְרַשׁ תְּנַחּוּמָא (וַיִּקְרָא ח'), שְׁרוּחַ הַסַּעֲרָה שְׁלֹטָה רַק בְּמִקּוּם נְסִיעַת הָאֲנִיָּה שְׁבָה הִיא יוֹנָה הַנְּבִיא: "וַיִּקַּם יוֹנָה לְבָרַח תְּרַשִּׁישָׁה מְלַפְנֵי ה'", פָּרְשׁוּ מֵהַלָּךְ יוֹם אֶחָד, וּבָא עֲלֵיהֶם סַעַר גָּדוֹל בַּיָּם, מִימֵינָם וּמִשְׁמַאֲלָם, וְדָרַךְ כָּל הָאֲנִיּוֹת שְׁבָאוֹת וְשָׁבוֹת בְּשָׁלוֹם, וְהָאֲנִיָּה שִׁירַד בָּהּ יוֹנָה הִיתָה בְּצָרָה גְדוֹלָה לְהִשְׁבֵּר, שְׁנֵאמַר: "וְה' הִטִּיל רוּחַ גְּדוֹלָה אֶל הַיָּם וַיְהִי סַעַר גָּדוֹל".

וּמֵאַחַר וְלִמְדָנוּ בְּמִשְׁנָה, שֶׁ"כָּל מַה שֶּׁבָרָא הַקַּב"ה בְּעוֹלָמוֹ – לֹא בָרָאוּ, אֶלָּא לְכַבּוּדוֹ", לְכֹן, כְּאֲשֶׁר רָאִתָּה הָאֲנִיָּה, הַעֲשׂוּיָה מֵעֲצִים (שֶׁבָרָא הַקַּב"ה בְּעוֹלָמוֹ לְכַבּוּדוֹ), שִׁינּוּה הַנְּבִיא מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ כְּדֵי לְבָרוּחַ מְלַפְנֵי ה', הִיא הַרְגִּישָׁה שֶׁהִיא נִמְצָאת בְּצָרָה גְדוֹלָה מְאֹד, עַד כְּדֵי כֹךְ שֶׁ"חֹשְׁבָה לְהִשְׁבֵּר" – שֶׁחֹשְׁבָה שְׂטוּב לָהּ יוֹתֵר לְהִשְׁבֵּר, מֵאַשֶׁר לְהַשְׁתַּתֵּף בְּמִרְיָדָה כְּנֶגֶד רְצוֹן ה').

בְּדָרַךְ זֶה מִמְּשִׁיכִים אָנוּ לְרֵאוֹת אִיךָ הַקַּב"ה הַשְׁתַּמֵּשׁ – לֹא רַק עִם הָרוּחַ, הַיָּם וְהָאֲנִיָּה שֶׁחֹשְׁבָה לְהִשְׁבֵּר, כְּדֵי לְהַחְזִיר אֶת יוֹנָה לְמוֹטָב – אֶלָּא גַם עִם בְּנֵי הָאָדָם, מְכַל שְׁבָעִים אוֹמוֹת הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב: "וַיִּירָאוּ הַמַּלְאָכִים וַיִּזְעַקוּ אִישׁ אֶל אֱלֹהָיו... וַיִּפְּלוּ גּוֹרְלוֹת וַיִּפְּלֵה גּוֹרְלָהּ עַל יוֹנָה".

וּמְבוֹאֵר בְּמִדְרַשׁ (תְּנַחּוּמָא): "רַבִּי חֲנִינָא אָמַר: מִשְׁבָּעִים לְשׁוֹנוֹת הָיוּ בְּאֲנִיָּה, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד אֱלֹהֵיו בִּידוֹ. אָמְרוּ: 'הָאֱלֹהִים שִׁיעֲנָה וַיִּצִּיל אוֹתָנוּ מִן הַצָּרָה הַזֹּאת – הוּא הָאֱלֹהִים'. וְעִמָּדוֹ וְקָרָאוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו, וְלֹא הוֹעִילוּ. יוֹנָה, בְּצָרַת נַפְשׁוֹ, נִרְדָּם... בָּא אֵלָיו רַב הַחֹבֵל, וְאָמַר לוֹ: 'הֲרִי אָנוּ עוֹמְדִין בֵּין מוֹת לְחַיִּים, וְאַתָּה נִרְדָּם! מֵאַיִזָּה עִם אֲתָה?'. אָמַר לָהֶם: 'עֲבְרִי אֲנִי'. אָמְרוּ לוֹ: 'וְהֵלֵא שְׁמַעְנוּ כִּי אֱלֹהֵי הָעֹבְרִים גְּדוֹל הוּא! קָרָא אֶל אֱלֹהֵיךָ, אוֹיֵל יַעֲשֶׂה לָנוּ כְּכָל נַפְלְאוֹתָיו שֶׁעָשָׂה לָכֶם בַּיָּם סוּף?'. אָמַר לָהֶם: 'בְּשִׁבְלֵי הַצָּרָה הַזֹּאת בָּאָה עֲלֵיכֶם, כִּי מְלַפְנֵי אָנִי בּוֹרַח... שְׂאוּנִי וְהִטִּילוּנִי אֶל הַיָּם, וַיִּשְׁתּוֹק הַיָּם מֵעֲלֵיכֶם".

הִנֵּה כִּי כֵן, עַד עַתָּה רָאִינוּ אִיךָ הַקַּב"ה גִּיס אֶת הַמַּיִם וְהָאֲנִיָּה, שֶׁהֵם בְּגֶדֶר דוּמָם, וְכֵן אֶת הַמַּלְאָכִים שֶׁעַל הָאֲנִיָּה, שֶׁהֵם בְּגֶדֶר "מְדַבֵּר", כְּדֵי לְהַחְזִיר אֶת יוֹנָה הַנְּבִיא לְדָרַךְ הַטּוֹבָה.

כַּעַת, נִמְשִׁיךְ לְרֵאוֹת, אִיךָ הַקַּב"ה מְגִיס גַם אֶת הַ"חַי" לְמַשִּׁימַת קֹדֶשׁ זֶה – לְהַחְזִיר אֶת יוֹנָה – כְּפִי שְׁכַתּוּב (יוֹנָה ב', א'): "וַיִּמְן יְדוּד דָּג גְּדוֹל לְבַלַּע אֶת יוֹנָה וַיְהִי יוֹנָה בְּמִעֵי הַדָּג... וַיִּתְּפַלֵּל יוֹנָה אֶל ה' אֱלֹהָיו מִמִּעֵי הַדָּגָה".

וְצָרִיךְ לְהַבִּין כְּאֵן, מִדּוּעַ פּוֹתַח הַכְּתוּב בְּמַלְיָם "דָּג גְּדוֹל", שֶׁהוּא לְשׁוֹן זָכַר, וּמְסִים בְּמַלְיָם "בְּמִעֵי הַדָּגָה", שֶׁהוּא לְשׁוֹן נְקֵבָה?

וּפְרַשׁ רַש"י: "דָּג גְּדוֹל – זָכַר הָיָה, וְהָיָה (יוֹנָה) עוֹמֵד בְּרוּחַ, וְלֹא נָתַן לֵב לְהַתְּפַלֵּל. רָמַז הַקַּב"ה לְדָג, וְהַקִּיאוּ לְתוֹךְ פִּיהָ שֶׁל נְקֵבָה, שֶׁהִיָּתָה מְלֵאָה עוֹבְרִים (=בִּיצִים). וְהָיָה שֵׁם (יוֹנָה) בְּדוּחַק, וְהַתְּפַלֵּל שֵׁם, שְׁנֵאמַר 'מִמִּעֵי הַדָּגָה'. (נָשִׁים לֵב, אִיךָ כָּל פֶּרֶט מְחוּשָׁב בַּהֲשֻׁגָה הָאֱלֹקִית, כְּדֵי לְשַׁכְּנֵעַ אֶת יוֹנָה לְחַזֵּר בּוֹ מִדְּרָכּוֹ).

וְהִנֵּה, נִשְׂאָר לָנוּ לְבָאֵר, אִיךָ גִּיס הַקַּב"ה אֶת הַצּוּמָח כְּדֵי לְעַצּוֹר אֶת יוֹנָה מִבְּרִיחָתוֹ. הִנֵּה, לְאַחַר שִׁינּוּה מְלֵא אֶת שְׁלִיחוּתוֹ לְעוֹרֵר אֶת אֲנָשֵׁי נִינּוּה, וּכְתוּצָאָה מִכָּף הֵם נִצְלוּ מִמוֹת, הַתְּמַלָּא יוֹנָה צִעַר גְּדוֹל עַל-כֵּן לְפָנֵי הַקַּב"ה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב: "וַיִּרַע אֶל יוֹנָה רָעָה גְדוֹלָה וַיִּחַר לוֹ... וְעַתָּה ה' קַח נָא אֶת נַפְשִׁי מִמִּנִּי כִּי

טוב מותי מחיי". אזי, כְּדֵי לְהַרְגִיעַ אֶת רוּחוֹ הַנִּסְעָרָה שֶׁל יוֹנָה, גִּיס הַקַּב"ה אֶת הַצּוּמָחַ, שֶׁנֶּאֱמָר: "וַיִּמַּן ה' אֱלֹהִים קִיקִיּוֹן וַיַּעַל מֵעַל לַיוֹנָה לְהִיּוֹת צֵל עַל רֹאשׁוֹ לְהַצִּיל לוֹ מִרְעָתוֹ וַיִּשְׁמַח יוֹנָה עַל הַקִּיקִיּוֹן שֶׁמָּתָה גְדוּלָּה".

וְזוֹהוּ הַלְקָח הַנִּשְׁגָּב שֶׁכָּל אֶחָד מֵאַתְנֵנוּ צָרִיךְ לְלַמּוֹד מִקְרִיאַת הַהַפְטָרָה בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים: אִם הָאָדָם מִתְפַּתֵּה לִיַּצֵּר הָרַע – הָאוֹמֵר לוֹ, לֹא לְמַלֵּא אֶת רִצּוֹן ה' יִתְבָּרֵךְ – שִׂידַע נְאֻמָּנָה, שֶׁכָּל חֲלָקֵי הַבְּרִיאָה יִתְאַחְדוּ לְהִילָחֵם בּוֹ מִלְחַמַת חוֹרְמָה. הָרוּחַ תְּעוֹרֵר אֶת הַמַּיִם, שִׁיטְלִטְלוּ אוֹתוֹ טִלְטְלָה עֲזָה, וְכָל מַעֲרָכוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ יִלְחָמוּ בּוֹ, עַד שִׁכְנָע לְחֹזֵר אֶל ה', וְלִשְׁמוֹעַ בְּקוּלוֹ.

לְעוֹמֵת זֹאת, אִם יִבְחַר הָאָדָם לְמַלֵּא אֶת רִצּוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ – כִּי אִזּוֹ יִתְקַבְּצוּ כָּל חֲלָקֵי הַבְּרִיאָה – הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, הָרוּחַ וְהַמַּיִם, וְכָל חֲלָקֵי הַבְּרִיאָה – כְּדֵי לְסַיֵּעַ לוֹ שִׂיצְלִיחַ לְעֲשׂוֹת אֶת רִצּוֹן ה' יִתְבָּרֵךְ, וְהוּא אֲכֵן יִצְלִיחַ. (הֵיּוֹת וַיְדוּעַ, כִּי מִיָּדָה טוֹבָה מְרֻבָּה פִּי חָמֵשׁ מֵאוֹת מְמִידַת פּוֹרְעָנוֹת. לְכֵן, הַסִּיוֵעַ שֶׁל חֲלָקֵי הַבְּרִיאָה לְעֹזֵר לוֹ יִהְיֶה פִּי 500 יוֹתֵר עוֹצְמָתִי מֵאֲשֶׁר הַשְּׁפָעְתָם עָלָיו כְּשֶׁהִקְשִׁיב לְעֲצַת יַצְרוֹ הָרַע). (עַל פִּי "אוֹרֵה שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְה"ק פִּינְחָס פְּרִיֶדְמָן)

"עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חֹסֵד, אֲלִיךָ לַעַת מִצּוֹא"

פַּעַם, בְּעִידָנָא דְחֻדוֹתָא, סִפֵּר הַגַּה"צ רַבֵּי שֶׁמְשׁוֹן פִּינְקוּס וְצוּק"ל: הֵייתִי בְשָׂדֵה הַתְּעוּפָה בְּאַחַת מֵעָרֵי אִירוּפָה, וְהֵייתָה זֹו שַׁעַת חֲנֻיָּה בֵּין טִיסָה לְטִיסָה. בְּעוֹד כְּעֹשֵׁר דְקוֹת הָיָה הַמְטוּס אֲמוֹר לְהַמְרִיא. מְרַבִּית הַנוֹסְעִים הָיוּ כְּבָר בְּתוֹךְ הַמְטוּס, וְהֶאֱחָרוּנִים שְׂבָהֶם עָשׂוּ אֶת הַהֲכָנוֹת הָאֲחָרוֹנוֹת לְעֵלוֹת.

וְהֵנָּה, הַבְּחֻנִּי לְפִתּוֹעַ בְּדַמוֹת יְהוּדֵי חֲרָדִי, שָׁגַם טָס עִמָּנוּ קוֹדֵם לְכֵן מֵאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, הַעוֹמֵד בְּפִאֲתֵי בֵּית הַנְּתִיבוֹת, וּמִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנָה-עֶשְׂרֵה שֶׁל מְנַחֵה. הַמְחֻזָּה הַזֶּה הָיָה כַּה מְרַגֵּשׁ, עַד שָׁגַם אֲנִי נֶעֱמַדְתִּי וְהִתְבּוֹנְנְתִי בּוֹ וּבִשְׁלֹוֹה שְׁנִרְאָתָה עַל פְּנֵיו, בַּעַת עוֹמְדוֹ בְּתַפִּילָּה. עַד מֵהֵרָה זִיּהִיתִי אוֹתוֹ כְּמִשְׁגִּיחַ הַגַּה"צ רַבֵּי דָן סָגַל שְׁלִיט"א. הֵייתִי בְּטוֹחַ שָׁגַם הוּא יוֹדַע, שְׁעוֹד מְעַט קָט הַמְטוּס יִמְרִיא לְדַרְכּוֹ, וְאִם לֹא יִסִּים אֶת הַתְּפִילָּה – תִּתְקַלְקַלְנָה לוֹ כָּל הַתּוֹכְנִיּוֹת, וַיֵּאֲלֶץ לְהַמְתִּין לְטִיסָה הַבָּאָה, אִם בְּכָלֵל...

אֶךְ הַמִּשְׁגִּיחַ הַמְשִׁיךְ לְעֹמֵד בְּדַבְּקוֹת בְּתַפִּילָּתוֹ, מִשָּׁל נִמְצָא הוּא בְּעוֹלָם אַחֵר, לֹא בְשָׂדֵה תְּעוּפָה אִירוּפִי. גַּם כְּאֲשֶׁר נִשְׁמַע קוּלוֹ שֶׁל הַרְמָקוּל, הַמְכַרִּיז שֶׁהַטִּיסָה שֶׁלָּנוּ תִצָּא בְּעוֹד כְּשֶׁלֶשׁ דְקוֹת, לֹא נָע הַמִּשְׁגִּיחַ, וְלֹא זָו מִמְקוֹמוֹ. עֲמַדְתִּי כְּמִסוּמָר לְמְקוֹמִי, וְעַכְשָׁיו גַּם אֲנִי לֹא יְכוֹלְתִי לְזוּזוֹ. אֲמַרְתִּי לְעֲצָמִי, שְׂאֵם הַמִּשְׁגִּיחַ עוֹמֵד כְּאֵן, אֲשֶׁאֵר עִמּוֹ, וּמָה שִׁיקְרָה לוֹ – יִקְרָה לִּי. שְׁלֵשׁ הַדְּקוֹת חָלְפוּ, וְהַמְטוּס הָיָה אֲמוֹר כְּבָר לְהַמְרִיא. רַק כְּעֹבֹר עֶשֶׂר דְקוֹת נוֹסְפוֹת סִים הַמִּשְׁגִּיחַ שְׁלִיט"א אֶת תְּפִילָּתוֹ. וּבְעוֹד שֶׁהַמְטוּס כְּבָר הָיָה אֲמוֹר לְהַמְרִיא, הוּא כְּמִי שֶׁנִּחַת מִהַעוֹלָמוֹת שְׂבָהֶם הָיָה, הַבֵּיט בְּשַׁעוֹנוֹ, וְהַבִּין שְׂאִין הַרְבֵּה מָה לְהַפְסִיד, וּפְנָה לֹמֵר "עֲלִינוּ לְשִׁבְח" בְּדַבְּקוֹת...

דְקוֹת נוֹסְפוֹת עָבְרוּ, וְאִזּוֹ הַבְּחִין בִּי הַמִּשְׁגִּיחַ, תְּפַסְנִי בְּזוֹרְעוֹ, וּשְׁנִינוּ צַעֲדָנוּ לְעֵבֵר הַמְקוֹם בּוֹ הָיָה אֲמוֹר הַמְטוּס לְעֹמֵד. לְפִלְיאָתָנוּ, הַמְטוּס עֲדִין עֹמֵד עַל מְקוֹמוֹ כְּמִסוּמָר. עַכְשָׁיו כְּבָר מֵהֲרָנוּ שְׁנִינוּ לְעֵבֵר כְּבֵשׁ הַמְטוּס. טְפַסְנוּ אֶל הַפִּתּוֹחַ, וּבְדִיוֹק בְּאוֹתוֹ רָגַע נִסְגְּרוּ הַדְּלָתוֹת, וְהַמְטוּס יָצָא לְעֵבֵר מִסְּלוּל הַהַמְרָאָה.

לְפִלְיאָתִי, הַתְּבַרֵּר שְׂאֶחָד הַנוֹסְעִים הַעִיר אֶת תְּשׁוּמַת לְבוֹ שֶׁל אִישׁ הַבְּטָחוֹן שֶׁהָיָה בְּמְטוּס, עַל תִּיק חֲשׂוֹד, שֶׁהוֹנַח בְּאֶחָד הַמְדָפִים. אִישׁ הַבְּטָחוֹן לֹא רָצָה לְטַפֵּל בְּתִיק לְבָדוֹ, וְהוֹזְעִיק עֲזָרָה וּמְכַשׁוֹר לְבְדִיקַת הַחֲפֶץ הַחֲשׂוֹד. וְכִּף עָבְרוּ בְּדִיוֹק אוֹתֵן דְקוֹת שֶׁהַמִּשְׁגִּיחַ עֹמֵד בְּתַפִּילָּתוֹ.

לְבִי יָצָא לְמִרְאָה הַהִשְׁתַּחֲוֶה הַפְּרָטִית הַמְלוֹוָה אֶת עַבְדֵי הַשָּׁם, וְכְאֲשֶׁר הַמְטוּס הָיָה כְּבָר בְּשַׁחְקִים, נִגְשָׁתִי אֶל הַמִּשְׁגִּיחַ, וּשְׂאֵלְתִיו, הָאֵם זֹו הַדְּרָךְ הִרְאוּיָה לְעֹמֵד שְׁמוֹנָה-עֶשְׂרֵה בְשָׂדֵה הַתְּעוּפָה, מְבַלִּי לְשִׁים לֵב לְשַׁעָה הַעוֹבְרָת? הָרִי זֹו לֹא שְׂאֵלָה אִם לְהַתְפַּלֵּל אוֹ לֹא, אֶלָּא הָאֵם לְהַתְפַּלֵּל בְּאַרְיִכוֹת, אוֹ שְׂמָא לְקַצֵּר מְעַט. שְׁהָרִי, הַעִיקָר לֹא לְהַפְסִיד אֶת הַטִּיסָה. שְׁהָרִי, אִם הַמִּשְׁגִּיחַ מֵאַחַר אֶת הַטִּיסָה, הַהַפְסָד הוּא גְדוֹל, וְהֵינָה כְּרוּךְ בְּבִיטוּל תּוֹרָה...

וְהַמִּשְׁגִּיחַ שׁוֹמֵעַ אֶת שְׂאֵלְתִי, מְחַיֵּךְ בְּמֵאוֹר פְּנִים, וּמְשִׁיב בְּמִשְׁפָּט אֶחָד: "וּמָה אַעֲשֶׂה יְדִידִי, אִם הָיָה לִי כָּל-כֶּף נְעִים בְּתַפִּילָּה, עַד שֶׁלֹּא הִרְגַשְׁתִּי כָּלֵל שְׁהוֹמֵן עוֹבֵר..."

סִים הַגַּר"ש פִּינְקוּס, וְאָמַר: "מִי שֶׁלֹּא רָאָה אֶת פְּנֵיו שֶׁל הַמִּשְׁגִּיחַ בְּעוֹמְדוֹ בְּתַפִּילָּה, לֹא יִבִּין בְּאִיזוֹ נְעִימוֹת מְדוּבָר..."

אֲנִי מְבַקֵּשׁ סְלִיחָה, מְחִילָה וְכַפְרָה מִכָּל הַקְהָל הַקְדוּשׁ, וּמִכָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, אִם פָּגַעְתִּי אוֹ צַעַרְתִּי, אוֹ חִבְעַסְתִּי אוֹתוֹ. בּוֹדְאִי שֶׁלֹּא הַתְּבּוֹנְתִי, וּשְׁגָגָה הִיא מִלְפָנַי (ב.צ.).

גְּמַר חֲתִימָה טוֹבָה לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

הדף מוקדש לעילוי: כל נשמות עמך בית ישראל ת.נ.צ.ב.ה

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: יוֹם הַכִּיפּוּרִים

"אֵל שְׂדֵי יִתֵּן לָכֶם רְחִמִים"

עֲרַשׁ"ק ט' תשרי תשע"ט (18.9.18) bnei-zion.com

ר"ת 19:59 יְצִיאַת הַחֹג: 19:15

הַפְּטָרָה: "וְאָמַר סְלוּ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"כֵּן יֵאבְדוּ כָּל אוֹיְבֵיךָ ה', וְאֶהְיֶה כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרַתוֹ" (שופטים ה') (על פי "אורח של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

על העבודה הקדושה של הפהן הגדול ביום הכיפורים מבואר בתורה, שהכהן הגדול היה צריך להביא מאת בני ישראל שני שעירי עזים - שעיר אחד לה', ושעיר אחד לעֲזָאזֵל. את השעיר לה' היה הפהן מקריב קרבן חטאת על עֲוֹנוֹתָיו שלו. ואילו את השעיר השני היה משלח לעֲזָאזֵל למדבר, כדי לכפר על ישראל. וזאת, כמו שכתוב בתורה: "והקריב אהרן את השעיר אשר עלה עליו הגורל לה' ועשהו חטאת. והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעֲזָאזֵל יעמד חי לפני ה' לכפר עליו לשלח אתו לעֲזָאזֵל המדבר".

והנה, לפני שהיו משלחים את השעיר לעֲזָאזֵל, היה הפהן הגדול סומך את ידיו עליו, ומתודה עליו את כל עֲוֹנוֹת בני ישראל, ורק לאחר מכן היה משלח את אותו השעיר לעֲזָאזֵל, וכפי שכתוב בתורה: "וסמך אהרן את שתי ידו על ראש השעיר החי והתודה עליו את כל עֲוֹנוֹת בני ישראל... ונתן אתם על ראש השעיר... ונשא השעיר עליו את כל עֲוֹנוֹתם (של ישראל) אל ארץ גִּזְרָה" (ויקרא טז' כב').

(תאור מפורט יותר על השעיר המשתלח לעֲזָאזֵל אנו מוצאים בתפילת יום הכיפורים, ב"סדר העבודה: "פסע ויצא (הכהן הגדול) לצד דרום... צעד ובא לו אצל השעיר המשתלח לעֲזָאזֵל להתודות עליו אשמת קהלו וסמך שתי ידיו עליו והתודה, וכך היה אומר: אנא השם. חטאו. עוו. פשעו לפניך עמך בית ישראל. אנא בשם. כפר נא לחטאים ולעֲוֹנוֹת ולפשעים, שחטאו ופשעו לפניך עמך בית ישראל... והוליכו אל ארץ גִּזְרָה למדבר שמים. וכשהגיע לצוק... דחפו בשתי ידיו לאחוריו. והוא (השעיר) היה מתגלגל ויורד, ולא היה מגיע לחצי ההר עד שנעשה איברים איברים, ואומר: כך ימחו עֲוֹנוֹת עמך בית ישראל").

והנה, בענין השעיר המשתלח לעֲזָאזֵל שנינו בגמרא (יומא סו'): "שאלו את רבי אליעזר: דחפו (את השעיר מראש הצוק) ולא מת, מהו שיירד אחריו ומיתנו? אמר להם (רבי אליעזר): "כֵּן יֵאבְדוּ כָּל אוֹיְבֵיךָ ה'".

(שופטים ה' לא').

ולכאורה, אינו מובן כלל מה שהשיב רבי אליעזר - "כֵּן יֵאבְדוּ כָּל אוֹיְבֵיךָ ה'". הרי, ר' אליעזר לא ענה להם על השאלה, האם צריך לרדת אחרי השעיר כדי להמיתו? ועוד צריכים אנו להבין, לאיזה אויבים מתכוון רבי אליעזר, באומרו "כֵּן יֵאבְדוּ כָּל אוֹיְבֵיךָ ה'?"

ה"חתם סופר" בפירושו על התורה, מביא על-כך ביאור נפלא, ואומר: כידוע, השעיר הראשון שעלה בגורל לה' מכפר על עֲוֹנוֹתָיו של הפהן הגדול. ואילו, על הפר שעלה בגורלו לעֲזָאזֵל, עליו היו "מטעינים" את כל עֲוֹנוֹתֵיהֶם של ישראל, ודוחפים את השעיר הזה מראש ההר.

והנה, אומר ה"חתם סופר", אם השעיר היה מת (כמו שכתוב: "היה מתגלגל ויורד ולא היה מגיע לחצי ההר עד שנעשה איברים איברים"), סימן הוא שהעֲוֹנוֹת של ישראל נהפכו לשגגות. ולכן מת השעיר, כי ה-ס"מ שלט בו (כיון שעֲוֹנוֹת ישראל לא נמחו לגמרי, אלא רק נהפכו לשגגות). אך אם השעיר המתגלגל מההר לא היה מת, סימן הוא שאין בכח ה-ס"מ להמיתו, כיון שישראל עשו תשובה מאהבה, ועל-ידי כך התהפכו כל עֲוֹנוֹתֵיהֶם לזכויות. (כפי שלמדנו בגמרא (יומא פו'), שעל-ידי תשובה מיראה, הזדונות/העֲוֹנוֹת נעשות לנו כשגגות. ואילו, על-ידי תשובה מאהבה, הזדונות נעשות לנו לזכויות).

וזהו שענה רבי אליעזר: "כֵּן יֵאבְדוּ כָּל אוֹיְבֵיךָ ה'". דהיינו, "כֵּן" (=יהי רצון) שפכה יאבדו "כל אויביך ה'".

- שְׁכַל הָאוֹיְבִים/הַמְשַׁחֲתִים שֶׁנִּבְרְאוּ מֵעֲוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל - יֵאבְדוּ כֵּן, עַל-יְדֵי שִׁיתְהַפְּכוּ לַמְצוֹת.

"אֶפְלוּ חֶרֶב חֲדָה מְנַחֵת עַל צִנְאוֹרוֹ שֶׁל אָדָם, אֵל יִמְנַע עֲצָמוֹ מִן הַרְחִמִים" (ברכות י')

הרב יהודה יוספי מקים שיעור קבוע בפרשת השבוע מדי יום חמישי, בבית הפנסת של קהילת עולי משהד הפרסית בבני ברק. אורו, אחד המשתתפים הקבועים בשיעור, נסה לשכנע את איל, אחד מחבריו, שאינו שומר תורה ומצוות, שגיגע לשיעור. הוא הבטיח שמדובר בשיעור רציני ומעמיק, ולא באיזו "הטפה דתית עיוורת". בסופו של דבר התרצה איל, והסכים להגיע. תחילה עסק השיעור בפרשת השבוע. הרב דבר על המדרש מהגמרא, המספר כי פרעה לכד את משה לאחר שהרג את המצרי, ורצה להוציאו להורג. אז נעשה למשה נס, וכאשר הונפה החרב על צוארו של משה, הפך הצואר לשיש, וכך לבסוף הצליח משה להימלט מארמון פרעה. הרב יוספי סים בהתלהבות עצומה את מסקנת המדרש: "אֶפְלוּ חֶרֶב חֲדָה מְנַחֵת עַל צִנְאוֹרוֹ שֶׁל אָדָם, אֵל יִתִּיאֵשׁ מִן הַרְחִמִים!". איל שמע את המדרש ואת מסקנתו, והחל

לְגַחַד בְּקוֹל רָם: "הָאֵם בָּאתִי לְכָאן כְּדִי לְשֹׁמַע סִיפּוּרֵי אַגָּדוֹת עַל צֹארוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, שֶׁהִפְדָּה לְשִׂישׁ! מֶה הַקְּשָׁקוּשׁ הַזֶּה עַל חֶרֶב תְּחֵדָה?! הָאֵם זֶה מָה שֵׁישׁ לְדֹתִיִּים לְמַכּוֹר?!". הוּא יָצָא בְּעִזּוֹת מוֹפְנָנִת, וְאֶפִּילוֹ הָרַב הִבְחִין בְּכַד. אוֹרֵן הֶצְטַעַר עַל-כֵּן שֶׁהִשְׁעִיז עוֹר נִפְתַּח בְּמִדְרַשׁ כּוֹה מוֹפְלֵא, שֶׁגָּרַם לְאֵיל לְבָרוּחַ מֵהִשְׁעִיז עוֹר בְּטָרַם יִשְׁמִיעַ הָרַב דְּבָרֵי הַסֵּבֵר וְהֵתַחֲזָקוֹת. הִשְׁעִיז הַשְּׁבוּעֵי הַמְּשִׁיךְ לְהִתְנַהֵל כְּסֹדְרוֹ.

כְּעָבוֹר שְׁנָתִים, הִבְחִין הָרַב יוֹסֵפִי בְּסִיּוֹם הִשְׁעִיז עוֹר בְּבַחוּר חֲמֹד עִם זִקְנָקָן. הֶצְעִיר נָגַשׁ לָרַב, וְשָׂאֵל בְּמִבוּכָה: "הָאֵם הָרַב זֹכֵר אוֹתִי?". הָרַב נִסָּה לְהִזְכָּר - "לֹא כָל-כֵּן, לְמַעַן הָאֲמַת...". "אֲנִי אֵיל, הִבְחִיר שֶׁצְחַק בְּשִׁיעוֹר שֶׁלְךָ לְפָנַי שְׁנָתִים עַל הַצֹּאֵר מְשִׂישׁ". "אָה, כֵּן...מָה עָבַר עֲלֶיךָ מֵאָז? אִיפֹה הִתְגַּלְגַּלְתָּ?". וְאָז סָפַר לוֹ אֵיל, שֶׁהוּא נָסַע לְמִזְרַח הַרְחוֹק, וְלֹאֲחֵר תִּקְוַת מָה הִגִּיעַ לָיְפוֹ, וְנִכְנָס לְעֶסְקִים מְפּוֹקֶפֶקִים עִם הַמְּאִפְיָה הִיפְנִית, הִיאַקוּזָה. בְּשָׂלֵב מְסוּיָם, הֶעָרִים עַל רֹאשֵׁי הִיאַקוּזָה, וְנִסָּה לְגַנוֹב מֵהֶם סְכוּם כֶּסֶף גָּדוֹל. אוֹלָם, הֵם חִשְׁפוּ אֶת תַּרְמִיתוֹ. מִיָּד עָרְכוּ לוֹ "בֵּית דִּין שְׂדָה", וּפְסָקוֹ שֵׁישׁ לְהוֹצִיאָו לְהוֹרָג בְּחֶרֶב סְמוּרָאִים. כְּמוֹבָן שֶׁלֹּא נִיתָן לְתֹאֵר בְּמֵלִים אֶת הַחֲרָדָה שֶׁהִיָּתָה מִנֵּת חֲלָקוֹ מֵרָגַע שֶׁשְׁמַע אֶת גֶּזֶר הַדִּין, וְעַד לְמוֹעַד בִּיצוּעוֹ.

בַּיּוֹם הַמְּיוּעַד, הַשְּׁכִיבוּ אֶת אֵיל עַל הַשֵּׁלַחַן הַמְּיוּחָד לְהוֹצֵאָה לְהוֹרָג. גוּפוֹ הָיָה כְּפוֹת, וְרֹאשׁוֹ הָיָה עָקוּד, וּמוֹכֵן לְכַרִּיתָהּ בְּאַבְחַת חֶרֶב אַחַת. לְפֶתַע נִזְכָּר אֵיל בְּשִׁיעוֹר הַתוֹרָה שָׁבוּ הַשְׁתַּתֵּף לְפָנַי שְׁנָתִים, וּבְדַבְרָיו שֶׁל הָרַב: "אֶפִּילוֹ חֶרֶב תְּחֵדָה מְנַחֵת עַל צֹארוֹ שֶׁל אָדָם, אֵל יִתְיַאֵשׁ מִן הָרַחֲמִים!". אֵיל, שֶׁעָמַד שְׂנֵיהָ אַחַת לְפָנַי מוֹתוֹ מִחֶרֶב יִפְנִית תְּחֵדָה, גִּלְגַּל אֶת עֵינָיו לְמַרוֹם וְזַעַק: "רִיבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם. בָּא נִרְאָה אוֹתָךְ מוֹצִיא אוֹתִי מִפֹּה! נִרְאָה אִם יֵשׁ אֲמַת בְּדַבְרִים שֶׁלְךָ...!". הִיפְנִי נֶעַץ בּוֹ אֶת עֵינָיו הַצְרוּת וְהִנִּיף אֶת הַחֶרֶב... אֵיל עָצַם אֶת עֵינָיו...זֶהוּ זֶה, הִגִּיעַ הַסוּף - - - לְפֶתַע שָׁמַע קוֹל נָשִׂי זָק בּוֹקֵעַ מִפְּאַתִּי הַחֹדֵר. הוּא פָּקַח אֶת עֵינָיו הַמְּבוּעָתוֹת, וְהִבְחִין בְּאַשָּׁה יִפְנִית, שְׂנִכְנְסָה לְחֹדֵר וְהַחֲלָה לְצִעוֹק: "מָה קָרָה לָכֶם?! מָה פֶּתְאוּם אַתֶּם מוֹצִיאִים אוֹתוֹ לְהוֹרָג?! הֲרִי הִבְחִיר הַיִּשְׂרָאֵלִי הַזֶּה הַצִּיל אֶת חַיִּי וְאֶת חַיֵּי יְלָדָי!".

לְאַחַר כְּמָה רַגְעִים הַתְּבַרֵר שָׂזוֹ אֲשֶׁתוֹ שֶׁל רֹאשׁ הִיאַקוּזָה, שֶׁבִּפְקוּדָתוֹ נֶעְרַכָּה הַהוֹצֵאָה לְהוֹרָג. הִבְעַל נָסָה לְבַרֵר עַל מָה אֲשֶׁתוֹ שָׂחָה, וְהִיא הַזִּפְיָה לוֹ שֶׁלְפָנַי חֲמֵשׁ שָׁנִים הַתְּרַחֶשֶׁה רְעִידָת אֲדָמָה גְדוֹלָה בְּעִירָם, וְהַיִּשְׂרָאֵלִי הַזֶּה הֶצִּיל בְּחִירוֹף נֶפֶשׁ אֶת חַיְיָה וְחַיֵּי יְלָדֶיהָ. אֵיל הַבֵּיט כֵּה בְּזוּיִת עֵינוֹ, כְּשִׁרֹאשׁוֹ עֵדוּן עָקוּד, וְלֹא הָאֲמִין לְמַשְׁמַע אוֹזְנָיו. רֹאשׁ הַמְּאִפְיָה הַתִּיעֵץ עִם אַנְשָׁיו, וְהוּחָלַט, שֶׁלְפִי חוֹקֵי הִיאַקוּזָה, יֵשׁ לְהַכִּיר טוֹבָה לְמִי שֶׁהֶצִּיל אֶת אֶחָד מְאַנְשֵׁיהֶם, וְלִחְלָץ אֶת נַפְשׁוֹ בְּתַמוּרָה, וּמִיָּד הִתִּירוּ אוֹתוֹ וְצִוּוּ עָלָיו לְעִזּוֹב אֶת יָפוֹ. לְאַחַר שֶׁנֶּצַל בְּדֶרֶךְ כֹּה בְלָתִי צְפוּיָה, נִסָּה אֵיל לְהָבִין אֵיךְ הִגִּיעָה הָאֲשָׁה הַזֹּאת בְּרָגַע הָאַחֲרוֹן, וְעַל אֵיזוֹ רְעִידָת אֲדָמָה הִיא דְבָרָה? שְׁהָרִי, הִיא דְבָרָה עַל הַצֵּלָה שֶׁהִתְרַחֶשֶׁה לְפָנַי חֲמֵשׁ שָׁנִים, וְאֵילוֹ הוּא נִמְצָא בְּמִזְרַח הַרְחוֹק פְּחוֹת מְשַׁנָּתִים...

הָרַב יוֹסֵפִי נִפְעַם מֵהִסְיָפוֹר, וְאֵיל סִים אֶת דְּבָרָיו, וְאָמַר: "אֵיךְ שֶׁלֹּא יְהִיָּה, חַיֵּי נַתְּנוּ לִי בְּמַתְנָה בְּזִכּוֹת הַמִּדְרַשׁ הַמוֹפְלֵא עַל הַחֶרֶב הַתְּחֵדָה. לְאַחַר הַמְּקָרָה הַחֲלֵטְתִי לְחִזּוֹר מִיָּד לְיִשְׂרָאֵל, וְלְאַחַר שֶׁהִגְעַתִּי, הִדְרַךְ חֲזָרָה בְּתוֹבָה הִיָּתָה קְצָרָה".

חז"ל מְסַפְרִים לָנוּ בְּגִמְרָא (רֹאשׁ הַשָּׁנָה טו'ז): "שֶׁלֶּשֶׁה סִפְרִים נִפְתָּחִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה: אֶחָד שֶׁל צְדִיקִים גְּמוּרִים, וְאַחָד שֶׁל רָשָׁעִים גְּמוּרִים, וְאַחָד שֶׁל בֵּינוֹנִיִּים. שֶׁל צְדִיקִים גְּמוּרִים - נִכְתָּבִים וְנַחְתָּמִים לְאַלְתֵּר לְחַיִּים. שֶׁל רָשָׁעִים גְּמוּרִים - נִכְתָּבִים וְנַחְתָּמִים לְאַלְתֵּר לְמִיתָה. וּבֵינוֹנִיִּים - תְּלוּיִם וְעוֹמְדִים מִרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד יוֹם הַכְּפוּרִים. זְכוּ - נִכְתָּבִים לְחַיִּים, לֹא זְכוּ - נִכְתָּבִים לְמִיתָה".

וְצָרִיךְ לְדַעַת, שְׁרוּבְנוֹ נְחָשָׁבִים **"בֵּינוֹנִיִּים"**, שֶׁהֵם כְּאֵמוֹר **"תְּלוּיִים וְעוֹמְדִים עַד יוֹם הַכְּפוּרִים"**. וּמָהוּ **"תְּלוּיִים וְעוֹמְדִים"**?

תְּלוּיִים - עַל חֻבַּל הַתְּלֵיָה, וְעוֹמְדִים - עַל הַכֶּסֶא, כְּאֶשֶׁר חֻבַּל הַתְּלֵיָה עַל הַצֹּאֵר. וּבַיּוֹם הַכְּפוּרִים יַחְלִיטוּ בְּשִׁמִּים מָה לְעֵשׂוֹת אִיתְּנוּ - הָאֵם לְהוֹצִיא אֶת הַחֻבַּל מְעַל הַצֹּאֵר, אוֹ אֶת הַכֶּסֶא, חֲלִילָה...!. וְלָכֵן, אִם זָכָה הָאָדָם בְּדִין, יוֹרֵד הַחֻבַּל מְעַל צֹארוֹ, וְהוּא נִכְתָּב לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם. וְאִם לֹא זָכָה, חֲלִילָה, אִזִּי **"בוֹעֲטִים"** בַּכֶּסֶא, וְהָאָדָם נִשְׂאָר תְּלוּי... אִם כֵּן, מָה נַעֲשֶׂה אָנוּ, שֶׁכְּלָנוּ תְּלוּיִים וְעוֹמְדִים?

הָבָה נִלְמָד מִחִזְקִיָהוּ הַמְּלָךְ (מַלְכִים ב', כ'). כְּאֶשֶׁר הַנְּבִיא יִשְׁעִיָה בָּא אֵלָיו, וְאָמַר לוֹ: "צֹו לְבִיתְךָ כִּי מוֹת אַתָּה וְלֹא תִחִיָּה" (עַל שֶׁלֹּא הִתְחַתָּן, וְלֹא עֶסַק בְּפָרְיָה וּרְבִיָּה), עַל-כֵּן עָנָה לוֹ הַמְּלָךְ חִזְקִיָהוּ, שֶׁפָּעַת מוֹכֵן הוּא לְהִתְחַתָּן וְלַעֲסוֹק בְּפָרְיָה וּרְבִיָּה. בְּתוֹגוּבָה, עָנָה לוֹ הַנְּבִיא: כָּבֵד נִגְזְרָה הַגִּזְרָה, וְאַתָּה תָּמוֹת.

מִיָּד אָמַר לוֹ הַמְּלָךְ חִזְקִיָהוּ לְנַבִּיא: "כִּלְהָ נְבוֹאֲתְךָ וְצָא! שִׁכּוֹן, כֵּן מְקוֹבְלָנִי מִבֵּית אַבָּא, שְׁאַפִּילוֹ חֶרֶב תְּחֵדָה מוֹנַחַת עַל צֹארוֹ שֶׁל אָדָם, אֵל יִמְנַע עֲצָמוֹ מִלְּבַקֵּשׁ רַחֲמִים!".

וְאַכֵּן, מִיָּד כְּתוּב: "וַיִּסַּב אֶת פָּנָיו אֶל הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה'... וַיִּבְרַךְ חִזְקִיָהוּ בְּכִי גְדוֹל" - זַעַק מִקִּירוֹת לְבוֹ, וּמִיָּד נֶעֱנָה, וַחֲזַר הַנְּבִיא וּבָשֵׁר לוֹ, שֶׁהוֹסִיפּוּ לוֹ עוֹד 15 שָׁנִים שֶׁל חַיִּים.

רְבוּתִי, כְּלָנוּ עוֹמְדִים עַל הַכֶּסֶא, כְּשֶׁהַחֻבַּל עַל הַצֹּאֵר. עַל-כֵּן, הָבָה **נִזְעַק וְנִתְפַּלֵּל מִקִּירוֹת הַלֵּב לְאֲבִינוּ** שְׁבַשְׁמִים, מְלָךְ מְלָכֵי הַמְּלָכִים, שֶׁיִּחְתָּמְנוּ לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם, וְלִגְאוּלָה בְּמַהֲרָה, אָמֵן.

שֶׁבֶת שְׁלוֹם וּגְמַר חֲתִימָה טוֹבָה לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשִׁמוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: יוֹם הַכִּיפּוּרִים "אל שדי יתן לכם רחמים" **כְּנִיסַת הַתּוֹבָה: 18:25**

עֲרַשׁ"ק ט' תשרי תשע"ט (18.9.18) bnei-zion.com ר"ת 19:59 **יְצִיאַת הַתּוֹבָה: 19:15**

הַפְּטָרָה: "וְאָמַר סְלוּ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֵׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדֹמוֹתֵינוּ"

על מעשה הבריאה, אומרים חז"ל בגמרא (ראש השנה לב'): **"בַּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם... (וְשׂוֹאֲלִים חֲזוּ"ל): וְהֵלֵא בְּמֵאֵר אֶחָד יָכוֹל לְהַבְרִיאֹתָ? (וּמְשִׁיבִים): אֵלֵא לְהַפְרֵעַ מִן הַרְשָׁעִים, שְׂמֵאבְדִין אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת, וְלָתֵן שָׂכָר טוֹב לְצַדִּיקִים שְׂמֻקְמִין אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת."**

(**"מְאֻמְר"** הוא כל מקום בבריאת העולם שנוכח בו לשון אמירה, כגון: **"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר"**, **"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רָקִיעַ"**, וכו', ויש לומר שעשרת המאמרות הם כפיכול עשר אצבעותיו של הקב"ה, שבהן ברא את העולם). ובענין זה אומר ה"שפת אמת" שאמנם הקב"ה ברא את העולם בעשרה מאמרות, אלא שבכל שנה, בראש השנה, הוא יתברך ממשיך שוב את עשרת המאמרות, כדי לחדש את הבריאה. וצריך לדעת, שהצדיקים על-ידי עסק התורה והמצוות, מקימים את העולם, כמו שכתוב (ירמיהו לג, כה): **"אִם לֹא בְרִיתִי (=תורתִי) יוֹמֵם וְלַיְלָה – חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי"**. אולם, **הַרְשָׁעִים**, על-ידי **עוֹנוֹתֵיהֶם**, מאבדים (=פוגמים) בעולם, שנברא בעשרה מאמרות. ומוסיף ואומר ה"שפת אמת": **"עֲשֵׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה הֵם כְּפָגַד עֲשֵׂרֶת הַמְאֻמְרוֹת... (וְהַיּוֹת) וּבִתְחִילַת הַשָּׁנָה מִתְחַדֶּשֶׁת הַבְּרִיאָה, לְכֵן עֲשֵׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה מְסִיעִין לְתְּשׁוּבָה"**.

הנה, מבואר מדבריו הקדושים של ה"שפת אמת", שהקב"ה נתן לנו ברוב רחמיו וחסדיו, את עשרת ימי תשובה, מראש השנה ועד יום הכיפורים, כדי שבעשרה ימים אלו יתקן כל אחד מישראל את עשרת המאמרות על-ידי **תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים**. ובזכות זה יזכה האדם לקחת חלק בהתחדשות הבריאה, כאשר הוא יתברך ישפיע שפע חיות לכל העולם מעשרת המאמרות, וגם אותו האדם יזכה לקבל שפע רב מאותם צינורות שפע של עשרת המאמרות.

ענין זה מבואר ביתר שאת על-ידי בעל התניא ב"שער היחוד והאמונה", הכותב בשם הבעש"ט הקדוש זיע"א: **"הִנֵּה, כְּתִיב: 'לְעוֹלָם ה' דְּבָרָךְ נִצָּב בְּשָׁמַיִם'. וּפִרַשׁ הַבַּעַשׁ"ט זצ"ל, כִּי (דְּבָרֵי ה' יִתְבָּרַךְ, שְׂאֵמַר)... 'יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם' וגו', (ה)תִּיבוֹת וְ(ה)אֹתִיּוֹת (ה)אֵלוֹ הֵן נִיצְבוֹת וְעוֹמְדוֹת לְעוֹלָם בְּתוֹךְ הָרָקִיעַ, הַשָּׁמַיִם... לְהַחְיֹתָם לְעוֹלָם, כְּדִכְתִּיב (=כְּמוֹ שְׂכָתוֹב): 'וּדְבָרֵי חַיִּים וְקִיּוּמִים לְעַד'. כִּי אֵילּוֹ הֵיוּ הָאוֹתִיּוֹת מְסֻתְּלוֹת כְּרָגַע, חָס וְחֻלְיָה, וְחֻזְרוֹת לְמִקּוּרָן, הֵיוּ כָּל הַשָּׁמַיִם (חֻזְרוּרִים) (ל)אֵין וְאִפְסֵי מִמֶּשׁ, וְהֵיוּ כְּלֹא הֵיוּ... וְכֵן בְּכָל הַבְּרוּאִים שֶׁבְּכָל הָעוֹלָמוֹת, הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתְּחִינִים... אֵילוֹ הֵיוּ מְסֻתְּלוֹת... חָס וְחֻלְיָה הָאוֹתִיּוֹת מְעֲשָׂרָה (ה)מְאֻמְרוֹת שֶׁבָּהֵן נִבְרָאת הָאָרֶץ... הֵיִתָּה (כָּל הַבְּרִיאָה) חֻזְרוֹת לְאֵין וְאִפְסֵי"**.

לפי דבריו הקדושים של הבעש"ט זיע"א, עולה כי כל היקום כולו, שנברא בעשרה מאמרות עומד וקיים על-ידי אותם עשרה מאמרות "יהי אוֹר", תדשא הארץ", "יקוו המים" וכדומה, והם המחיים ומקימים את כל הבריאה בכל רגע ורגע, ואותן האותיות של עשרה מאמרות אלו ניצבות בתוך הבריאה כלה להחיותה. שכן, צריכים אנו לדעת, שדיבורו של הקב"ה הוא נצחי, וכל זמן שהוא יתברך רוצה בכך הוא מחיה את הבריאה, ואם ה' יתברך היה מפסיק את דיבורו, ומסלק את האותיות המחיות את אותו הנברא, כי אז היה אותו הנברא בטל ומבוטל, והופך לאפס – כמו לפני הבריאה.

והנה, כפי שאמרנו, כשאין ישראל מקימים את התורה ומצותיה, פוגמים הם בכל העולמות, ובכל היקום, שנברא בעשרה מאמרות. ולכן, לפי זה, צריכים אנו לתקן את מעשינו, כדי שהוא יתברך ימשיך ויחדש שוב את הבריאה. והנה, מאחר ואנו רואים שמכל עשרת ימי התשובה בחר הקב"ה לימים מיוחדים את היום הראשון של עשרת ימי תשובה, שהוא ראש השנה, ואת היום העשירי, שהוא יום הכיפורים, משמע שעיקר העבודה היא בשני ימים אלו – ראש השנה ויום הכיפורים. על-כן, חובה עלינו להבין מהי העבודה המוטלת עלינו בימים אלו בראש השנה ויום הכיפורים, כדי לתקן מאמרים אלו.

8
כדי להבין ענין זה, הבה נתבונן בעשרת המאמרות, כפי שמבואר במדרש (ב"ר י"א, א'): "תנינן: בעשרה מאמרות נברא העולם, ואלו הן: (1) 'בראשית', ורוח אלהים מרחפת' ויאמר אלהים יהי אור' ויאמר אלהים יהי רקיע' ויאמר אלהים יקוו המים ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא' ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים' ויאמר אלהים ישרצו המים שרץ נפש חיה' ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה' (10) ויאמר אלהים נעשה אדם".
ונמצא שהמאמר העשירי של עשרת המאמרות, מאמר "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ", הוא כנגד היום העשירי והאחרון של עשרת ימי תשובה – יום הכיפורים. ולכן ביום זה (=יום הכיפורים), שהוא גמר החתימה של כל אדם לחיים טובים, צריכים אנו לתקן ולחדש בקרבנו את עשיית ה"אדם" ("נעשה אדם") לשנה הבאה. ענין זה יתבאר היטב על-פי מה שהבאנו מדברי הבעש"ט, שאמר על הפסוק: "לעולם ה' דברך נצב בשמים", שעשרת המאמרות שבהם נברא העולם נצבים וקיימים תמיד, כדי לחדש את הבריאה בכל עת ובכל זמן. ולכן, נמצא לפי זה, שמה שברא הקב"ה את האדם במאמר העשירי, "נעשה אדם", שהוא כאמור כנגד היום העשירי של עשרת ימי התשובה, יום הכיפורים, קיים תמיד להחיות את האדם. לכן, ביום הכיפורים צריכים אנו לתקן מה שפגמנו במאמר זה, "נעשה אדם", כדי שיחדש לנו הקב"ה את החיות הנמשכת תמיד ממאמר זה.

כדי לדעת איך מתקנים את מה שפגמנו במאמר זה, הבה נקדים להביא מה שפרש רש"י על הכתוב (בראשית א', כו): "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ". מלשון הכתוב שלפנינו ("נעשה" – בלשון רבים), למדו חז"ל, שבשעה שבא הקב"ה לברוא את האדם הראשון, נמלך (=התיעץ) במלאכי השרת. ועל-כך מעיר רש"י בפרושו: "לפי שהאדם (הוא) בדמות המלאכים, ויתקנאו בו, לפיכך נמלך בהם".

ועוד אומר פאן רש"י: "אף-על-פי שהמלאכים לא סיעוהו (=את הקב"ה) ביצירתו (=של האדם), ויש מקום למינים לרדות (=שיש למינים/לכופרים מקום לטעון שיש חלילה שתי רשויות), לא נמנע הכתוב מללמד דרך ארץ (=התנהגות נאותה לאדם) ומידת ענוה, שיהא הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן".

כדי להבין ענין זה ביתר שאת, הבה נקדים עוד הקדמה, על מה שכתוב בבריאת האדם (בראשית א', כו): "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ". וידועה תמיהת חז"ל על הכתוב "נעשה", שהוא לשון רבים, שהרי הקב"ה הוא אחד יחיד ומיוחד, והוא לבדו ברא את האדם.

ובאר ענין זה רבנו האריז"ל ב"ליקוטי תורה", שכאשר אמר הקב"ה לכל העולמות ולכל המלאכים "נעשה אדם", התכונן שכל אחד ואחד מהם ישתתף בבריאת האדם, על-ידי שיתן חלק מעצמותו (=מעצמו) בבריאת האדם, (כדי להיות כלול בתוכו (של אדם הראשון)). מכאן נמצא, שהאדם הוא בעצם "עולם קטן" ("דוגמית"), שכל הבריאה כלולה בו.

(ולכן אמרו חז"ל: כמו שהעולם מורכב משכבת שלד סלעי קשה, המצופה באדמת עפר, שעל חלקו צומחים יערות, חלקו מדבריות, וחלקו דליל צמחיה – אף האדם עשוי שלד קשה, המצופה בשר, שיסודו עפר מן האדמה, ושעליו צומחים יערות שער, חלקו מדבריות, וחלקו אזורים דלילי צמחיה. וכשם שיערות העולם רוחשים בעלי חיים, אף ביערות האדם יכולים לרחוש בעלי חיים... וכשם ששני שליש מהעולם מים, וכן כשני שליש מגוף האדם מים. פנימיות כדור הארץ רוחשת פעילויות ביולוגיות ותזוזות שונות, ואף פנימיות האדם רוחשת. אדמת העולם מכילה ברזל, סידן, אבץ, מגנזיום, ועוד חומרים שונים, ואף גוף האדם כן. העולם מכיל בעלי חיים שונים, שלכל אחד מהם תכונה אופינית וייחודית הקבועה בו, מפלי שיוכל להשתנות ולקבל את אופי זולתו. כך למשל, השפן לא יוכל להיות עז כנמר, והנחש לא יוכל להיות אדיש כחמור. ואילו האדם בטבעו, יכול לכלול בתוכו את תכונותיהם של כל בעלי החיים, לטובה או לרעה. הוא מסוגל להיות גיבור כארי, ערמומי כשועל, פחדן כשפן, עז כנמר וכו').

ולכן, כאשר האדם מתקן את עצמו בעסק התורה והמצות, הרי הוא מתקן גם את כל חלקי הבריאה הכלולים בתוכו. לעומת זאת, כאשר הוא חלילה מקלקל את דרכיו, הרי הוא מקלקל גם את כל חלקי הבריאה הכלולים בתוכו.

וכפי דברי האריז"ל ("פי תשא"): "והנה, בבריאת האדם נאמר 'נעשה', בלשון רבים, ולא 'עשה כן' בכל השאר, אלא 'יהי אור', 'יהי רקיע'... ואחר-כך הוא יתברך נתן חלקו (באדם), וזהו שכתוב: 'ויפח באפיו נשמת חיים'... ונתן בו חלק מכל העולמות, לקשור את כל העולמות... משל למלך, שנתן מנה לכמה אנשים, ולאחד לא נתן. אלא צוה לכל אותן שנתן להם שיתנו לו... סלע אחד ממה שנתן להם המלך, כן הדבר הזה... ולמה עשה כן?

וכפי דברי האריז"ל ("פי תשא"): "והנה, בבריאת האדם נאמר 'נעשה', בלשון רבים, ולא 'עשה כן' בכל השאר, אלא 'יהי אור', 'יהי רקיע'... ואחר-כך הוא יתברך נתן חלקו (באדם), וזהו שכתוב: 'ויפח באפיו נשמת חיים'... ונתן בו חלק מכל העולמות, לקשור את כל העולמות... משל למלך, שנתן מנה לכמה אנשים, ולאחד לא נתן. אלא צוה לכל אותן שנתן להם שיתנו לו... סלע אחד ממה שנתן להם המלך, כן הדבר הזה... ולמה עשה כן?

מפני שכל דרכיו משפט, וזהו כשהאדם עושה מצוה גם אל המלאך יחשב כאילו עשה מצוה". בספר "נפש החיים" להגה"ק רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל, הוא מאריך לבאר על-פי זה את הכתוב (בראשית א, כז): "ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו...". וכבר התיגעו המפרשים להבין את כונת התורה "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו..." – והרי אין להקב"ה לא צלם ולא דמות, וכפי שאנו אומרים ב-יג' עיקרי האמונה: "שהבורא יתברך שמו אינו גוף, ולא ישיגוהו משיגי הגוף, ואין לו שום דמיון כלל", ולכן בהכרח מה שכתוב "בצלמנו כדמותנו", הכונה היא על איזה דמיון שיש בין האדם לבין הבורא יתברך שמו. ולכן, צריכים אנו להבין, על איזה דמיון מדובר כאן?

ובאר ענין זה רבי חיים מוולוז'ין ואמר: הנה, אומר הפתוב "ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו..." ומדוע נזכר בפסוק זה דוקא השם "אלהים", ולא שם אחר משמותיו של הקב"ה, כמו למשל שם "הויה"? אלא, כידוע, כאשר אנו מזכירים את השם "אלהים", אנו צריכים לכוון "שהוא (יתברך) תקיף, בעל היכולת ובעל הכוחות כלם" (שלחן ערוך או"ח סימן ח). דהינו, כל הכוחות שיש בעולם, בלי יוצא מן הכלל, כלם שואבים את כוחם ואת חיותם מהבורא יתברך שמו. ולא רק שהקב"ה נותן להם כח, כדי שיוכלו להשתמש בו מתי שירצו, אלא שבכל רגע ורגע תלויים כל הנבראים בשפע שהקב"ה מספק להם. ומכיון שפך, וכל הכוחות שבעולם תלויים כל רגע ורגע בהשפעת כוחו של הקב"ה, שהוא משפיע להם, הרי ברור שהוא תקיף ובעל היכולות, ומי יעז לומר לו מה לעשות.

וכדברי קודשו: "ענין מה שהוא יתברך נקרא בעל הכוחות: כי לא כמידת בשר ודם מידת הקב"ה. כי האדם, כשבונה בנין... מעץ, אין (הוא)... בורא וממציא... מכוחו (את) העץ, (אלא)... שלוקח עצים שפבר נבראו ומסדרם בבנין... (ואחרי) שפוחו (של האדם) הוסר ונסתלק מהם, עם כל זאת הבנין קים.

אבל הוא יתברך שמו... בעת בריאת העולמות כלם, בראם והמציאם הוא יתברך יש מאין, בכוחו הבלתי תכליתי (=אינסופי)... (ומאז כל יום וכל רגע ממש, כל כח מציאותם וסדרם וקיומם, תלוי רק במה שהוא יתברך שמו משפיע בהם... ולו היה הוא יתברך מסלק מהם כח השפעתו אף רגע אחד, כרגע (=מיד) היו כלם (חוזרים) לאפס ותהו. וכמו שידוע אנשי כנסת הגדולה: 'המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית'. (ד) הינו תמיד ממש, כל עת ורגע... וזהו שנקרא הוא, יתברך שמו, האלקים 'בעל הכוחות כלם'. שכל כח פרטי הנמצא בכל העולמות... הוא, יתברך שמו, הבעל כח שלהם, שמשפיע בהם כח וגבורה כל רגע. ותלויים בידו תמיד לשנותם ולסדרם כרצונו יתברך".

ואולם, אומר ה"נפש חיים", צריכים אנו לדעת כי גם האדם הוא, במידת מה, "בעל הכוחות כלם". שהרי האדם הוא מרכז הבריאה, ובו תלוי מצב שלימותם של כל העולמות. שכן, אם האדם חוטא, חס וחלילה, אזי הוא יורד ומוריד – יורד מטה מבחינה רוחנית, וגם הוא מוריד עמו את כל הבריאה לשיא השפלות. ולעומת זאת, אם האדם עובד את ה' ומתנהג כראוי הרי הוא עולה ומעלה – דהינו מתעלה מבחינה רוחנית, וגם מתקן את כל הבריאה ומעלה אותה לשיא השלימות, ועל-ידי כך נמשך לכל הבריאה שפע רב טוב מאת הבורא יתברך שמו. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינתס פרידמן)

"ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא..."

אחד מתושבי בני ברק בא יום אחד אל הגאון רבי אברהם ישעיהו קרליץ, שנודע בכינוי "החזון איש", והקשה לפניו על אירועי השואה הנוראה, שניתכה על עם ישראל באירופה במלחמת העולם השנייה, ופלתה בלא רחם ששה מליוני יהודים, נשים וטף – רבים מהם צדיקים וחסידים, יראים ושלמים, שלא טעמו מימיהם טעם חטא. "החזון איש" הסביר לאורחו, שאסור לאדם מישראל לאבד את האמונה, שהקב"ה מנהיג את עולמו בצדק ובמשפט, אך רק אנו, קרוצי חמר, לא מבינים את הנהגתו. בסוף דבריו אמר לו "החזון איש": מי שאינו מבין דבר במלאכת התפירה, ורואה את החיט, כשהוא גזור וקורע את האריג שלפניו – חושב בודאי בלבבו, שאותו חיט משחית ומקלקל את האריג היקר. אך, לאמיתו של דבר, החיט מכין ממנו בגד חדש, שיעלה בערכו על האריג הגזור...

שבת שלום וגמר חתימה טובה לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

בס"ד הַדָּף מוֹקֵדֶשׁ לְעֵילוּי: כָּל נִשְׁמוֹת עֹמְדֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל ת.נ.צ.ב.ה

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: יוֹם הַכִּיפּוּרִים "אֵל שְׂדֵי יִתָּן לָכֶם רַחֲמִים" **כְּנִיסַת הַחֹג: 18:25**

עֲרֵשׁ"ק ט' תִּשְׂרֵי תשע"ט (18.9.18) bnei-zion.com ר"ת 19:59 **יְצִיאַת הַחֹג: 19:15**

הַפְּטָרָה: "וְאָמַר סְלוּ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפרים... ונעניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב"

על עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים שנינו במשנה (יומא נג'): כשהיה נכנס הכהן לקדש הקדשים, "נטל את הַדָּם (=של פר ושעיר החטאת) ממִי שהיה ממַרְס בו, נכנס למקום שנכנס (=לבית קדשי הקודשים, רש"י), ועמד במקום שעמד (=בין הבדים), והזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה... וכך היה מונה: אחת, אחת ואחת, אחת ושתיים, אחת ושלוש, אחת וארבע, אחת וחמש, אחת ושש, אחת ושבע".

וכבר תמהו על-כך חז"ל בגמרא (יומא נה'): מדוע היה מונה "אחת" עם כל אחת משבע ההזאות למטה? ותרצה שם הגמרא: "רבי אלעזר אומר: שלא יטעה בהזאות", ופרש רש"י: "שיהא לו שהות בינתיים לתת לבו למנין, שלא יטעה".

וצריכים אנו להבין ענין זה, מדוע הקפידה התורה על מנין מיוחד זה, שספר הכהן הגדול: "אחת ואחת, אחת ושתיים, אחת ושלוש...". וכן, צריך להבין את עצם האמירה "אחת למעלה ושבע למטה".

נקדים תחילה להביא מה ששנינו בגמרא (סופה נב'): "דרש רב עוירא, ואיתימא רבי יהושע בן לוי: שבע שמות יש לו, ליצר הרע. הקדוש ברוך הוא קראו 'רע'... משה קראו 'ערל'... דוד קראו 'טמא'... שלמה קראו 'שונא'... ישעיהו קראו 'מכשול'... יחזקאל קראו 'אבן'... יואל קראו 'צפוני'".

ומבאר המאור הגדול, הפוסק האדיר, הלא הוא הרמ"א, רבי משה איסרליש זיע"א, בספרו "תורת העולה", ששבעת השמות של יצר הרע הם כנגד שבע המידות שהטביע הקב"ה בנפש האדם, והן: **חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות**. וצריך כל אחד ואחד מישראל להשתדל בכל כוחו לקשור את שבע המידות שלו עם **אלופו** של עולם, הקב"ה, על-ידי שיעבוד וישתמש במידות אלו **לשם שמים**. דהינו, לאהוב את ה' עם מידת **החסד**, להתירא ולפחד מה' עם מידת **הגבורה**, לפאר את ה' במידת **התפארת**, לנצח את היצר במידת **הנצח**, להודות לה' במידת **ההוד**, להתקשר לה' במידת **היסוד**, ולהמליך את ה' במידת **המלכות**.

(וזהו הענין שליצר הרע יש שבעה שמות, שפן שבעה כוחות טומאה אלו מתנגדים ומקלקלים את האדם שלא יעבוד את בוראו **בשבע** המידות הללו – "**חסד, גבורה, תפארת**...").

אולם, היצר הרע, שיש לו כאמור שבעה שמות, יש לו שבעה כוחות טומאה כנגד שבע המידות הללו. המתנגדים מקלקלים את האדם, שלא יעבוד בהם את ה' יתברך, אלא, אדרבה, ישתמש במידות אלו לדבר עבירה חלילה, ולמלאות תאוותו.

וזהו שכתב הרמ"א בספרו "תורת העולה" (חלק ג, נט'): "ולזה היה זורק בדמים אלו על הפרוכת **שבע** למטה ואחת למעלה... כי היצר הרע יש לו שבעה שמות, כמדרשם ז"ל (סופה נב)... והם מדרגות היצר הרע, זה למעלה מזה, הנקשרים בחומר... והם המביאים את האדם למטה".

וימתק לצרף בזה מה שמצינו עוד מאמר בגמרא (עירובין יט'): "אמר רבי יהושע בן לוי: שבעה שמות יש לגיהנום, ואלו הן: שאול, ואבדון, ובאר-שחת, ובור-שאון, וטיט-הינן, וצלמות, וארץ-תחתית".

ומבואר בזוהר הקדוש, ששמות אלו מכונים כנגד שבע השמות שיש ליצר הרע, כמו שפפי שהבאנו לעיל: "**שבעה** שמות יש לו ליצר הרע" (=רע, ערל, טמא, שונא, מכשול, אבן, צפוני). והם רמזו **לשבעת כוחות הטומאה** שיש ליצר הרע.

והביאור בזה הוא, כי שבע מדורי גיהנום הם כנגד שבעת שמותיו של היצר הרע, ותכליתם להעניש את החוטא, שהלך אחר עצת יצרו, ומרד בה' בשבע מידות הללו. ועל-כך נאמר "כי שבע יפול צדיק, וקם". כי הצדיק, אפילו אם הוא נופל, חלילה, ונכשל בדקות מן הדקות באחת משבע המידות, הוא קם מיד והתגבר כארי לתקן מידות ולהתעלות ביתר שאת. (וכמו שכתב ה"שפת אמת" ("פרה" תרל"ט): כי כמה נפילות יש גם לצדיק, כמו

שכתוב: 'שבע יפול צדיק, וקם'.

ועתה, הבה נתבונן בדברי הרמ"א הכותב ש"אחת למעלה" רומז ל**יצר הטוב**, שמסיע לאדם להתעלות כלפי מעלה – אל ה' יתברך. ואילו "**שבע למטה**" רומז על **היצר הרע**, שיש לו שבע שמות, המושכים את האדם כלפי מטה – **לדבר עבירה**.

נמצאנו למדים מדבריו הקדושים של הרמ"א, ש**ליצר הרע** יש שבעה שמות/כוחות רע. והוא משתמש בהם כדי למשוך את האדם למטה, לעבור על רצון ה' יתברך. ולכן צריך האדם לשנן מותניו (על-ידי **היצר הטוב** שיש בו), כדי להתגבר על שבעה כוחות אלו. ועל-כך נאמר (משלי כד, טז): "כי שבע יפול צדיק וקם". דהינו, הצדיק האמיתי, קם ומתעלה על-ידי שמפיל הוא את שבע כוחות **היצר הרע**.

ולכן, החובה המוטלת עלינו להשתמש בשבעה כוחות/ המידות הללו בדרך התורה לשם שמים כמו שנפסק להלכה בשלחן ערוך (אורח חיים, סימן רל"א): בכל מה שיהנה האדם בעולם הזה – לא יכון להנאתו, אלא לעבודת הבורא יתברך, כדכתיב (משלי ג, ו): "בכל דרכיך דעהו". ואמרו חכמים: "כל מעשיך יהיו לשם שמים" (אבות ב, יב) – שאפילו דברים של רשות, כגון: האכילה, השתייה, ההליכה, הישיבה, הקימה והשיחה, וכל צרכי גופך יהיו כלם לעבודת בוראך. ואפילו היה צמא ורעב... יתכון שיאכל וישתה כפי חיותו, כדי לעבוד את בוראו".

הנה פי כן, מטעם זה צריך הכהן הגדול את המספר "אחת" למעלה עם כל "שבע" ההזאות למטה, כדי לרמוז על הצורך להעלות את היצר הרע עם שבעת כוחותיו, שיתחבר עם היצר **טוב**, ויתחבר גם הוא לטובה ובכל נוקל לקים בשלימות מצות עשה: "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך", כמו שכתוב במשנה (ברכות נד): "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך" – ביצר **טוב** וביצר **רע**. שכן, תכלית עבודת האדם היא להפוך את היצר **הרע לטוב**. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

נעילה – החץ האחרון

על כוחה של תפילת הנעילה, נשא פעם את משלו המגיד מדובנא, וכה אמר: מעשה בציד אחד, שתעה בנבכי היצר. הוא פלס את דרכו בחרדה, כשקשתו נכונה בידו, לקדם פני כל רעה. פתאום שמע משהו מתנועע בין העצים. מי יודע מה זה? אולי אריה? אולי נמר? שגר לעברו חץ, אך הדבר בו ירה לא זז ממקומו. התקרב הציד, ונוכח לדעת, כי אין זה אלא שיח יבש. אך הנה עוד רשרוש – מאחוריו! הוא שב על עקבותיו במהירות הבזק, ושגר חץ נוסף. החץ אבד בין עלי העצים. כנראה לא יותר מרשרוש עלים ברוח. ומה זה שם? נדמה – נמר! ירה הציד חץ, והתקרב... אך התברר שקלע על סלע אפור.

לפתע הוא הבחין, שלא נותר בידו, אלא חץ אחד בלבד. החץ האחרון – זהו כל כלי נשקו. ואז – נשמעה שאגה מקפיאת דם!!! אריה נמצא בסביבה... לבו פעם בחזקה. אחז בידו את החץ, וידע עד כמה עליו להיזהר בו. ידע, עד כמה חיו תלויים בחץ היחיד שנותר בידו...!

והנמשל: בימים אלו, הימים הנוראים, שעה שספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפני הקב"ה, הסכנה אורבת – מי בקיצו ומי לא בקיצו... "בינונים תלויים ועומדים". כבר ירינו חץ ראשון, שני, שלישי... התפללנו ושיוענו, העתרנו והרבינו תחינה ובקשה. מי יודע אם "פגענו"? האם פעלנו כראוי? עתה, לא נותר בידינו, אלא חץ אחד – החץ האחרון – זו תפילת נעילה! כמה חיינו תלויים בה, כמה עלינו לכוון בה!

"כי חלק ה' עמו" (לבי ט')

הגאון רבי חיים מוולוז'ין, מבחירי תלמידיו של הגר"א (רבי אליהו חסיד מוילנא), היה יושב ולומד במדרש "תנא דבי אליהו זוטא". וכשהגיע לפרק השני, מצא שהמדרש מונה כמה ממידותיו של הקדוש-ברוך-הוא, ומצין בין השאר שהוא יתברך "שמח בחלקו".

תמה רבי חיים על דברים אלה של המדרש, ואמר: כלום (=האם) אפשר לומר על הבורא, שהוא "שמח בחלקו"? הרי כל העולם שלו, כפתוב (תהילים כ"ד, א): "לה' הארץ ומלואה תבל וישבי בה"! לא נתקרה דעתו של רבי חיים, עד שפנה אל רבו הדגול, רבי אליהו, ובקש ממנו הסבר לאותו מאמר.

השיב הגר"א לרבי חיים מיניה וביה: אין "חלקו" פאן - אלא ישראל, כפתוב בשירת "האזינו" (דברים לב, ט): "כי חלק ה' עמו". מאמר המדרש, שהקדוש-ברוך-הוא "שמח בחלקו", משמעו: ה' שמח בישראל בכל מצב, אפילו אם הם יורדים במעלתם הרוחנית, כדברי רבי מאיר במסכת קידושין (לו, ע"א): אפילו בזמן שאין ישראל עושים רצונו של מקום (=את רצון ה'), הם קרויים "בנים", שנאמר (דברים לב, כ'): בנים לא אמן

בם... גמר חתימה טובה ושבת שלום לכל בית ישראל!

בס"ד הַדָּף מוֹקֵדֶשׁ לְעִילוּי: כָּל נִשְׁמוֹת עֲמֻד בֵּית יִשְׂרָאֵל ת.נ.צ.ב.ה

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: יוֹם הַכִּיפּוּרִים "אֵל שְׂדֵי יִתְּן לָכֶם רְחִמִים" ❗️ כְּנִיסַת הַחֹג: 18:25

עֲרֻשׁ"ק ט' תִּשְׂרִי תשע"ט (18.9.18) bnei-zion.com ר"ת 19:59 יְצִיאַת הַחֹג: 19:15

הַפְּטָרָה: "וְאָמַר סְלוּ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֵׂה אָדָם..."

אוֹמְרִים חו"ל בְּגִמְרָא (ראש השנה לב'): "בַּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם... (וּשְׁוֹאֲלִים): וְהֵלֵא בְּמֵאמְרָא אֶחָד יָכוֹל לְהַבְרִיאוֹת? (וּמְשִׁיבִים): אֵלֶּא לְהַפְרֵעַ מִן הַרְשָׁעִים, שְׁמֵאבְדִין אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת, וְלִתְּנָן שְׂכָר טוֹב לְצַדִּיקִים שְׁמֵקִימִין אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת" (= "מְאֻמְרָ" – כָּל מְקוֹם בְּבְרִיאַת הָעוֹלָם שֶׁנִּזְכָּרָה בּוֹ לְשׁוֹן אֲמִירָה, כְּגוֹן: "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר", "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ", וכו').

אוֹמֵר עַל-כֵּן הַ"שְּׁפַת אֲמַת" (שבת תשובה תרסב'): עֲשֶׂרֶת יְמֵי הַתְּשׁוּבָה הֵם כְּנֶגֶד אוֹתָם עֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם, כְּאֲשֶׁר הַצַּדִּיקִים מְקִימִים אֶת הָעוֹלָם, וְאֵילוֹ הַרְשָׁעִים מְאֻבְדִים אוֹתוֹ. אוֹלָם, אוֹמֵר הַ"שְּׁפַת אֲמַת", כְּאֲשֶׁר הַרְשָׁעִים חוֹזְרִים בַּתְּשׁוּבָה לְפָנָיו ה', הֵם חוֹזְרִים וּמְחַדְּשִׁים אֶת הָעוֹלָם, שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת. וּמֵאַחַר וּבְרֵאשׁ הַשָּׁנָה מִתְּחַדְּשֶׁת הַבְּרִיאָה, מְסִיעִים עֲשֶׂרֶת יְמֵי הַתְּשׁוּבָה לְרְשָׁעִים לְחֹזֵר בַּתְּשׁוּבָה.

מִבִּיאֹר דְּבָרָיו שֶׁל הַ"שְּׁפַת אֲמַת" עוֹלָה, שְׁאֲמַנָּם הַקַּב"ה בְּרָא אֶת הָעוֹלָם בַּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת, אֵלֶּא שֶׁבְּכָל שָׁנָה, בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, הוּא יִתְּבַרֵךְ מִמְּשִׁיךְ שׁוֹב אֶת עֲשֶׂרֶת הַמְאֻמְרוֹת, כְּדִי לְחַדֵּשׁ אֶת הַבְּרִיאָה. וְהֵנָּה, הַצַּדִּיקִים, עַל-יְדֵי עֶסֶק הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, מְקִימִים אֶת הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב (ירמיהו לג', כה'): "אִם לֹא בְרִיתִי (=תּוֹרַתִי) יוֹמָם וְלַיְלָה – חֲקוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי". אוֹלָם, הַרְשָׁעִים, עַל-יְדֵי עֲוֹנוֹתֵיהֶם, מְאֻבְדִים (=פּוֹגְמִים) בַּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת.

עֲנִין זֶה מְבוֹאֵר בִּיתֵר שְׂאֵת עַל-יְדֵי בַּעַל הַתְּנַיָּא בְּ"שַׁעַר הַיְחִיד וְהָאֲמוּנָה", הַכּוֹתֵב בְּשֵׁם הַבַּעַשׁ"ט הַקָּדוֹשׁ זִיע"א: "הֵנָּה, כְּתִיב: 'לְעוֹלָם ה' דְּבָרָךְ נִצָּב בְּשָׁמַיִם'. וּפְרַשׁ הַבַּעַשׁ"ט זצ"ל, כִּי (דְּבָרֵי ה' יִתְּבַרֵךְ, שְׁאֲמַר)... 'יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם' וְגו', (ה)תִּיבוֹת וְ(ה)אוֹתִיּוֹת (ה)אֵילוֹ הֵן נִיצְבוֹת וְעוֹמְדוֹת לְעוֹלָם בְּתוֹךְ הַרְקִיעַ, הַשָּׁמַיִם... לְהַחֲיוֹתָם לְעוֹלָם, כְּדַכְּתִיב (=כְּמוֹ שְׁכַתוֹב): וּדְבָרָיו חַיִּים וְקַיָּמִים לְעַד'. כִּי אֵילוֹ הָיוּ הָאוֹתִיּוֹת מְסַתְּלָקוֹת כְּרָגַע, חָס וְחֻלְיָה, וְחוֹזְרוֹת לְמְקוֹרָן, הָיוּ כָּל הַשָּׁמַיִם (חוֹזְרִים) (ל)אֵין וְאֶפְסַ מְמֵשׁ, וְהָיוּ כְּלֹא הָיוּ... וְכֵן בְּכָל הַבְּרוּאִים שֶׁבְּכָל הָעוֹלָמוֹת, הָעֲלִיוֹנִים וְהַתְּחוֹנִנִים... אֵילוֹ הָיוּ מְסַתְּלָקוֹת... חָס וְחֻלְיָה הָאוֹתִיּוֹת מַעֲשָׂרָה (ה)מְאֻמְרוֹת שֶׁבָּהֶן נִבְרְאָת הָאָרֶץ... הֵיִתָּה (כָּל הַבְּרִיאָה) חוֹזֶרֶת לְאֵין וְאֶפְסַ".

לְפִי דְּבָרָיו הַקָּדוֹשִׁים שֶׁל הַבַּעַשׁ"ט זִיע"א, עוֹלָה כִּי כָּל הַיְקוּם כְּלוּ, שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת עוֹמֵד וְקַיָּם עַל-יְדֵי אוֹתָם עֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת "יְהִי אוֹר", תְּדַשָּׂא הָאָרֶץ", "יְקוּוּ הַמַּיִם" וְכְדוּמָה, וְהֵם הַמְּחִיִּים וּמְקִימִים אֶת כָּל הַבְּרִיאָה בְּכָל רָגַע וְרָגַע, וְאוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל עֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת אֵלוֹ נִיצְבוֹת בְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה כְּלָה לְהַחֲיוֹתָהּ. שְׁכּוֹן, צְרִיכִים אֲנִי לְדַעַת, שְׁדִיבּוּרוֹ שֶׁל הַקַּב"ה הוּא נִצָּחִי, וְכָל זְמַן שֶׁהוּא יִתְּבַרֵךְ רוּצָה בְּכֹךְ הוּא מְחַיֶּה אֶת הַבְּרִיאָה, וְאֵם ה' יִתְּבַרֵךְ הֵיִה מְפַסֵּיק אֶת דִּיבּוּרוֹ, וּמְסַלֵּק אֶת הָאוֹתִיּוֹת הַמְּחִיּוֹת אֶת אוֹתוֹ הַנִּבְרָא, כִּי אִזּוּ הֵיִה אוֹתוֹ הַנִּבְרָא בְּטַל וּמְבוֹטָל, וְהוֹפֵךְ לְאֶפְסַ – כְּמוֹ לְפָנָיו הַבְּרִיאָה.

וְהֵנָּה, כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ, כְּשֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל מְקִימִים אֶת הַתּוֹרָה וּמִצְוֹתֶיהָ, פּוֹגְמִים הֵם בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וּבְכָל הַיְקוּם, שֶׁנִּבְרָא בַּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת. וְלָכֵן, לְפִי זֶה, צְרִיכִים אֲנִי לְתַקֵּן אֶת מַעֲשֵׂינוּ, כְּדִי שֶׁהוּא יִתְּבַרֵךְ יִמְשִׁיךְ וּיְחַדֵּשׁ שׁוֹב אֶת הַבְּרִיאָה.

לָכֵן נִתֵּן לָנוּ הַקַּב"ה, בְּרוֹב רְחֻמָּיו וְחַסְדָּיו, אֶת עֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה, מְרֵאשׁ הַשָּׁנָה וְעַד יוֹם הַכִּיפּוּרִים, כְּדִי שֶׁבַּעֲשָׂרָה יְמִים אֵלוֹ יִתְּקַן כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל אֶת עֲשֶׂרֶת הַמְאֻמְרוֹת עַל-יְדֵי תְּשׁוּבָה וּמַעֲשֵׂים טוֹבִים. וּבִזְכוּת זֶה יִזְכֶּה הָאָדָם לְקַחַת חֵלֶק בְּהַתְּחַדְּשׁוֹת הַבְּרִיאָה, כְּאֲשֶׁר הוּא יִתְּבַרֵךְ יִשְׁפִיעַ שְׁפַע חַיּוֹת לְכָל הָעוֹלָם מַעֲשֶׂרֶת הַמְאֻמְרוֹת, וְגַם אוֹתוֹ הָאָדָם יִזְכֶּה לְקַבֵּל שְׁפַע רַב מֵאוֹתָם צִיּוֹנוֹת שְׁפַע שֶׁל עֲשֶׂרֶת הַמְאֻמְרוֹת.

וְהֵנָּה, מֵאַחַר וְעֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה הֵם כְּנֶגֶד עֲשֶׂרֶת הַמְאֻמְרוֹת שֶׁבָּהֶן נִבְרָא הָעוֹלָם, נִמְצָא שִׁיּוֹם הַכִּיפּוּרִים, שֶׁהוּא הַיּוֹם הָעֲשִׂירִי וְהָאַחֲרוֹן שֶׁל עֲשֶׂרֶת יְמֵי תְּשׁוּבָה הוּא כְּנֶגֶד הַמְאֻמְרֵי הָעֲשִׂירִי שֶׁנִּבְרְאָת הָעוֹלָם. וּמֵאַחַר וְהַמְאֻמְרֵי

הַעֲשִׂירִי בְּבְרִיאת הָעוֹלָם הוּא "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדֹמוֹתֵינוּ...". נִמְצָא, שִׁיּוֹם הַכִּיפּוּרִים הוּא כְּנִגְדֵי הַמֵּאֲמָר "נַעֲשֶׂה אָדָם".

אִם כֵּן, כְּדֵי לְהַשְׁתַּתֵּף בְּהַתְחַדְשׁוֹת הַבְּרִיאָה, צְרִיכִים אָנוּ בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים לְתַקֵּן אֶת הַמֵּאֲמָר הַעֲשִׂירִי "נַעֲשֶׂה אָדָם". וְצְרִיכִים אָנוּ לְדַעַת אֵיךְ עוֹשִׂים זֹאת. אֵיךְ מֵתְקַנִּים אֶת הַמֵּאֲמָר "נַעֲשֶׂה אָדָם...?"

הָעֵנִין הוּא כִּי הֵיחֵד וְהַמֵּאֲמָר "נַעֲשֶׂה אָדָם" הוּא הַמְחִיָּה אֶת הָאָדָם בְּכָל רֶגַע וְרֶגַע, לְכֵן צְרִיךְ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה בְּיוֹם זֶה (=יוֹם הַכִּיפּוּרִים), כְּדֵי לְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר פָּגַמְנוּ בַּמֵּאֲמָר זֶה, וְעַל-יְדֵי כֵן יִחַדֵּשׁ לָנוּ הַקַּב"ה אֶת הַחַיּוֹת, הַנִּמְשָׁכֶת תְּמִיד מֵהַמֵּאֲמָר "נַעֲשֶׂה אָדָם".

וְהִנֵּה, חוֹ"ל הַתִּיגְעוּ לְיִשָּׁב, מְדוּעַ אָמַר הַקַּב"ה "נַעֲשֶׂה אָדָם" בְּלִשׁוֹן רַבִּים? הֲלֹא הוּא יִתְבַּרֵךְ הוּא אֶחָד, יְחִיד וּמְיֻחָד, וְאֵינן יְחִידוֹת כְּמוֹהוּ בְּשׁוּם פְּנִים. אִם כֵּן, הֲיֵה רְאוּי לִוְמָר "אֲעֲשֶׂה אָדָם" (בְּלִשׁוֹן יְחִיד), וְלֹא "נַעֲשֶׂה אָדָם" (בְּלִשׁוֹן רַבִּים)?

אוֹמֵר עַל-כֵּן הַ"יְשֻׁמַּח מֹשֶׁה" (סֵפֶר הָעֵיקָרִים, מֵאֲמַר ג'): הִנֵּה, בִּיצִירַת בְּעַלֵי הַחַיִּים, נִאֲמָר לְאַחַר בְּרִיאַתָם "וַיִּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב". אוֹלָם בִּיצִירַת הָאָדָם, שֶׁהוּא בַּחֲרֵי הַנְּבִרָאִים, לֹא נִאֲמָר בּו "כִּי טוֹב", וּמְדוּעַ?

וַיִּבְאֵר זֹאת הַ"יְשֻׁמַּח מֹשֶׁה" וְאָמַר כִּי אֲצַל בְּעַלֵי הַחַיִּים, בְּרֶגַע שֶׁהֵם נִבְרָאוּ, כְּבָר נִשְׁלַמָּה תְּכַלִּיתָם וּמְצִיאוֹתָם, וְלָכֵן נִאֲמָר בָּהֶם "כִּי טוֹב". אוֹלָם, הָאָדָם אֵינוּ בָּא לְיְדֵי שְׁלֵמוֹת עַל-יְדֵי בְרִיאַתוֹ. שְׂכָן, הָאָדָם הוּא בְּעַל בְּחִירָה – לְבַחֲרוֹר בְּטוֹב, או חֲלִילָה בְּרָע – וְהוּא צְרִיךְ לַעֲמוֹל קֶשֶׁה, עַד שִׁיִּגִיעַ לְמַדְרַגָּה שֶׁל אָדָם. וְאִם חֲלִילָה יִרְדּוּף הוּא אַחַר מְרָאָה עֵינָיו, וַיַּעֲסוֹק רַק בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, הָרִי הוּא נִמְשָׁל לְבַהֲמָה. לְכֵן לֹא פְתוּב בּו "כִּי טוֹב" – כְּדֵי לְהוֹרוֹת שְׁעָדָיו אֵין הוּא בְּשְׁלֵמוֹת, אֲלֹא צְרִיךְ הוּא לַעֲבוֹד קֶשֶׁה, עַד שִׁיִּגִיעַ לְמַדְרַגַת אָדָם.

לְכֵן, אוֹמֵר הַ"יְשֻׁמַּח מֹשֶׁה", אָמַר הַקַּב"ה "נַעֲשֶׂה אָדָם": דְּהֵינּוּ, הַקַּב"ה אוֹמֵר לְאָדָם עֲצֻמוֹ: "נַעֲשֶׂה אָדָם", אֲנִי וְאַתָּה. שְׂכָן, עַל-יְדֵי עֲבוֹדַת וּיְגִיעַת הָאָדָם, הוּא יִתְבַּרֵךְ יַעֲזוֹר לוֹ לְהַשְׁלִים אֶת עֲצֻמוֹ, וְלְהַגִּיעַ לְמַדְרַגַת "אָדָם", כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חוֹ"ל בְּגִמְרָא (קִידוּשֵׁין ל'): "יִצְרוּ שֶׁל הָאָדָם מֵתַגְבֵּר עָלָיו בְּכָל יוֹם, וּמִבְּקֵשׁ לְהִמְיֻחוֹ... וְאֵלְמָלֵא הַקַּב"ה עוֹזְרוֹ (=עוֹזֵר לְאָדָם) – אֵין (הָאָדָם) יְכוֹל לוֹ (=לִיצֵר הָרָע)...". נִמְצָא, אִפּוֹא, שֶׁהַקַּב"ה בִּיחַד עִם הָאָדָם עוֹשִׂים אֶת הָאָדָם.

וְהִנֵּה יְדוּעַ, כִּי כְּמוֹ שֶׁהַקַּב"ה הוּא נִצְחִי, כֵּן גַּם דִּיבּוּרוֹ הוּא נִצְחִי, כְּמוֹ שֶׁמְצִינּוּ בְּמִתֵּן תּוֹרָה (דְּבָרִים ה', י"ט): "אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר ה' אֶל כָּל קְהָלְכֶם... קוֹל גְּדוֹל וְלֹא יִסָּף", וּפִרְשׁ אוֹנְקֵלוֹס: "קוֹל רַב וְלֹא פֶסֶק". כְּלוּמָר, אוֹתוֹ קוֹל חוֹצֵב לְהַבּוֹת, שֶׁהַשְּׁמִיעַ הַקַּב"ה בְּמִתֵּן תּוֹרָה, הוּא קוֹל גְּדוֹל, שֶׁאֵינוֹ נִפְסָק לְעוֹלָם. וּבְכָל זְמַן וְעֵידָן, כְּשִׁיְהוּדֵי בְּעוֹלָם רוֹצֵה לְקַבֵּל עָלָיו עַל תּוֹרָה, הָרִי הוּא יְכוֹל לְקַלוֹט אֶת אוֹתוֹ הַקוֹל הַגְּדוֹל שֶׁהַשְּׁמִיעַ הַקַּב"ה בְּמִתֵּן תּוֹרָה. נִמְצָא לְפִי זֶה, שֶׁאוֹתוֹ דִּיבּוּר שְׂדִבֵּר הַקַּב"ה אֶל הָאָדָם בְּשַׁעַת הַבְּרִיאָה ("נַעֲשֶׂה אָדָם") הוּא קוֹל גְּדוֹל שֶׁאֵינוֹ נִפְסָק, כִּי בְּכָל עֵת וּבְכָל זְמַן מִבְּקֵשׁ וּמִתְחַנֵּן הַקַּב"ה מִן הָאָדָם – בּוֹא וְ"נַעֲשֶׂה אָדָם" – הִבָּה בִּיחַד, אֲנִי וְאַתָּה, נַעֲשֶׂה וְנִתְקַן אֶת הָאָדָם שְׂבָךְ, כְּדֵי שֶׁתִּגִיעַ לְשְׁלִימוֹת, וְתִזְכֶּה לְהִיקְרָא "אָדָם".

מִכָּל זֶה נִבִּין, שֶׁבְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים צְרִיךְ לַעֲשׂוֹת חֲשׁוֹבֵן-נֶפֶשׁ, הָאֵם הַשְׁתַּדְּלָנוּ לְמַלְא אֶת חֲלֻקְנוּ בְּשׁוֹתְפוֹת הַנִּפְלָאָה שֶׁל "נַעֲשֶׂה אָדָם"? הָאֵם קָלְטָנוּ תְּמִיד אֶת הַהִתְעוֹרוֹת שֶׁהַקַּב"ה מְסִיעַ לָנוּ מְלַמְעֵלָה, כְּדֵי שֶׁנִּהְיֶה בְּבַחֲיַת "אָדָם"? אוֹלָם, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, אָנוּ יוֹדְעִים שֶׁלֹּא תִרְמָנוּ מִסְפִּיק אֶת חֲלֻקְנוּ בְּקִיּוֹם הַמֵּאֲמָר "נַעֲשֶׂה אָדָם". עַל-כֵּן, עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה גְּדוֹלָה בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, כְּדֵי לְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר פָּגַמְנוּ, וְאִז נִזְכֶּה לְהִיּוֹת בְּבַחֲיַת "אָדָם", וְעַל-יְדֵי כֵן נִזְכֶּה לְחַדֵּשׁ אֶת חַיּוֹתֵינוּ מֵהַמֵּאֲמָר הַעֲשִׂירִי וְהַאֲחֵרוֹן – "נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדֹמוֹתֵנוּ". (עַל פִּי "אוֹרָה שֶׁל תּוֹרָה" לְהַרְה"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן)

"יִשְׂרָאֵל מְפָרְנִסִין לְאֲבֵיהֶם שְׁבַשְׁמִים... " (הוֹזֵר הַקְּדוּשׁ "וַיִּקְרָא" ו')

עַל הַפְּתוּב (דְּבָרִים ד', כד'), "כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֲכָלָה הוּא", אוֹמֵר הַמְּגִיד מְמוֹרִיטֵשׁ זִיע"א, שֶׁכְּבִיכּוֹל הַקַּב"ה נִיזוֹן וּמִתְפָּרְנֵס מִמָּה שְׂבַנִי יִשְׂרָאֵל מֵתַגְבְּרִים בְּמִלְחָמָתָם עַל הַיִּצֵּר הָרָע. וְזֶה מְרוּמּוֹ בְּפִסּוּק "כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֲכָלָה הוּא". דְּהֵינּוּ, עַל-יְדֵי כֵן הָאֵשׁ, הִבָּא לְבִיטוּי בְּכֵךְ שֶׁכָּלל יִשְׂרָאֵל שׁוֹרְפִים אֶת תְּאוֹתֵיהֶם, וּמְכַנְעִים אוֹתָן לְמַעַן רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵךְ – זֶה בְּבַחֲיַת "אֵשׁ אֲכָלָה" – מֵאֲכָל כְּבִיכּוֹל שֶׁהַקַּב"ה אוֹכֵל. שְׂכָן, כְּאִמּוֹר "יִשְׂרָאֵל מְפָרְנִסִין לְאֲבֵיהֶם שְׁבַשְׁמִים...".

וְשַׁבַּת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל

גְּמַר חֲתִימָה טוֹבָה

הַדָּף מוֹקֵדֵשׁ לְעִילוֹי: כָּל נִשְׁמוֹת עֲמֻד בֵּית יִשְׂרָאֵל ת.נ.צ.ב.ה

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: יוֹם הַכִּיפּוּרִים "אֵל שְׂדֵי יִתְּן לָכֶם רְחֻמִּים" **כְּנִיסַת הַחֹג: 18:25**

עֲרַשׁ"ק ט' תִּשְׂרֵי תִשְׁע"ט (18.9.18) bnei-zion.com ר"ת 19:59 **יְצִיאַת הַחֹג: 19:15**

הַפְּטָרָה: "וְאָמַר סְלוּ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפרים...ועניתם את נפשתיכם בתשעה לחדש בערב"

בספר הקדוש "באר מים חיים" מבואר, כי המלחמה האמיתית של האדם בעולם הזה היא לכופף (=להכריח) את עצמו, ולהכניע את תאוותיו בדברי הרשות, דהינו בדברים המותרים לו על-פי התורה, כגון: שינה, אכילה, תשמיש המטה וכו'.

ולכן, צריך האדם לקדש את עצמו, וימעט ולא יגזים בדברים המותרים, וכמאמר חז"ל (יבמות כ'): "קדש עצמך במותר לך". שכן, אומר בעל ה"באר מים חיים", אם האדם לא יכפה על עצמו להכניע את תאוותיו בדברים המותרים, קרוב לודאי שהוא לא יתגבר על יצרו, חלילה, גם בדברים האסורים. לכן, עיקר המלחמה כנגד היצר הרע הוא בדברי הרשות – בדברים המותרים על-פי התורה.

והנה, ידוע מאמר חז"ל בגמרא (קידושין ל', ע"ב): "אמר הקב"ה לישראל: בני, בראתי יצר רע, ובראתי לו תורה (כ)תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה – אין אתם נמסרים בידי".

ואם כך, נשאלת השאלה: הנה, כשהאדם עוסק בתורה, מובטח לו משמים שיש לו שמירה מהיצר הרע. אך מה יעשה האדם כאשר הוא עוסק בעניני העולם הזה (=אכילה, שינה, פרנסה וכו')? מאיפה תהיה לו שמירה שלא ליפול ברשת היצר?

על-כך עונים חז"ל: העצה היעוצה היא שיכון האדם, בשעה שהוא עוסק בעניני העולם הזה, שכל עיסוקו הוא לשם שמים בלבד – בלתי (=רק) לה' לבדו. ואז, גם עיסוקים אלו (=של עניני העולם הזה) נחשבים לו כאילו עסק בתורה ובעבודת ה'.

ואמנם, כך נפסק להלכה בשלחן ערוך (אורח חיים, סימן רל"א): "בכל מה שיהנה האדם בעולם הזה – לא יכון להנאתו, אלא לעבודת הבורא יתברך, כדכתיב (משלי ג', ו'): "בכל דרכיך דעהו", ואמרו חכמים: "כל מעשיך יהיו לשם שמים" (אבות ב', יב') – שאפילו דברים של רשות, כגון: האכילה והשתיה וההליכה והשיבה והקימה והשיחה... וכל צרכי גופך יהיו כלם לעבודת בוראך... ואפילו היה צמא ורעב... יתכונן שיאכל וישתה כפי חיותו, כדי לעבוד את בוראו". ומי שנוהג כך – מסים השלחן ערוך – "עובד את בוראו כל ימיו, אפילו בשעת שבתו וקומו... ובשעת משאו ומתנו (=פרנסתו)".

ועל ידי כך, אומר בעל ה"באר מים חיים", יש לאדם כזה שמירה מפני היצר הרע, בבחינת "בראתי יצר רע, ובראתי לו תורה (כ)תבלין", כי כל ימיו נחשבים לו כעסק בתורה.

והנה, בענין זה שואלת הגמרא (שבת קה'): הנה כתוב בתורה: "לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר... (ומה כונת התורה במלים 'לא יהיה בך אל זר' וכי) איזהו אל זר יש בתוך גופו של האדם? (אלא, עונה הגמרא) הוי אומר, זה יצר הרע", ומכאן לומדים אנו, שהיצר הרע מכוּנה "אל זר" או "אל נכר".

וזהו שכתוב בתורה הקדושה: "ה' בַּדַּד יִנְחֵנוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֹכֵר". ורמזה התורה בראשי התיבות "בַּדַּד" – "בְּכָל דְּרָכֶיךָ דַּעְהוּ". דהינו, כאשר זוכה איש ישראל שהקב"ה מנחהו שיוכל לעבוד את ה' בגשמיות (בבחינת "בַּדַּד" – "בְּכָל דְּרָכֶיךָ דַּעְהוּ") – והוא מיחד את כל פעולותיו הגשמיות רק לכבוד ה' יתברך – כי אז מובטח לו ש"ואין עמו אל נכר" – שהיצר הרע, שנקרא "אל נכר", לא ישלוט עליו, שהרי נחשב לו כאילו הוא עוסק כל הזמן בתורה, שהיא התבלין כנגד היצר.

על-פי יסוד זה יאיר לנו להבין את מה ששנינו בגמרא (ברכות ח'): "כתיב 'ועניתם את נפשתיכם בתשעה לחדש (תשרי)'. וכי (שואלת הגמרא) בתשעה (לחדש) מתעניין? והלא בעשרה (לחדש) מתעניין! אלא (עונה הגמרא) לומר לך: כל האוכל ושותה בתשיעי (=בערב יום הכיפורים) מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה (יומים) תשיעי ועשירי". ופרש שם הטור (או"ח סימן תרד): "...הכינו עצמכם בתשיעי לעינוי של מחר... (ודבר זה יחשב לכם) כמו

הנה, רואים אנו מדברי חז"ל הקדושים, שכאשר האדם אוכל ושותה בתשיעי לחדש תשרי (=בערב יום הכיפורים) בכונה תחילה, כדי שיהיה לו כח להתענות ביום הכיפורים, עצם ההכנה הזאת למצות הצום נחשבת לו כתענית ממש, ולכן נחשב לו כאילו התענה תשיעי ועשירי. ונראה שלכך התכוון ה"מאירי", באומרו (ר"ה כו'): "כאילו התענה תשיעי ועשירי" – הואיל ובשעת האכילה הוא מכון שאכילתו היא לשם עינוי, כפי שכתוב: "בכל דרכיך דעהו... (ש) כל מעשיך יהיו לשם שמים".

נמצאנו למדים מכאן, שהקב"ה רמו לנו בכתוב "ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש" שההכנה למצוה נחשבת למצוה ממש. ואם כך, צריכים אנו להבין מה ראה הקב"ה לרמו לנו יסוד זה דוקא בענין צום יום הכיפורים? ויש לומר, כי שרש החטא הוא מכיון שהאדם עוסק בעניני העולם הזה (שינה, אכילה, פרנסה...) לא לשם שמים, ומכיון שפך, ואין הוא מקיים את דברי חז"ל "בכל דרכיך דעהו", ממילא נופל הוא בידי היצר הרע, שהרי אין הוא נחשב לעוסק בתורה, ואין לו את ה"תבלין" כנגד היצר כפי שהבאנו: "אמר הקב"ה לישראל: בני, בראתי יצר רע, ובראתי לו תורה (כ)תבלין...".

ולכן, דוקא ביום הכיפורים, בו אנו מתנזרים מעניני העולם הזה בחמש תעניות – אכילה, שתיה, סיכה, רחיצה, נעילת הסנדל ותשמיש המטה (=יחסי אישות) – המסמלות את גשמיות העולם הזה, ועל-ידי כך מטהרים ומתעלים – ואין ליצר רשות לשלוט בנו. דוקא כאן רמו לנו הקב"ה, שההכנה לצום נחשבת כצום. דהינו, ההכנה למצוה נחשבת למצוה.

ולכן, אם נרצה שכל ימינו יחשבו לנו כימים שבהם אנו עוסקים בתורה, שהיא התבלין כדי לשלוט על היצר הרע, צריכים אנו לכוון שכל מעשינו בגשמיות בעולם הזה הם לשם שמים. דהינו, כל מה שאנו אוכלים ושותים וישנים וכו' הוא כדי שנוכל להיות חזקים לעבודת הבורא יתברך, ועל-ידי כך יש בידינו כל הזמן את ה"תבלין" כנגד היצר הרע, וממילא לא נחטא כל השנה, אמן כן יהי רצון. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פנינחם פרידמן)

"הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט... (לב' ד')

על פסוק זה מעיר רבי אהרן לוי מרישא: מאז ומעולם התחבטו רבים בשאלה, מדוע בעולם הזה "צדיק ורע לו – רשע וטוב לו"? אף התשובה הנכונה לשאלה זו היא, שאין בכוחנו לשפוט אם דבר מסוים הוא טוב או רע, משום שאנו רואים רק את התחלתו, ואיננו רואים את כלו (=אנו רואים רק חלק קטן מהפול). וכך יתכן, שדבר הנראה בעינינו טוב בתחילתו – יתגלגל בסופו של דבר לסיוס רע, וכן דבר הנראה בשלב ההתחלתי רע ומדאיג – יגיע אחר-כך לסוף טוב. לכן קורא כאן משה לבני עמו: "הצור תמים (=שלים) פעלו" – כשוראים את פעלו השלם של הבורא, נוכחים לדעת "כי כל דרכיו משפט"...

"ויאמר, אסתירה פני מהם, אראה מה אחריתם" (לב' כ')

הצדיק רבי שמואל מסכצ'וב, בעל "שם משמואל", הסביר פסוק זה על-ידי משל: למה הדבר דומה? לאב שפעס על בנו הקטן, בשל מעשיו הנלוזים, והחליט להסתיר את עצמו מפני בנו. וכיון שהאב ידע, שיילדו הרך אינו מסוגל להתהלך בלא עזרתו, לא הסיר (ממקום מחבואו) את עיניו ממנו אף לרגע. וכאשר הילד היה נופל וקם מדי פעם, בגלל הליכתו הכושלת – נמנע האב מלצאת מן המחבוא ולהתגלות לפניו. אולם בשעה שהילד נראה מתקרב אל התהום, והסכנה מרחפת על חיו – ממחר האב לחוש לעזרת בנו. שכן, אפילו כשהוא חוטא, למרות הכל – בנו הוא.

פיוצא בכך – אומר רבי שמואל – נוהג הקב"ה עם עמו, בני ישראל, עם סגולתו. גם בשעה שהוא נוהג בהם "הסתרת פנים" בגלל מעשיהם הרעים ודרכיהם הנלוזות – אין הוא זונח אותם ומתעלם מגורלם אפילו לרגע קט, אלא עוקב בלא הפסק אחר הנעשה עמהם. וכאשר סכנה מרחפת עליהם – הוא חש מיד לעזרתם ומצילם מפל רע. זהו שאומר כאן הכתוב: "אסתירה פני מהם" – גם כשאני מסתיר את פני מהם, אינני מסיר אף לא לרגע את עיני מהם, כדי ש"אראה מה אחריתם" – ועל-ידי כך אושיעם בעת צרה וצוקה.

גמר חתימה טובה ושבבת שלום לכל בית ישראל!

בס"ד הַדָּף מוֹקֵדֶשׁ לְעִילוּי: כָּל נִשְׁמוֹת עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל ת.נ.צ.ב.ה

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: יוֹם הַכִּיפּוּרִים "אֵל שְׂדֵי יִתְּנוּ לָכֶם רְחִימִים" **כְּנִיסַת הַחֹג: 18:25**

עֲרַשׁ"ק ט' תִּשְׂרֵי תשע"ט (18.9.18) bnei-zion.com ר"ת 19:59 **יְצִיאַת הַחֹג: 19:15**

הַפְּטָרָה: "וְאָמַר סְלוּ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַנִּתֵּן אֶהְרֵן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גְּרִלּוֹת גּוֹרֵל אֶחָד לָהּ וְגוֹרֵל אֶחָד לְעֻזָּאֵל"

עַל הָעֲבוּדָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים מְבוֹאֵר בַּתּוֹרָה, שֶׁהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל הָיָה צָרִיף לְהֵבִיא מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנֵי שְׁעִירֵי עִזִּים – שְׁעִיר אֶחָד לָהּ, וְשְׁעִיר אֶחָד לְעֻזָּאֵל. אֵת הַשְּׁעִיר לָהּ הָיָה הַכֹּהֵן מִקְרִיב קָרְבָּן. וְאֵילוֹ אֵת הַשְּׁעִיר הַשְּׁנִי הָיָה מְשַׁלַּח לְעֻזָּאֵל לְמַדְבָּר, כְּדִי לְכַפֵּר עַל יִשְׂרָאֵל. וְזֹאת, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב בַּתּוֹרָה: "וְהִקְרִיב אֶהְרֵן אֵת הַשְּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לָהּ וְעָשָׂהוּ חֲטָאֵת. וְהַשְּׁעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרֵל לְעֻזָּאֵל יַעֲמֵד חַי לְפָנָי ה' לְכַפֵּר עָלָיו לְשַׁלַּח אֹתוֹ לְעֻזָּאֵל הַמִּדְבָּרָה."

בְּעֵינַי זֶה שֶׁל הַשְּׁעִירִים, שְׁנֵינוּ בְּמִשְׁנָה (יוֹמָא ו', ה'): "שְׁנֵי שְׁעִירֵי יוֹם הַכִּיפּוּרִים, מִצֹּתֵן שִׁיְהִיו שְׁנֵיהֶן שְׁוִין בְּמִרְאָה וּבְקוֹמָה וּבְדַמִּים וּבְלִקְיַחְתָּן כְּאֶחָד". דְּהֵינּוּ, הָעֲבוּדָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, הִיתָה לְהֵבִיא שְׁנֵי שְׁעִירֵי עִזִּים – שְׁעִיר אֶחָד לָהּ, וְשְׁעִיר אֶחָד לְעֻזָּאֵל. וְצָרִיכִים הֵם לְהִיּוֹת "שְׁנֵיהֶן שְׁוִין בְּמִרְאָה וּבְקוֹמָה". וְצָרִיכִים אֲנִי לְהִבִּין אֵת עִמָּךְ הָעֵינַי שֶׁל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים שֶׁמִּבְּיָאִים בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים. שְׁכֵן, מְדוּעַ שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים צָרִיכִים לְהִיּוֹת מְמֹשׁ שְׁוִים וְדוּמִים בְּכָל דְּבָר – בְּמִרְאָה וּבְקוֹמָה?

פְּתַח דְּבַרְנֵינוּ יָאִיר בְּמָה שְׁאָמַר דּוֹד הַמְּלָךְ, נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל (תהילים קלט', טז): "יָמִים יִצְרוּ וְלוֹ אֶחָד בָּהֶם". וּפְרַשׁ רִש"י: "שֶׁהָרָאָה הַקַּב"ה לְאָדָם הָרֵאשׁוֹן כָּל הַיָּמִים הָעֲתִידִים לְהִיבְרָאוֹת (בְּעוֹלָם). וְלַחֲלָקוֹ בְּרַר (אָדָם הָרֵאשׁוֹן) יוֹם אֶחָד, שֶׁהוּא יוֹם הַכִּיפּוּרִים לְסְלִיחָה."

וְצָרִיף לְהִבִּין עֵינַי זֶה. שְׁכֵן, מָה רָאָה אָדָם הָרֵאשׁוֹן לְבַחֵר דּוֹקָא אֵת יוֹם הַכִּיפּוּרִים לְיוֹם שֶׁל סְלִיחָה? נִקְדָּים לְהֵבִיא מָה שֶׁגָּלָה לָנוּ הַ"מְגִלָּה עֲמוּקוֹת", בְּשֵׁם הַקְּדַמוֹנִים, מְדוּעַ הָאוֹת ד' בְּפִסּוּק "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד" הִיא רַבְתִּי (=גְּדוּלָה)? וְכֵן בְּפִסּוּק "כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אֲחֵר" – מְדוּעַ הָאוֹת ר' גַּם הִיא אוֹת גְּדוּלָה? וּבְאוֹר הָעֵינַי הוּא, כִּי כְּמוֹ שְׁכּוֹתְבִים אוֹתִיּוֹת גְּדוּלוֹת לְתִינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן, כְּדִי שְׁלֹא יִטְעוּ וְיַחְלִיפוּ בֵּין אוֹת לְאוֹת, כִּף הַזְּהִיר אוֹתָנוּ הַקַּב"ה לְכַתּוֹב אֵת שְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת הַלְלוּ גְדוּלוֹת, כְּדִי שְׁלֹא נְבוֹא, חָס וְחִלְלִיָהּ, לְהַחֲלִיף בֵּין הָאוֹת ד' לְאוֹת ר', וּבֵין הָאוֹת ר' לְאוֹת ד'. שְׁכֵן, אִם מַחְלִיפִים בְּ"שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד" אֵת הָאוֹת ד' שֶׁל "אֶחָד" בְּאוֹת ר', נִקְבֵּל חֲלִילָה "אֲחֵר" בְּמָקוֹם "אֶחָד", וְהָרִי זֶה כְּמַחְרָף וּמְגַדֵּף שֵׁם שְׁמַיִם. וְכֵן, אִם נַחֲלִיף אֵת הָאוֹת ר' בְּאוֹת ד' בְּפִסּוּק "כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אֲחֵר", נִקְבֵּל "אֶחָד" בְּמָקוֹם "אֲחֵר", וְשׁוֹב נִמְצָא זֶה כְּמַחְרָף וּמְגַדֵּף שֵׁם שְׁמַיִם. וּכְפִי שְׁכַתּוֹב בְּמִדְרַשׁ (וַיִּקְרָא רַבָּה יט', ב'): "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד" – אִם אֵת (ה) עוֹשֶׂה (אֵת הָאוֹת) דל"ת (כ)–רי"ש, אֵתָהּ מַחְרִיב אֵת כָּל הָעוֹלָם. (וְכֵן גַּם בְּפִסּוּק) "כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אֲחֵר" – אִם אֵתָהּ עוֹשֶׂה (אֵת הָאוֹת) רי"ש (כ)–דל"ת, נִמְצָא אֵת (ה) מַחְרִיב אֵת כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ".

וְהִנֵּה, יְדוּעַ מָה שְׁאָמְרוּ חו"ל, שֶׁדְּרָכּוֹ שֶׁל הַיִּצָּר הָרַע הִיא לְעַרְבֵב בֵּין הַקְּדֻשָׁה לְחוֹל, וּכְמוֹ שְׁמוֹ ס"מ, הוּא מְסַמָּא וּמְטַעֵה אֵת הָאֲנָשִׁים בֵּין הַקְּדוּשָׁה לְטוֹמְאָה. וּמֵאֲחֵר וְהַהֲבֵדֵל בֵּין הָאוֹת ד' לְאוֹת ר' הוּא הַקּוֹץ שֶׁנִּמְצָא בְּאוֹת ד', מֵתְאַמֵּץ הַיִּצָּר הָרַע לְקַחַת אֵת הַקּוֹץ שֶׁל הָאוֹת ד' מֵהַמְּלָה "אֶחָד", וְלַהֲעִבִירוֹ לְאוֹת ר' שֶׁל הַמְּלָה "אֲחֵר", כְּדִי לְהַפּוֹךְ "אֶחָד" לְ"אֲחֵר", וְ"אֲחֵר" לְ"אֶחָד".

עַל-פִּי הָאֲמוּר מְפָרֵשׁ הַ"מְגִלָּה עֲמוּקוֹת" אֵת הַכְּתוּב בַּתּוֹרָה בְּמִתְּן תּוֹרָה (שְׁמוֹת יט', כא): "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה רִד הָעֵד בְּעַם פֶּן יִהְרָסוּ אֵל ה' לְרָאוֹת וְנִפְל מִמֶּנּוּ רַב". וּמִבְּאֵר הַ"מְגִלָּה עֲמוּקוֹת", שְׁכָאן ("רִד הָעֵד בְּעַם") רָמַז הַקַּב"ה לְמֹשֶׁה שִׁיזְהִיר מְאֹד אֵת יִשְׂרָאֵל עַל אוֹתִיּוֹת ר"ד. שְׁכֵן, כְּאֲשֶׁר יִזְכּוּ לְגִילּוּי הַגָּדוֹל שֶׁל הַקַּב"ה בְּמִתְּן תּוֹרָה, שְׁלֹא יִטְעוּ חֲלִילָה לְפָגוּם בְּקוֹץ שֶׁל הָאוֹת ד' שֶׁל אֶחָד וְלַעֲשׂוֹת מִמֶּנָּה אוֹת ר', כִּי יֵשׁ בְּכֹךְ סַכְּנָה גְּדוּלָה "פֶּן יִהְרָסוּ אֵל ה' לְרָאוֹת", וְאִז "וְנִפְל מִמֶּנּוּ (עַם) רַב", ה' יִשְׁמְרֵנוּ וְיִצִּילֵנוּ...

עַל-פִּי הָאֲמוּר, מְבָאֵר הַ"אֲגָרָא דְכָלָה" אֵת הַפְּסוּק שְׁאָמַר הַקַּב"ה לְאָדָם הָרֵאשׁוֹן, לְאֲחֵר שְׁחָטָא הָאָדָם בְּעֵץ הַדַּעַת (בְּרַאשִׁית ג', יח): "קוֹץ וְדָרְדָר תִּצְמִיחַ לָךְ" – וּכְפִי לְשׁוֹנוֹ הַקְּדוּשָׁה: "דְּהִנְהָ, מֹשֶׁה כָּתַב בַּתּוֹרָה ד' דְּאֶחָד

רַבְתִּי (=גְדוּלָה), וְהָרִי"ש (=ר) (שָׁל)... אַחַר גַּם כֵּן רַבְתִּי... (שָׁכַן) דְּבַקָּל (=בְּקָלוֹת) יוֹכֵל אָדָם לְטַעוֹת, חָס וְשָׁלוֹם, בֵּין אַחַ"ד לְאַח"ר... (וַיַּחְשׁוּב) הָאָדָם שְׁעוֹבֵד (הוּא) אֶת הָאֶחָד (=ה' יִתְבָּרֵךְ), וְהוּא (בְּעֵצָם) לְהִיפֹךְ (עוֹבֵד "אַחַר" - עֲבוּדָה זָרָה)... (שָׁכַן) עֲבוּדָה זָרָה לֹא תִקְרָא דוֹקָא (רַק) בְּהוֹלֵךְ וּמִשְׁתַּחֲוֶה לְצִלָּם. (אֲלֵא)... עֲבוּדָה זָרָה... (הִיא) כָּל דְּבַר אֲשֶׁר עוֹשֶׂה (ה) אָדָם, (ו) אֲפִילוּ מִצְוָה, וְחוֹשֵׁב (=מִתְכוּן) שְׁלֵא לְכַבּוֹד הַשֵּׁם, (אֲלֵא) רַק לְשֵׁם אֵיזָה פְּנִיָה בְּעוֹלָם, כְּגוֹן לְהַתְפָּאוֹת בְּנֵי הָאָדָם... עוֹבֵד (הוּא) אֶת הַדְּבָר הַהוּא (=עֲבוּדָה זָרָה)... וְהִנֵּה, אִם לֹא חָטָא הָאָדָם (הִרְאוּנוּ)... לֹא הָיוּ טוֹעִים (=מְעַרְבְּבִים) בֵּין רַע לְטוֹב וּבֵין טוֹב לְרַע... וְהִנֵּה הַחִילוּק (=הַהֲבֵדֵל) שְׁבִין אַח"ר לְאַח"ד, הוּא רַק הַקּוּץ שֶׁל ה'-ד'... וְזֶהוּ שְׂאֵמֵר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ לְאַחַר הַחֲטָא: "וְקוּץ וְדַרְדַּר תְּצַמִּיחַ לָךְ" - שְׂיוּמָשָׁךְ מִחֲטָאֲךָ סְפִיקוֹת...".

רוֹאִים אָנוּ לְפִי דְבָרֵי ה' אֲגָרָא דְכָלָה", שְׁבִכּוֹנָה כָּתַב מִשֶּׁה רַבְּנוּ אֶת הָאוֹתִיּוֹת ד' שֶׁל "אַחַד" ו-ר' שֶׁל "אַחַר" כְּאוֹתִיּוֹת גְּדוּלוֹת - וְזֹאת, כְּדִי שְׁלֵא יִבּוֹא הָאָדָם לְטַעוֹת. שָׁכַן, בְּנִקְל יוֹכֵל הָאָדָם לְטַעוֹת וּלְעִבוֹד "אַל אַחַר" (=עֲבוּדָה זָרָה). שְׁהָרִי, אֹמֵר ה' אֲגָרָא דְכָלָה", עֲבוּדָה זָרָה הִיא לֹא רַק מִי שְׁמִשְׁתַּחֲוֶה לְצִלָּם, אוֹ זוֹבַח לוֹ - אֲלֵא גַם מִי שְׁעוֹשֶׂה מִצְוָה, וְכוֹנֵנְתוֹ הִיא לֹא לְכַבּוֹד ה' יִתְבָּרֵךְ, אֲלֵא כְּדִי שִׁירְאוּ אוֹתוֹ הָאֲנָשִׁים וַיִּשְׁבַּחוּהוּ, אוֹ שִׁיתְּנוּ לוֹ כְּבוֹד עַל-כֵּךְ, וְעַל-יְדֵי כֵךְ נִחְשָׁב שֶׁהוּא עוֹבֵד "אַל אַחַר" (=עֲבוּדָה זָרָה). וְכֵל זֹאת, אֹמֵר ה' אֲגָרָא דְכָלָה", הוּא בְּגִלָּל חֲטָא אָדָם הִרְאוּנוּ, שְׂאֵז הַתְּעַרְבָב הָרַע עִם הַטוֹב.

וְזֶהוּ שְׁכַתוּב: "וְקוּץ וְדַרְדַּר תְּצַמִּיחַ לָךְ" - הַהֲבֵדֵל בֵּין "אַחַד" (=עֲבוּדָה ה') לְבֵין "אַחַר" (=עֲבוּדָה זָרָה) הוּא "קוּץ" קָטָן מְאֹד שֶׁל ה'-ד', וּבְנִקְל תּוֹכֵל לְטַעוֹת וּלְהִגִּיעַ ל'"וְדַרְדַּר" - דְּהִינּוּ לְהַחֲלִיף בֵּין ד' ל-ר'. (וְהִבִּיא ה' אֲגָרָא דְכָלָה" רְמִזָּה נְאֻה עַל-כֵּךְ, וְאֹמֵר שֶׁהִפְרִשׁ בֵּין ר' (=200) ל-ד' (=4) הוּא 196 - בְּדִיוֹק הַגִּימָטְרִיָּה שֶׁל "קוּץ"). בְּהַמְשָׁךְ דְּבָרָיו מְבָאֵר ה' אֲגָרָא דְכָלָה" מֶה שְׂאֵמֵר הַקַּב"ה לְמִשֶּׁה לְאַחַר חֲטָא הָעֶגְל (שְׁמוֹת לִב, ו'): "וַיִּדְבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לָּךְ רַד כִּי שַׁחַת עִמָּךְ אֲשֶׁר הָעֲלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם", וְדַרְשׁוּ חוֹז"ל בְּגִמְרָא (בְּרִכּוֹת לִב): "מֵאִי לָךְ רַד? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לְמִשֶּׁה: מִשֶּׁה רַד מִגְּדוּלְתָךְ".

וּבִכְךָ רְמִזָּה הַקַּב"ה לְמִשֶּׁה "רַד מִגְּדוּלְתָךְ". שָׁכַן, בְּגִלָּל ב' אוֹתִיּוֹת ר"ד שְׁכַתְּבַת בַּתוֹרָה בְּאוֹתִיּוֹת גְּדוּלוֹת, כְּדִי שְׁלֵא יִחְלִיפוּ יִשְׂרָאֵל בִּינֵיהֶן, חֲלִילָה - הִנֵּה, לְמִרוֹת זֹאת חֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל בְּעֶגְל, שֶׁהוּא עֲבוּדָה זָרָה, כְּשִׂאֲמָרוּ (שְׁמוֹת לִב, ד'): "אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל", וּבִכְךָ פָּגְמוּ בְּאוֹת ד' שֶׁל "אַחַד", עַל-יְדֵי שֶׁהֲחִלִּפוּהָ בְּאוֹת ר' שֶׁל "אַחַר", וְלִכֵּן, מִחֲמַת הַפָּגָם הַזֶּה, "רַד מִגְּדוּלְתָךְ"...

מֵעֵתָה, יֵאִירוּ עֵינֵינוּ לְהַבִּין אֶת הַטַּעַם לְכֵךְ שְׁבַחַר אָדָם הִרְאוּנוּ לְחַלְקוֹ (=עֲבוּרוֹ) "יוֹם אַחַד", שֶׁהוּא יוֹם הַכִּיפּוּרִים לְסַלִּיחָה. שָׁכַן, לְאַחַר חֲטָא הָעֶגְל עָלָה מִשֶּׁה רַבְּנוּ לְהַתְפַּלֵּל עַל יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה, עַד שֶׁנִּתְרַצָּה הַקַּב"ה לְתַת לְיִשְׂרָאֵל אֶת הַלוּחוֹת הַשְּׁנַיִים. וְעָלָה מִשֶּׁה בַּפֶּעַם הָאַחֲרוֹנָה (הַשְּׁלִישִׁית) בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אֱלוּל, שֶׁהָהָ שָׁם אַרְבָּעִים יוֹם, עַד שִׁירַד בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים עִם הַלוּחוֹת הַשְּׁנַיִים, כְּדִי לְמַסּוֹר אוֹתָם לְיִשְׂרָאֵל.

וּכְפִי שְׁפָרַשׁ רַש"י (דְּבָרִים שֵׁם): "בּו בְּיוֹם נִתְרַצָּה הַקַּב"ה לְיִשְׂרָאֵל, וְאָמַר לְמִשֶּׁה: 'פֶּסֶל לָךְ שְׁנֵי לַחַת אֲבָנִים כְּרֹאשְׁנֵים', (ו) עָשָׂה (מִשֶּׁה) עוֹד מ' יוֹם. נִמְצְאוּ כָּלִים (=נִגְמָרִים) (אוֹתָם מ' יָמִים) בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים. בּו בְּיוֹם נִתְרַצָּה הַקַּב"ה לְיִשְׂרָאֵל בְּשִׂמְחָה, וְאָמַר לוֹ, לְמִשֶּׁה: 'סְלַחְתִּי כַּדְּבָרְךָ'. לְכֵךְ הוּקְבַע לְמַחֲלָה וּלְסַלִּיחָה".

וְלִכֵּן, עַל-פִּי הָאֲמוּר, זֶה הַטַּעַם לְכֵךְ שְׁבַחַר אָדָם הִרְאוּנוּ דוֹקָא בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים לְמַחֲלָה וּלְסַלִּיחָה. שָׁכַן, מֵאַחַר וְאָדָם הִרְאוּנוּ הִנֵּה הִרְאוּנוּ שְׁפָגָם בְּאוֹת ד' בְּחֲטָא עֵץ הַדַּעַת, וְעַל-כֵּךְ אָמַר לוֹ הַקַּב"ה: "וְקוּץ וְדַרְדַּר תְּצַמִּיחַ לָךְ". וּמֵאַחַר וְחֲטָא זֶה הָיָה שְׂרֵשׁ לְכָל הַחֲטָאִים (שֶׁל מְרִידָה בַּה'), לְכֵן כְּאֲשֶׁר רָאָה הָאָדָם, שְׁבִיוֹם הַכִּיפּוּרִים עֲתִיד הַקַּב"ה לְסַלּוֹחַ לְיִשְׂרָאֵל עַל חֲטָא הָעֶגְל, עַל שְׁפָגְמוֹ בְּאוֹת ד' שֶׁל "אַחַד", בַּחַר בּוֹ לְיוֹם שֶׁל סַלִּיחָה וְכַפָּרָה לְכָל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הַכְּלוּלוֹת בּוֹ לְדוֹרוֹת עוֹלָם.

מֵעֵתָה, יוֹמָתֵךְ לְפִי זֶה לְהַבִּין מֶה שְׂרַמְזוּ דוֹד הַמְּלָךְ, בְּאוֹמְרוֹ: "יָמִים יִצְרוּ וְלוֹ אַחַד בְּהֵם". כְּלוֹמֵר, הַטַּעַם לְכֵךְ שְׁבַחַר אָדָם הִרְאוּנוּ בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים לְחַלְקוֹ שֶׁלוֹ הוּא "וְלוֹ אַחַד בְּהֵם" - מִשׁוּם שִׁישׁ בּוֹ תִּיקוֹן לְבַחֲנֵת "אַחַד", שֶׁהוּא פָּגָם בְּחֲטָא עֵץ הַדַּעַת.

וְזֶהוּ שְׁפָרַשׁ רַש"י: "שֶׁהָרָאָה הַקַּב"ה לְאָדָם הִרְאוּנוּ כָּל הַיָּמִים הָעֲתִידִים לְהִיבְרָאוֹת (בְּעוֹלָם). וְלִחְלָקוֹ בְּרַר (אָדָם הִרְאוּנוּ) יוֹם אַחַד, שֶׁהוּא יוֹם הַכִּיפּוּרִים לְסַלִּיחָה ה'". הִינּוּ, שְׁבַרְר לְחַלְקוֹ יוֹם, שֶׁהוּא בְּבַחֲנֵת "אַחַד", לְתַקֵּן אֶת הַפָּגָם בְּאוֹת ד' שֶׁל "אַחַד" ("ב"שְׁמַע יִשְׂרָאֵל").

בְּדַרְךָ זֶה נִעְלָה בְּמִסִּילָה לְבָאֵר מֶה הַטַּעַם לְמַנְהֵג יִשְׂרָאֵל שְׁבַסִּיוֹם תְּפִילַת הַנְּעִילָה בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים אוֹמְרִים כָּל הַצִּיּוּר יַחַד בְּקוֹל רֶם, חוֹצֵב לְהַבּוֹת אֵשׁ: "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אַחַד", וְלְאַחַר מִכֵּן "בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוֹתוֹ

לְעוֹלָם וָעֶד", וּלְבִסּוֹף עוֹד שְׁבַע פְּעָמִים "ה' הוּא הָאֱלֹקִים".

נִקְדָּיִם תַּחֲלִילָה לְהִבְיָא מָה שְׁאֲמָרוּ חו"ל, כִּי יַעֲקֹב אֲבִינוּ תִקַּן לָנוּ אֶת מִצְוֹת "קְרִיאַת שְׁמַע" לְפָנֵי פְטִירְתּוֹ, כַּמְבוֹאֵר בַּמִּדְרָשׁ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה צ"ח, ג'): "...בְּשַׁעָה שְׁהָיָה יַעֲקֹב אֲבִינוּ נִפְטָר מִן הָעוֹלָם, קָרָא לְשָׁנִים—עָשָׂר בְּנָיו (ו) אָמַר לָהֶם: שְׁמַעוּ אֵל יִשְׂרָאֵל... אֲבִיכֶם, שְׁמָא יֵשׁ בְּלִבְבְּכֶם מַחְלֻקָּתָה עַל הַקַּב"ה? אֲמָרוּ לוֹ: 'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל' אֲבִינוּ, כְּשֵׁם שְׁאִין בְּלִבְךָ מַחְלֻקָּתָה עַל הַקַּב"ה, כִּךְ אִין בְּלִבְנוּ מַחְלֻקָּתָה. אָלָא 'ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד'. אָף הוּא (יַעֲקֹב) פִּרְשׁ בְּשִׁפְתָיו, וְאָמַר: 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד'. (אֲמָרוּ) רַבִּי בְרַכְיָה וְרַבִּי חֵלְבוּ, בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל: הֲדָא (=זוּה) הוּא שִׁישְׂרָאֵל מְשַׁכְּמִימִים וּמְעַרְיָבִים בְּכָל יוֹם, וְאוֹמְרִים 'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל'..."

וּמְבוֹאֵר בַּ"שַׁעַר הַפְּסוּקִים" לְרַבְּנֵי הָאֲרִיזו"ל, שֶׁהִטְעִים שְׁיַעֲקֹב אֲבִינוּ הוּא שֶׁתִּקַּן לָנוּ אֶת קְרִיאַת שְׁמַע, הוּא כִּיִּין שְׁיַעֲקֹב אֲבִינוּ הָיָה גְלָגוּלוֹ וְתִיקוּנוֹ שֶׁל אָדָם רֵאשׁוֹן, כְּפִי שְׁמַבְאָר הָאֲרִיזו"ל (שַׁעַר הַפְּסוּקִים, וַיְגַשׁ, עַל-פִּי הַזֹּהַר, שְׁיַעֲקֹב אֲבִינוּ הָיָה תִיקוּנוֹ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן, וְכִפִּי לְשׁוֹנוֹ הַקְּדוּשָׁה: "דְּהָא יַעֲקֹב דּוּגְמָא דְאָדָם הָרֵאשׁוֹן הָוָה, דִּיעֲקֹב שׁוֹפְרִיָה דְאָדָם הָרֵאשׁוֹן הָוָה") (=יעֲקֹב הָיָה כְּעִין וְכַדְמוּת אָדָם הָרֵאשׁוֹן).

עַל-כֵּן, כִּיִּין שְׁיַעֲקֹב הָיָה גְלָגוּל אָדָם הָרֵאשׁוֹן, שְׁכָל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הָיוּ כְּלוּלוֹת בּוֹ, הֵנָּה, כְּאֲשֶׁר חָטָא בְּעֵץ הַדַּעַת וּפְגָם בְּאוֹת ד' שֶׁל "אֶחָד", רִצָּה לְתַקַּן פָּגָם זֶה עַל-יְדֵי שֶׁתִּקַּן לְכָל יִשְׂרָאֵל לְזִמְרַת פְּעָמִים בְּיוֹם בְּאַהֲבָה (שְׁחָרִית וְעֶרְבִית): "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד".

מֵעֵתָה, מָה נִעִים לְהִבִּין שְׁבַסְיוֹם תְּפִילַת הַנְּעִילָה בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים אָנוּ מְכַרְיָזִים בְּקוֹל חוֹצֵב לְהַבּוֹת אֵשׁ: "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד". שְׁכֵן, הָרִי אָדָם הָרֵאשׁוֹן בְּחַר בְּיוֹם זֶה, יוֹם הַכִּיפּוּרִים, לְתַקַּן מָה שְׁפָגְמוּ, הוּא וְכָל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, בְּאוֹת ד' שֶׁל "אֶחָד". לְכֵן רֵאוי לְמַלֵּא אֶת בְּקִשְׁתּוֹ שֶׁל יַעֲקֹב אֲבִינוּ, גְּלָגוּלוֹ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן, שְׁכָל בְּנָיו, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, יְגִידוּ "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל", כְּדִי לְתַקַּן אֶת הַפָּגָם שְׁפָגְמוּ בְּאוֹת ד' שֶׁל "אֶחָד".

וְזֶה שְׁאֲנוּ אוֹמְרִים: "בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד", הוּא לְבָקֵשׁ מַחֲלִילָה מֵהַקַּב"ה עַל חִילּוּל ה' שְׁגִרְמָנוּ בְּעֵץ הַדַּעַת, כְּאֲשֶׁר פָּגָם אָדָם הָרֵאשׁוֹן בְּאַחַדוֹת ה'. (כִּידוּעַ, נִפְסַק לְהַלְכָה בְּשִׁלְחַן עֶרְוֶה (או"ח סימן ר"ו, ס"ח), שְׂאִם בְּרוּךְ אָדָם בְּרַכָּה לְבַטְלָהּ, יֹאמֵר מִיָּד: "בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד" – כְּדִי לְכַפֵּר עַל חִילּוּל ה', שְׁהָרִי הַזִּכִּיר שֵׁם שְׁמִים לְבַטְלָהּ).

כִּיִּין שְׁבָאֲנוּ לְכַךְ, יִפְתַּח לָנוּ שַׁעַר אוֹרָה לְהִבִּין מָה שְׁצִוָּה הַקַּב"ה לְקַחַת בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים שְׁנֵי שְׁעִירִים, וְחו"ל גְּלוּ לָנוּ שֶׁ"שְׁנֵי שְׁעִירֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים, מִצְוֹתָן שִׁיְהִיו שְׁנֵיהֶן שׁוֹיִן בְּמִרְאָה וּבְקוֹמָה וּבְדַמִּים וּבְלִקְיָחַתָּן כְּאֶחָד". לְפִי הָאֲמוּר יֵשׁ לְזִמְרַת, שְׁשְׁנֵי הַשְׁעִירִים הֵלְלוּ מְכוּנָיִם כְּנֶגֶד הָאוֹתִיּוֹת ד' ר' – שְׂאֵף הֵן שׁוֹוֹת בְּצוּרָה, בְּקוֹמָה וּבְמִרְאָה.

וַיֵּשׁ לְזִמְרַת, שְׁכָל מָה שְׁצִוָּה ה' יִתְבַּרְךָ לְעִשׂוֹת, כְּדִי לְלַמְדָנוּ לְקַח נִשְׁגָב לְהִיזְהַר בְּשִׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת ד' ר', שֶׁלֹּא לְהַחֲלִיף בִּינֵיהֶן חֲלִילָה. וְהָרִי זֶה כְּאֵב רַחֲמָן, הַמְזַהֵר אֶת בְּנוֹ בְּאַהֲבָה, לְתַת אֵל לְבוֹ לְעִנְיָן זֶה. שְׁכֵן, אוֹתִיּוֹת אֵלוֹ (ד' ר') הֵן אֲמָנָם נְרָאוֹת שׁוֹוֹת בְּמִרְאָה וּבְקוֹמָה, אֲבָל לְמַעֲשֵׂה יֵשׁ הַבְּדֵל עֲצוּם בִּינֵיהֶן – בְּקוֹץ שֶׁל הָאוֹת ד'.

וּמִכַּאֵן "שְׁעִיר אֶחָד לַה'" הוּא כְּנֶגֶד הָאוֹת ד' שֶׁל אֶחָד. וְאֵילוֹ הַשְׁעִיר הַשְּׁנִי, שֶׁהוּא "וְשְׁעִיר אֶחָד לְעִזָּאוֹל" הוּא כְּנֶגֶד הָאוֹת ר' שֶׁל "אֶחָד", לְרַמּוֹז כִּי שְׁקָר בְּפִיו, שֶׁהוּא מִרְאָה עֲצָמוֹ כְּאֵילוֹ הוּא בְּבַחֲנֵת הָאוֹת ד', אֲבָל לְמַעֲשֵׂה הוּא הָאוֹת ר', בְּלִי הַקוֹץ שֶׁל ה-ד'.

וְזֶהוּ שְׁאוֹמְרַת הַמִּשְׁנָה: "שְׁנֵי שְׁעִירֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים, מִצְוֹתָן שִׁיְהִיו שְׁנֵיהֶן שׁוֹיִן בְּמִרְאָה וּבְקוֹמָה וּבְדַמִּים וּבְלִקְיָחַתָּן כְּאֶחָד". הֵנָּה, אוֹמְרַת הַמִּשְׁנָה, דוֹקָא "כְּאֶחָד", לְלַמְדָנוּ, שֶׁהַדְּמִיּוֹן בִּינֵיהֶם הוּא רַק מְשׁוּם שֶׁהַשְׁעִיר לְעִזָּאוֹל מְדַמָּה אֶת עֲצָמוֹ כְּאֵילוֹ הוּא בְּבַחֲנֵת "אֶחָד".

וְעַל-כֵּךְ אָמַר רַבִּי מִשֵּׁה לִיב מְסָאסוּב זִיע"א, שְׂרָאשִׁי תִיבוֹת "עִזָּאוֹל": "זֶה לְעוֹמֵת זֶה עֲשֵׂה אֱלֹקִים" (קִהְלֵת ו', יד') – לְרַמּוֹז לָנוּ, שֶׁהַשְׁעִיר לַה' וְהַשְׁעִיר לְעִזָּאוֹל הֵם בְּבַחֲנֵת "זֶה לְעוֹמֵת זֶה" – הָאוֹת ר' מְצַד "אֵל אֶחָד", כְּנֶגֶד הָאוֹת ד' שֶׁל הַקְּדוּשָׁה "ה' אֶחָד".

מִכָּל הָאֲמוּר צְרִיךְ לְהַשְׁפִּיל וּלְהִבִּין כִּי הַקְּרִבַת הַשְׁעִיר אֶחָד לַה' שֶׁהוּא כְּאֲמוּר כְּנֶגֶד הָאוֹת ד' בְּאֵה לְכַפֵּר לָנוּ עַל שְׁפָגְמָנוּ בְּאוֹת ד' שֶׁל "אֶחָד", וְהַפְּכָנוּ אֶת הָאֶחָד לְ"אֶחָד" אֶת הַטוֹב לְרַע אֶת הַקְּדוּשָׁה לְטוֹמְאָה וְאֶת הַמִּצְוָה לְעִבְרָה. וְאֵילוֹ הַשְׁעִיר שֶׁל "אֶחָד לְעִזָּאוֹל", שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הָאוֹת ר', בְּאֵה לְכַפֵּר לָנוּ עַל מָה שֶׁהַפְּכָנוּ אֶת הַרַע לְטוֹב, אֶת הַטוֹמְאָה לְקְדוּשָׁה, וְאֶת הַעִבְרָה לְמִצְוָה, חֲלִילָה.

מִכַּאֵן נִלְמַד כְּלָנוּ לְקַח נִשְׁגָב. שְׁהָרִי, בְּזִמְנֵי הַזֶּה, שְׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְאִין לָנוּ כַּהֵן גְּדוֹל שְׁמִבִּיא אֶת שְׁנֵי הַשְׁעִירִים – אֶחָד לַה' וְאֶחָד לְעִזָּאוֹל – לְכֵן, בְּכָל צַעַד וְשַׁעַל בְּמַהֲלָךְ חֵינּוּ, כְּאֲשֶׁר אָנוּ צְרִיכִים לְהַחֲלִיט לְעִשׂוֹת מַעֲשֵׂה

מסוים, או לא לעשותו, שיהיה לימוד זה היקר משני השעירים, הדומים במראיהם, ניצב לפנינו להתבונן על ההבדל בין שתי האותיות ד' ו-ר'. מצד אחד עומדת לפנינו האות ד' של "אחד", ליחד את כל מעשינו בלתי לה' לבדו, ומצד שני עומדת לפנינו האות ר' של "אחר", הוא היצר הרע, שמראה עצמו כאילו מתכונן גם לשם שמים. אבל שקר בפיו, וצריכים אנו לבחון היטב, לראות שחסר אצלו הקוץ הקטן של האות ד'. (קוץ קטן מאד, אבל ההבדל הוא גדול, בין שמים וארץ, בין קדושה לטומאה, בין גן עדן לגהנום).

ולכן, אין לנו, אלא להתפלל לה' יתברך (ובמיוחד בעת אמירת פסוק הייחוד "שמע ישראל" בשחרית ובערבית), שיאיר את עינינו להבחין מי לה' אחד, שהוא צד הקדושה, ומי לאל אחר, שהוא צד הטומאה. שכן, כאמור, כך היא דרכו של היצר הרע – לערבב בין הקדש לחול, בין טוב לרע, בין מצוה לעבירה וכו'. וכמו שמו, ס"מ, הוא מסמא ומטעה את האנשים בין הקדושה לטומאה, ה' יצילנו, ולכן אין לנו על מי להישען, אלא על אבינו שבשמים. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"שחת לו לא, בננו מומם, דור עקש ופתלתל" (לבי ב')

העיר על-כך רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, בעל ה"חפץ חיים": אם אדם נוהג שלא פדיו, ומזלזל במצוה מן המצוות, ואפילו מורה היתר לעצמו לבטל מנהג שנשתרש בישראל – עליו לדעת שהוא שחת לא רק את עצמו, אלא גם "בננו מומם": הוא פוגם ומשחית גם את בננו אחריו. כיון שאם האב מותר על קיום מצוה "קלה" – בכך הוא פותח פתח לבננו לזלזל גם במצוה "חמורה", וכתוצאה מכך יגדל חלילה בישראל "דור עקש ופתלתל".

"כל חדש אלול...אני עובד בשביל ה"מעריב" של מוצאי יום כיפור!"

רבנו אליהו לופיאן נולד בעירה גריבא, שבפולין לומז'ה שבליטא, ולמד שם אצל רבי חיים לייב מישקובסקי. לאחר מכן למד אצל הסבא מקלם והרב איצ'לה בלזר. עלה לארץ ישראל לאחר השואה. נודע כתלמיד חכם גדול, בעל ידענות מקיפה בש"ס, ונתפרסם בעיקר בזכות פועלו בשדה המוסר. הוא היה מגדולי חכמי המוסר, נפטר ב-כ' אלול תש"ל. מספר נכדו של רבנו הג"ר שמואל פינסקי שליט"א: היה זה לפני שנים. עלינו ב"יורצייט" (=יום האזכרה) של סבא רבנו אליהו לופיאן על קברו. והנה, כאשר ירדנו כבר מהקבר, בא פתאום יהודי לקראתנו, כלו נרגש, ובקש, אם יכולים אנו לעלות חזרה, כיון שהוא צריך לבקש מחילה מכבוד הצדיק רבנו אליהו לופיאן.

מיד טפסנו כלנו, כל בני המשפחה, בחזרה לצינונו של הצדיק. כשהגענו, חלץ אותו יהודי את נעליו, נשכב על הקבר, והחל לבכות בכי תמרורים קורע-לב. לאחר מכן בקש מחילה וסליחה וכפרה מהצדיק, ושוב פרץ בבכי. לשאלתנו, על מה צריך רבנו אליהו לופיאן למחול לו, ספר את סיפורו הנורא: הייתי תלמיד בישיבת כפר חסידים. והנה, פעם אחת, בתפילת יום כיפור, האריכו מאד בתפילת הנעילה. כמה מהבחורים בקשוני שאגש להתפלל ערבית, ואתפלל מהר, כדי שיוכלו ללכת לאכול. וכך עשיתי. לאחר תפילת "שמונה עשרה" אמרתי "קדיש", מבלי לחכות לרבנים שיסימו את תפילת העמידה, והבחורים הלכו חיש מהר לחדר האוכל.

כאשר המשגיח רבנו אליהו לופיאן סים את תפילתו, הוא הסתפל ימינה ושמאלה, ואין איש.

הוא נדהם לראות איך שבית המדרש כמעט ריק מבחורים. שכן, רק מספר צדיקים נשארו באולם...

ברר רבנו מה ארע, ואמרו לו מה שעשיתי. מיד בקש לקרוא לי מחדר האוכל. כשהגעתי, אמר לי: "כל חדש אלול אני מחנך את התלמידים, ואני עובד בשביל ה"מעריב" של מוצאי יום כיפור! אני עמל ויגע כדי להראות שכל העבודה שעבדנו כל החדש, בראש השנה ועד יום הכיפורים, אינה הצגה ומתי אפשר לראות זאת?

בתפילת "חול" הראשונה שלאחר יום הכיפורים, על-ידי שמתפללים אותה פראוי, שאז מראים אנו לבורא עולם, שאיננו בורחים בה כתינוק הבורח מבית הספר! ועתה, קלקלת הכל! אינני סולח לך...!". טפשות היתה בי, ילדות נעורים, לא בקשתי מיד סליחה, העברתי הלאה... התחנתתי. עברו כעשרים שנה, ואת הצרות שאני עברתי בחיי אפשר לחלק לכמה וכמה אנשים. כאשר כשל כח הסבל, באתי לפני אחד מצדיקי הדור, ובכיתי לפניו. מה חטא חטאתי, שנפלו על משפחתי צרות כה רבות. אמר לי הרב: "נראה שיש עליך קפיда מאדם גדול".

מיד עבר עמי על מהלך חיי, חקר אותי עד שהגענו לישיבה גדולה. פתאום, נצנץ בי זכרון אותו מעשה במוצאי יום הכיפורים. נזפרתי בדבריו של רבנו אליהו. ספרתי לו את שארע עמי. אותו צדיק נדהם למשמע הדברים, ואמר: "הנה, מצאנו. רבי אליהו, קדוש עליון, אמר לך דבר כזה, ולא בקשת ממנו סליחה?!

עלה מהרה ב"יורצייט" שלו על קברו ותבקש מחילה – זה יהיה תיקונך". והנה, אני פה, על ציונו הקדוש של רבנו, מבקש סליחה ומחילה... סים נכדו של רבנו, הג"ר שמואל פינסקי, ואמר: "לאחר כשנה פגשתי את אותו יהודי. הוא ספר, כי השערים נפתחו לו, והדברים החלו להסתדר על הצד הטוב ביותר..."

הַדָּף מוֹקֵדֵשׁ לְעִילוּי: כָּל נִשְׁמוֹת עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל ת.נ.צ.ב.ה

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: יוֹם הַכִּיפּוּרִים "אל שדי יתן לכם רחמים" **כְּנִיסַת הַחֹג: 18:25**

עֲרַשׁ"ק ט' תשרי תשע"ט (18.9.18) bnei-zion.com ר"ת 19:59 **יְצִיאַת הַחֹג: 19:15**

הַפְּטָרָה: "וְאָמַר סְלוּ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפירים... ונעניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב"

על עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים שנינו במשנה (יומא ג'): כשהיה נכנס הכהן לקדש הקדשים, נטל את **הדם** (=של פר ושעיר החטאת) ממי שהיה ממרס בו, נכנס למקום שנכנס (=לבית קדשי הקודשים, רש"י), ועמד במקום שעמד (=בין הבדים), והזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה... וכך היה מונה: אחת, אחת ואחת, אחת ושתיים, אחת ושלוש, אחת וארבע, אחת וחמש, אחת ושש, אחת ושבע.

וכבר תמהו על-כך חז"ל בגמרא (יומא נה'): מדוע היה מונה "אחת" עם כל אחת משבע ההזאות למטה? ותראה שם הגמרא: "רבי אלעזר אמר: שלא יטעה בהזאות", ופרש רש"י: "שיהא לו שהות בינתיים לתת לבו למנין, שלא יטעה".

וצריכים אנו להבין ענין זה, מדוע הקפידה התורה על מנין מיוחד זה, שספר הכהן הגדול: "אחת ואחת, אחת ושתיים, אחת ושלוש...". וכן, צריך להבין את עצם האמירה "אחת למעלה ושבע למטה".

פתח דברינו יאיר על-ידי מאורו של עולם, המהר"ל מפראג, ב"דרשות המהר"ל" (דרוש שבת תשובה), המבאר, שהמספר שבע מורה על הנהגת הטבע, שנבראה בשבעת ימי בראשית. ואילו המספר שמונה, שהוא למעלה מהמספר שבע, מורה על הנהגה של למעלה מדרך הטבע.

לפי זה, אומר המהר"ל מפראג בדברי קודשו, היות וביום הכיפורים אנו פורשים מפל עניני הטבע על-ידי הצום ושאר העינויים, אזי כאשר נכנס הכהן הגדול לקדש הקודשים, שהוא למעלה מן הטבע, היה מזה "אחת למעלה ושבע למטה" (=7+1) – להורות על המספר שמונה, שהוא בבחינת למעלה מדרך הטבע. וכפי דבריו הקדושים:

"בזאת יבא אהרן אל הקדש, ומדרש (ויק"ר כא, ה) (מסביר): בזכות המילה, שנאמר בה 'ואת בריתי, ובזכות התורה, שנאמר בה (דברים ד, מד) 'וזאת התורה'. ורצונו לומר, מפני שיש בישראל מעלה זו, שאינם תחת הטבע, שהיא גשמית... (שפן), מדרגתם (היא) (מ) על הטבע הגשמית, ולכן נתן להם השם יתעלה את המילה ביום השמיני, כי שבעה ימים הם ימי הטבע שהיא גשמית, שהם נגד שבעת ימי בראשית שברא הקב"ה את הטבע הגשמית. וביום השמיני, שהוא (מ) על מספר שבע, צוה (על) המילה... ולכן ראוי לכהן להיות נכנס לפני ולפנים (=לקדש הקודשים), שמקום זה מקודש ונבדל מן הגשמי (=למעלה מן הטבע), שנקרא קדש קודשים... ולכן כל ההזאות שהיו ביום הכיפורים לפני ולפנים היו שמונה – 'אחת למעלה ושבע למטה'... (8=7+1 כדי לרמוז על למעלה מן הטבע)"

(ביאור שני). ועתה, הבה נתבונן בדברי המאור הגדול, הפוסק האדיר, הלא הוא הרמ"א, רבי משה איסרליש זיע"א, בספרו "תורת העולה", הכותב ש"אחת למעלה" רומז ל"יצר טוב", שמסיע לאדם להתעלות כלפי מעלה – אל ה' יתברך. ואילו "שבע למטה" רומז על "יצר הרע", שיש לו שבעה שמות, המושכים את האדם כלפי מטה – לדבר עבירה. אמרו חז"ל במסכת סכה (נב'): "שבעה שמות יש לו ל"יצר הרע": רע, ערל, טמא, שונא, מכשול, אבן, צפוני".

ולכן, הכהן הגדול, שהיה נכנס ביום הכיפורים לקדש הקודשים, היה אומר "אחת למעלה ושבע למטה", ובכך התכונן להעלות את שבעת הכוחות של "יצר הרע" למעלה, כדי שיצטרפו ל"יצר הטוב" בעבודת ה' יתברך. וכפי דבריו הקדושים (חלק ב, כו'): "כבר נודע הזאות יום הכיפורים, שהיא 'אחת למעלה ושבע למטה'... והטעם, שהיו רומזים על ענין יצר הרע, המחטיא את האדם, והוא נקרא בשבעה שמות, ולכן היה זורק שבע הזאות למטה, ואחת מלמעלה, שהוא נגד יצר טוב, והיה מונה עם כל הזאות שלמטה (את ההזאה) שלמעלה... להורות כי מן הראוי לשתף (את) יצר הרע עם יצר טוב, ואז שניהם כאחד טובים. והיה זורק, כמו שנאמר (יחזקאל לו, כה): 'זרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם'".

והוסיף הרמ"א בספרו במקום אחר (חלק ג, נט): "ולזה היה זורק בידים אלו על הפרוכת **שבע** למטה **ואחת** למעלה... כפי **היצר הרע** יש לו שבעה שמות, כמדרשם ז"ל (סוכה נב)... והם מדרגות היצר הרע, זה למעלה מזה, הנקשרים בחומר... והם המביאים את האדם למטה. אמנם הנשמה **יחידה** היא, והוא השכל והיצר הטוב, היא **אחת** למעלה..."

נמצאנו למדים מדבריו הקדושים של הרמ"א, **שליצר הרע** יש שבעה שמות/כוחות רע. והוא משתמש בהם כדי למשוך את האדם למטה, לעבור על רצון ה' יתברך. ולכן צריך האדם לשנס מותניו (על-ידי **היצר הטוב** שיש בו), כדי להתגבר על שבעה כוחות אלו. ועל-כך נאמר (משלי כד, טז): "כי שבע יפול צדיק וקם". דהינו, הצדיק האמיתי קם ומתעלה על-ידי שמפיל הוא את שבע כוחות **היצר הרע**.

וראוי להזכיר מה שבאר הגה"ק רבי שמחה בונם סופר, בספרו "שבט סופר" (נצבים), שכונת הרמ"א היא, שכאשר נכנס הפה הגדול לקודש הקודשים ביום הכיפורים, והיה זורק את הדם "אחת למעלה ו**שבע** למטה", התכונן ללמד זכות על ישראל לפני הקב"ה. וזאת, על דרך תפילתו של רבי אלכסנדר, שהתפלל (ברכות יז, א): "רבון העולמים, גלוי וידוע לפניך, שרצוננו לעשות רצונך, (ואולם) מי מעכב בעדנו? (ה) **שאר** שבעסה". דהינו, ה"**שאר**", הוא **היצר הרע** (שיש לו שבעה כוחות של רע), הוא שמעכב ומונע בעדנו לעשות את רצונך. ומאי הזכות שלמד הפה הגדול?

ויש לומר, שכך אמר לפניו יתברך: ריבוננו של עולם, "**אחת** למעלה", דהינו להתחבר עם הקב"ה למעלה, יש רק דרך **אחת**. וזאת, על-ידי שמעוררים את יצר הטוב שבנו. אך לעומת זאת, יש "**שבע** למטה" – יש שבע דרכים ליפול למטה לשאול התחתית על-ידי **יצר הרע**, שיש לו שבעה כוחות רשע. ועל חוסר איזון זה בקש הפה הגדול ואמר: ריבוננו של עולם, ראוי שתמחול לבניך על כל **עונותיהם**. וסיים הגה"ק רבי שמחה בונם סופר, ואמר: "והוא רמוז נפלא ודבר גדול גלה לנו הרמ"א בזה". (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן) "ונסלח לכל עדת בני ישראל ולגר הגר בתוכם כי לכל העם בשגגה"

שנה אחת, כאשר הגיע הרה"ק רבי צבי הירש מזידטשוב זיע"א לקטע הנאמר בליל יום הכיפורים, "ונסלח לכל עדת בני ישראל ולגר הגר בתוכם כי לכל העם בשגגה", עמד ושאל בקול רם: "וכי אפשר שכל העם שוגגין, ואין ביניהם אפילו אחד מזיד?"

ומיד הרים את ידיו כלפי שמיא, ואמר: "ריבוננו של עולם, אני מעיד עליהם שאין בישראל שום אדם שיאמר קודם העבירה "לשם ייחוד... הריני מוכן ומזומן לעשות עבירה", כפי שאנו אומרים קודם עשית המצוה. "אם כן" – אמר הרה"ק רבי צבי הירש – "יתכן לומר עליהם שבאמת כלם שוגגים!"

וכך המליץ טוב גם הרה"ק בעל ה"אוהב ישראל" מאפטא זיע"א על ישראל, כאשר היה קורא את המשנה (יומא פ"ה): "האומר אחטא ואשוב – אין מספיקין בידו לעשות תשובה. אחטא ויום הכיפורים מכפר – אין יום הכיפורים מכפר", וכך אמר: תראה, רבוננו של עולם! הפושעים היהודים, גם הגרוע שבהם, שאפילו תשובה אין לו עוד, הוא זה שאומר "אחטא ואשוב", או "אחטא ויום הכיפורים מכפר", הנה, אפילו בשעה שהוא חוטא, עדין הוא מהרהר בענין התשובה וזוכר את היום הקדוש – יום הכיפורים! "ויאמר ה' סלחתי כדברך!"

בליל יום הכיפורים, לאחר אמירת "כל נדרי", עמד הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א, והשתיק את הקהל, וכה הכריז: רבותי, חז"ל אומרים: "כל האומר דבר בשם אומרו – מביא גאולה לעולם". ובכן, אומר אני לכם, יהודים יקרים, דבר בשם אומרו: "ויאמר ה' סלחתי כדברך!"

וכן מסופר על רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א, שביום הכיפורים שחל בשבת הוא היה מאד רגוע, והסביר, שהסיבה לכך היא משום שאסור לכתוב בשבת, שהרי זה חילול שבת. ורק לשם הצלת חיים (=פיקוח נפש) מותר לכתוב. והנה כידוע, הקב"ה מקים את כל התורה פלה על-כן, הקב"ה יכול לכתוב אותנו רק לחיים טובים, שזה פיקוח נפש. אבל למיתה בודאי שלא יכתוב, שהרי אסור הדבר. "הי רצון, שנזכה בעזרת ה' לגמר חתימה טובה, ויתמלאו משאלות לבנו לטובה לעבודתו יתברך, ונזכה לראות בשנה זו פני משיח צדקנו, שיבוא ויגאלנו. אמן."

בס"ד הַדָּף מוֹקֵדֶשׁ לְעִילוּי: כָּל נִשְׁמוֹת עֲמֻד בֵּית יִשְׂרָאֵל ת.נ.צ.ב.ה

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: יוֹם הַכִּיפּוּרִים "אֵל שְׂדֵי יִתְּן לָכֶם רַחֲמִים" **כְּנִיסַת הַחֹג: 18:25**

עֲרַשׁ"ק ט' תִּשְׂרִי תשע"ט (18.9.18) bnei-zion.com ר"ת 19:59 **יְצִיאַת הַחֹג: 19:15**

הַפְּטָרָה: "וְאָמַר סְלוּ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"קוֹל דוּדֵי דוֹפֵק פֶּתַחִי לִי אַחַתִּי רַעִיתִי יוֹנְתִי תַמְתִּי שְׂרָאשִׁי נִמְלֵא טָל קוֹצוֹתַי רְסִיסֵי לִילָה"

מְבוֹאָר בְּסִפְרֵי הַקְּדוּשִׁים, שֶׁבְּחֻדְשׁ אֱלוּל אוֹמַר הַקַּב"ה לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל (שִׁיר הַשִּׁירִים ה', ב'): "קוֹל דוּדֵי דוֹפֵק פֶּתַחִי לִי אַחַתִּי רַעִיתִי יוֹנְתִי תַמְתִּי שְׂרָאשִׁי נִמְלֵא טָל קוֹצוֹתַי רְסִיסֵי לִילָה". וְדַרְשׁוּ חוֹז"ל בְּמִדְרַשׁ רַבָּה (שָׁם): "אָמַר הַקַּב"ה לְיִשְׂרָאֵל: בְּנֵי, פֶּתַחוּ לִי פֶתַח אֶחָד שֶׁל **תְּשׁוּבָה** כַּחוּדָה שֶׁל מַחַט, וְאֲנִי פּוֹתַח לָכֶם פֶּתַחִים, שְׂיֵהִיו עֲגָלוֹת וְקַרוֹנִיּוֹת נִכְנָסוֹת בּוֹ...".

אוֹמַר עַל-כֵּן הִרָה"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן: הָרִי, עַל-יְדֵי הַחֲטָאִים וְהַעֲוֹנוֹת אֲנִי גוֹרְמִים **פָּגַם** בְּנַפְשֵׁנוּ, וּבּוֹדָאֵי שְׂצָרִיד לְתַקֵּן פָּגַם זֶה, לְפָנַי יוֹם הַדִּין וְיוֹם הַכִּיפּוּרִים. וְלָכֵן מִבְּקַשׁ הַקַּב"ה מִיִּשְׂרָאֵל: "פֶּתַחוּ לִי פֶתַח...כַּחוּדָה שֶׁל מַחַט". שְׁהָרִי, תַּפְקִיד הַמַּחַט (עַם חוּט הַתְּפִירָה) הוּא לְחַבֵּר אֶת הַבְּגָד שֶׁנִּקְרָע. וּמֵאַחַר **וּבְעֲוֹנוֹתֵינוּ** הָרַבִּים גְּרַמְנוּ "קִרְעַ" **פָּגַם** גְּדוֹל בְּנַפְשֵׁנוּ, הִנֵּה הַקַּב"ה, בְּרוּב רַחֲמָיו וְחַסְדָּיו, נוֹתֵן בְּיַדְנוּ "מַחַט שֶׁל תְּפִירָה", כְּדֵי שֶׁנוּכַל לְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר פָּגַמְנוּ. וַיֵּשׁ עוֹד לוֹמֵר, שְׁהָרִי כִּבֵּר לְמַדְנֵנוּ בְּגִמְרָא (קִידוּשִׁין ל'): "יִצְרוּ שֶׁל הָאָדָם מֵתַגְבֵּר עָלָיו בְּכָל יוֹם, וּמִבְּקַשׁ לְהַמִּיתוֹ...וְאֵלְמֵלֵא הַקַּב"ה עוֹזְרוֹ (=לְאָדָם) – אֵין הוּא יִכּוֹל לוֹ" (=לְיִצְרַר הָרַע). לָכֵן הַקַּב"ה מִבְּקַשׁ מֵאַתְּנוּ: "בְּנֵי, פֶּתַחוּ לִי פֶתַח אֶחָד שֶׁל **תְּשׁוּבָה** כַּחוּדָה שֶׁל מַחַט". כְּלוּמַר, תִּקְחוּ נָא בְּיַדְכֶם רַק אֶת הַמַּחַט, כְּדֵי לְהַרְאוֹת כִּי רְצוֹנְכֶם לְחַבֵּר אֶת הַפָּגַם שֶׁנִּפְרַם – "וְאֲנִי פּוֹתַח לָכֶם פֶּתַחִים, שְׂיֵהִיו עֲגָלוֹת וְקַרוֹנִיּוֹת נִכְנָסוֹת בּוֹ" – דְּהֵינּוּ, אֲנִי כִּבֵּר אֶעְזֹר לָכֶם לְהַשְׁלִים אֶת הַתִּיקוֹן.

עַל-כֵּן, הִבֵּה וְנִתְבּוֹנֵן בִּיתְרָ שְׂאֵת בְּמִשְׁמְעוֹת הָעֲמוּקָה, עַל מָה שְׂאוֹמַר לָנוּ הַקַּב"ה: "בְּנֵי, פֶּתַחוּ לִי פֶתַח אֶחָד שֶׁל **תְּשׁוּבָה** כַּחוּדָה שֶׁל מַחַט".

הִנֵּה, אָמְרוּ חוֹז"ל בְּמִדְרַשׁ תְּנַחוּמָא (נִשְׂא טו'): "אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן: בְּשַׁעַת שֶׁבָּרָא הַקַּב"ה אֶת הָעוֹלָם, נִתְאַוָּה שְׂיֵהָא לוֹ דִּירָה בְּתַחְתּוֹנִים (=בְּעוֹלָם הַזֶּה), כְּמוֹ שֵׁישׁ (לוֹ) בְּעִלְיוֹנִים. (וְלָכֵן) בָּרָא אֶת הָאָדָם, וְצוּהָ אוֹתוֹ: 'מְכַל עֵץ הַגֵּן אֲכַל תֹּאכַל, וּמִעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ' (בְּרַאשִׁית ב', יז). **וְעַבַר** (הָאָדָם) עַל צִוּוּיוֹ. אָמַר לִיהָ (=לוֹ) הַקַּב"ה...דְּבַר אֶחָד צְוִיתִי אוֹתָךְ, וְלֹא שְׁמַרְתְּ אוֹתוֹ. מִיָּד סָלַק הַקַּב"ה (אֵת) **שְׂכִינְתּוֹ** לְרַקִּיעַ הָרֵאשׁוֹן".

נִמְצָאנוּ לְמִדֵּים, שְׁמֵאֵז שֶׁבָּרָא הַקַּב"ה אֶת הָעוֹלָם, "נִתְאַוָּה שְׂיֵהָא לוֹ דִּירָה בְּתַחְתּוֹנִים" (=בְּעוֹלָם הַזֶּה). אֵלָּא, שְׁעַל-יְדֵי **חֲטָא** עֵץ הַדַּעַת, סָלַק הַקַּב"ה אֶת **שְׂכִינְתּוֹ** מֵהָאָרֶץ לְמַעְלָה לְשָׁמַיִם.

וְהִנֵּה, אָמַת שְׁבוּמָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשֶּׁרָה הַקַּב"ה אֶת **שְׂכִינְתּוֹ** שָׁם, אֲךָ צָרִיד לְדַעַת, שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ נִתְאַוָּה מְאֹד לְהַשְׁרוֹת אֶת **שְׂכִינְתּוֹ** בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וְלֹא בְּבִנְיָן שֶׁל עֲצִים וְאֲבָנִים. שְׁהָרִי, עַל הַכְּתוּב "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנַתִּי בְּתוֹכְכֶם", פֶּרְשׁוּ חוֹז"ל: "בְּתוֹכוֹ" לֹא נֶאֱמַר, אֵלָּא **"בְּתוֹכְכֶם"**. וְזֹאת, כְּדֵי לְלַמְּדֵנוּ שֶׁהַקַּב"ה מֵתְאַוָּה לְהַשְׁרוֹת אֶת **שְׂכִינְתּוֹ** "בְּתוֹכְכֶם" שֶׁל **לְבָבוֹת** עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל. וְרַק מִשָּׁם, מֵתוֹךְ הַלְּבָבוֹת שֶׁל בְּנֵי, נִמְשָׁכָה הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ.

וְהִנֵּה, יְדוּעַ לָנוּ מֵהַסִּפְרִים הַקְּדוּשִׁים עַל הַצֵּעַר הַגְּדוֹל שֵׁישׁ לְשִׁכְנָה הַקְּדוּשָׁה. שְׁהָרִי, מֵאֵז **חֲרָבָן** בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֵין לְשִׁכְנָה מְנוּחַ, וְהִיא גוֹלָה מִמְקוֹם לְמְקוֹם, כְּמְבוֹאָר בְּגִמְרָא (מְגִלָּה כט'): "תִּנְיָא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי אוֹמַר: בֵּא וְרֵא, כְּמָה חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל לְפָנַי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁבְּכָל מְקוֹם שֶׁגָּלוּ, **שְׂכִינָה** עִמָּהֶן". וּמִצִּינּוּ בְּתִיקוּנֵי הַזֶּהָר (הַקְּדָמָה א'), שְׁעַל-כֵּן רוּמְזוּ הַכְּתוּב (בְּרַאשִׁית ח', ט'): "וְלֹא מִצָּאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַ לְכַף רַגְלָהּ". כְּלוּמַר, הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה אֵינָה מוּצָאָת מְנוּחַ לְכַף רַגְלָהּ, שְׁהָרִי הִיא גוֹלָה מִמְקוֹם לְמְקוֹם, וּמִגּוֹלָה לְגּוֹלָה, יַחַד עִם יִשְׂרָאֵל.

וְלָכֵן, כְּדֵי לְגָרוֹם נַחַת-רוּחַ לְהַקַּב"ה עַל צֵעַר גְּלוֹת הַשְּׂכִינָה, הָעֲצָה הִיא לְעִסוּק בְּתוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁלְמַדְנּוּ בְּגִמְרָא (בְּרַכּוֹת ה'), כִּי "מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אֵין לוֹ לְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, אֵלָּא אַרְבַּע אֲמוֹת שֶׁל הַלְּכָה בְּלִבָּד" (=עֵסֶק הַתּוֹרָה). וּמְבוֹאָר עוֹד בְּגִמְרָא (בְּרַכּוֹת לה'), שְׂאֵפִילוּ "אֶחָד שִׁיּוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה...**שְׂכִינָה** עִמּוֹ".

הִנֵּה, מְבוֹאָר מְכַאֵן, שֶׁלִּמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, הוּא בְּמְקוֹם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. שְׁהָרִי, בְּעַת

הלימוד "שכינה עמו", ועל-ידי כך הוא מחזיר (בעת לימודו) את השכינה מהגלות.

ועל-כך רומז הכתוב: "קול דודי דופק פתחי לי אחתי רעיתי יונתי תמתי". הקב"ה דופק על פתח לבנו הסגור, ומתחנן אלינו: "בני, פתחו לי פתח אחד של תשובה כחודה של מחט". כלומר, הלא השכינה בגלות, ולא מצאה מנוח לכף רגלה, על-כן "פתחו לי פתח בלבבכם, כדי להכניס את השכינה, כדי שתהיה לי דירה בתחתונים".

ומה נוראים הם דברי המדרש בתנא דבי אליהו זוטא (פרק א'): "ואחר-כך (=לעתיד לבוא) יאמר הקב"ה לישראל: בני, עכשיו בואו וקבלו ממני כוס של תנחומין. ואומרים ישראל לפניו: רבנו של עולם, בתחילה כעסת עלינו והוצאתנו מתוך ביתך, והגליתנו לבין העכו"ם (=הגויים), ועכשיו באת לפיס אותנו?

ואמר הקב"ה להם, לישראל: אמשול לכם משל למה הדבר דומה. לאדם שהוא נושא את בת אחותו. פעם אחת כעס עליה, והוציאה מביתו. לאחר ימים הוא בא לפיס אותה. ואמרה לו: מתחילה כעסת עלי והוצאתני מביתך, ועכשיו אתה בא לפיסני? ואמר לה (=לבת אחותו): שמא תאמרי בלבך שמיום שיצאת מביתי, אני נכנסתי לביתי? אלא, אף אני לא נכנסתי לביתי.

כך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל: בני, מיום שהחברתי את ביתי של מטה, לא עליתי וישבתי בביתי (=בבית המקדש) של מעלה, אלא הייתי יושב ובטל. ואמר הקב"ה להם (=לישראל): אם אין אתם מאמינים לי, שאני לא נכנסתי לביתי, תנו את ידיכם על ראשי, ותראו שהוא מלא טל, שנאמר 'שראשי נמלא טל קוצותי רסיסי לילה'. וצריכים אנו להבין את דברי המדרש. שכן, הלא הקב"ה אין לו גוף ואין לו דמות הגוף, ואין לו שום דמיון כלל. אם כן, איך שיך לומר על הקב"ה, שראשו נמלא טל קוצותי רסיסי לילה?"

אלא, הפונה בכך היא, שהקב"ה אומר לנו: בני, פתחו את לבבכם, כדי שתהיה לי דירה בתחתונים. שהרי, מאז שנחרב בית המקדש לא ישבתי בביתי (בבית מקדש של מעלה). אלא, אני יושב בחוץ, תחת כיפת השמים. ועל-ידי כך ראשי נמלא טל, וקוצות שערות ראשי רטובות מרסיסי לילה, כמו שכתוב: "תנו את ידיכם על ראשי, ותראו שהוא מלא טל, שנאמר: 'שראשי נמלא טל קוצותי רסיסי לילה'".

אם כך מתחנן אלינו הקב"ה בכל השנה, הרי על אחת כמה וכמה שבימים אלו, לפני בוא יום הדין הגדול והנורא, מתחנן הקב"ה אלינו, "פתחו לי פתח אחד של תשובה כחודה של מחט", וכפיכך אומר: אל תתנו לי לעמוד בחוץ בחשיכה של הגלות, בלי בית, אלא פתחו לי את חדרי לבבכם בתורה ובעבודת ה', כדי שאוכל להיכנס. אם כך, איך יעז כל אחד מאיתנו, שהוא קרוץ חמר, בשר ודם, שהיום כאן ומחר בקבר, לאטום את אוזנו משמוע את קול הקב"ה הדופק על לבבינו, ומבקש "פתחו לי פתח אחד של תשובה כחודה של מחט". ומי יעז להיות כפוי טובה להשאיר בחוץ את הקב"ה, שהוא משפיע עלינו תמיד מטובו, ולא להכניס אותו אל חדרי לבו, כדי למלא את רצונו יתברך, "שיהא לו דירה בתחתונים (=בעולם הזה), כמו שיש (לו) בעליונים?"

ויש להוסיף, שהנה, ידוע שעיקר התשובה הוא בלב, כמו שכתוב (ישעיה ו, י'): "ולבבו יבין ושב ורפא לו". כלומר, איש ישראל צריך לפתוח את לבו, ולהתחרט מעמק לבו על כל מה שחטא ומרד בה, אלקי עולם, ולקבל על עצמו לתקן את דרכיו מכאן ולהבא.

נמצא לפי זה, כי כאשר לב האדם סגור ומסוגר כאבן, מחמת טרדות הזמן, פי אז קשה לו מאד להתעורר בתשובה שלימה כראוי. על-כן, הקב"ה, ברוב רחמיו וחסדיו, דופק על פתח לבבו הסגור של האדם, "קול דודי דופק", ומבקש ממנו "פתחו לי". שכן, בדיבורו, הקב"ה בורא בריאה לפתוח את לבבו הסגור של האדם, כדי שיתעורר ויתקיים בו הכתוב: "ולבבו יבין ושב ורפא לו" – שעל זה נאמר: "ומל ה' אלהיך את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את ה' אלהיך בכל לבבך". ובפרט בחדש אלול, כפי שרומז הכתוב: "את לבבך ואת לבב" – ראשי תיבות אלול.

והנה, מאחר והקב"ה טורח, בכבודו ובעצמו, לדפוק בקולו על פתח לבנו, כדי לעורר אותנו בתשובה שלימה, מי פתי שיוכל להתעלם ולהמשיך במעשיו הרעים כתמול שלשום?

הלא אין פשע גדול מזה, שכן אדם, הקרוץ מחמר, העשוי מעפר ומאפר, מתעלם מבקשתו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, שמתחנן אליו: "פתחו לי פתח אחד של תשובה כחודה של מחט".

ועל-כך מתלונן הקב"ה (ישעיה ב, ב): "מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה?". כלומר, מדוע אתם מתעלמים מקריאתי לפתוח לי פתח בלבבכם, כדי שאמצא לי דירה בתחתונים?

ואם, חלילה, אין בנו תבונה לשמוע בקולו של הקב"ה, הדופק על פתחי לבבנו, איזה פנים יש לנו אחר-כך,

בראש השנה וביום הכיפורים, לבוא ולבקש ממנו: "אבינו מלכנו, קבל ברחמים וברחון את תפלתנו?" על-פי האמור, יומתק לנו להבין מה שמצינו במדרש, שלעתיד לבוא מחיה הקב"ה את המתים על-ידי הטל שעל ראשו, וכפי שכתוב שם (ילקוט שמעוני, שיר השירים ה, ב): "קול דודי דופק פתחי לי אחתי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל קוצותי רסיסי לילה" – פתחי לי פתח (של) תשובה, ואני אגאלכם. 'שראשי נמלא טל קוצותי רסיסי לילה' – בשעה שהקב"ה עתיד להחיות את המתים, הוא מנער קוצותיו (של ראשו) והטל יורד, והעפר (של המת) מתגבל" (=לובש צורת הגוף).

וצריך להבין, שהרי כלל גדול הוא בידינו, שהשפע היורד אלינו משמים, הוא רק לאחר התעוררות שלנו מלמטה, על-ידי תורה ומעשים טובים. אם כך, איך יזכו המתים לתחית המתים? שהרי, אין הם יכולים לקיים תורה ומצוות לאחר שנסתם עליהם הגולל (=הקבר). וזאת, על-פי המבואר בגמרא (שבת ל): "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות קודם שימות. שכיון שמת, בטל מן התורה ומן המצוות, ואין להקדוש ברוך הוא שבה בו. והיינו דאמר רבי יוחנן: מאי דכתיב (תהילים פח) 'במתים חפשי' כיון שמת אדם, נעשה חופשי מן התורה ומן המצוות." (ולכן אמר שלמה המלך (קהלת ט, י): "כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך – עשה, כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הולך שמה").

לכן, כדי לתרץ ענין זה, מגלה לנו המדרש כי, "בשעה שהקב"ה עתיד להחיות את המתים, הוא מנער קוצותיו (של ראשו) והטל יורד, והעפר (של המת) מתגבל" (=לובש צורת הגוף).

ויש לומר, שהרי כתוב בגמרא (ברכות יח): "רשעים בחייהם קרויים מתים". לכן, נמצא, שכאשר הקב"ה מעורר מלמעלה את ישראל לעשות תשובה, הרי זה בבחינת הטל של תחיה, שמחיה בו הקב"ה את "המתים"/הרשעים בעולם הזה, ובמיוחד בימים הנוראים. שהרי, חדש אלול הוא תמיד חסר (=תמיד יהיו בו כט' (=29) ימים), ואם נוסיף את עשרת ימי התשובה, נקבל בדיוק טל (=39) ימים. והרמז הוא, שבמים אלו, שהם בבחינת "טל", משפיע הקב"ה עלינו "טל של תחיה", כדי שנפתח את לבבנו הסגור, כפי שכתוב: "קול דודי דופק". וכך זאת – כדי לעורר אותנו שנתחזר בתשובה שלימה לפנינו יתברך. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"הלא אתה תשוב תחיינו ועמך ישמחו בך, אשמעה מה ידבר האל, כי ידבר שלום אל עמו...ואל ישונו לכסלה" (תהילים פה, ז-ט)

הצדיק הרה"ק מאפטא, הלא הוא ה"אוהב ישראל", אמר פעם לחסידיו: ידוע שלקב"ה יש ויכוח עם כנסת ישראל על התשובה. הקב"ה אומר: "ישונו אלי ואשובה אליכם (מלאכי ג, ז). כלומר, קדם עשו אתם את הצעד הראשון בתשובה, ואחר-כך אני 'ואשובה אליכם'. ואילו כנסת ישראל אומרת לקב"ה: "השיבנו ה' אליך ונשובה" (איכה ה, כא). כלומר, אתה ה', עשה את הצעד הראשון לעורר אותנו בתשובה, ורק אחר-כך אנחנו 'ונשובה' אליך.

ואני אומר – המשיך הרה"ק מאפטא – שבודאי הצדק עם בני ישראל בטענתם, היות והם טרודים כל הזמן בעניני העולם הזה – האחד טרוד בפרנסתו, השני בחוליו, והאחר בצרה אחרת (כל אחד ו'החבילה' שלו) – ואיך יכולים לדרוש מהם שיתעוררו המה ראשונה, וישונו בתשובה?

וגם דוד המלך, עליו השלום, מסכים אתי בדבר זה. שהרי, כתוב בתהילים (פה, ז-ט): "הלא אתה תשוב תחיינו...". קדם הקב"ה צריך לשוב ולעורר אותנו, כי אין עצה אחרת זולת אם "תחיינו" – שתחיינו בגלות המרה (=הקשה) הזאת, ותתן לנו מנוחה להחיות את נפשנו. ושלל נהיה טרודים כל-כך בפרנסה וכדומה, ואז תראה כי (המשך הפסוק בתהילים) "ועמך ישמחו בך" – שהרי אז נוכל לשוב בתשובה. אחרי דברים אלו שהם מעט הצדיק מאפטא, ואחר פנה לכל המסובים ואמר בזו הלשון: אחרי שאני אמרתי את דעתי, וגם דוד המלך, עליו השלום, מסכים עמדי, עתה נשמע מה יאמר ה', יתברך שמו! ומיד הטח את אזנו, כאדם המקשיב לשמוע איזה דבור, ואמר בלשון קודשו "אשמעה מה ידבר האל!?" (המשך הפסוק בתהילים), ושקה מעט, ואחר-כך אמר: אספר לך מה שה' יתברך אומר: דעו לכם שהוא מסכים עם בני ישראל, שהם צדיקים ואין להם כח להתעורר בתשובה אליו ראשונה, "כי ידבר שלום אל עמו".

והוא, הקב"ה, מקבל את טענת כנסת ישראל לקיים "השיבנו ה' אליך ונשובה". כלומר, לעורר אותנו תחילה בתשובה, ורק אחר-כך אנחנו 'ונשובה' אליך. אבל, בתנאי אחד, אומר הקב"ה, שיבטיחו לו ויקבלו עליהם להיות טובים ואוהבים אחד את השני מהיום הזה והלאה, "ואל ישונו לכסלה" – שלא יחטאו שוב.

כניסת החג: 18:25

"אל שדי יתן לכם רחמים"

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: יוֹם הַכִּיפּוּרִים

ר"ת 19:59 יציאת החג: 19:15

ערש"ק ט' תשרי תשע"ט (18.9.18) bnei-zion.com

הפְּטָרָה: "ואמר סלון" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו"

על מעשה הבריאה, אומרים חז"ל בגמרא (ראש השנה לבי): **"בעשרה מאמרות נברא העולם... (ושואלים חז"ל):** והלא במאמר אחד יכול להבראות? (ומשיבים): אלא להפרע מן הרשעים, שמאבדן את העולם שנברא בעשרה מאמרות, ולתן שכר טוב לצדיקים שמקימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות."
"מאמר" הוא כל מקום בבריאת העולם שנזכרה בו לשון אמירה, כגון: **"ויאמר** אלהים יהי אור", **"ויאמר** אלהים יהי רקיע", וכו', ויש לומר שעשרת **המאמרות** הם כביכול **עשר** אצבעותיו של הקב"ה, שבהן ברא את העולם).

ובענין זה אומר ה"שפת אמת" שאמנם הקב"ה ברא את העולם בעשרה מאמרות, אלא שבכל שנה, בראש השנה, הוא יתברך ממשיך שוב את עשרת המאמרות, כדי לחדש את הבריאה. וצריך לדעת, שהצדיקים על-ידי עסק התורה והמצוות, מקימים את העולם, כמו שכתוב (ירמיהו לג, כה): **"אם לא בריתי(=תורת) יומם ולילה - חקות שמים וארץ לא שמתיי".** אולם, **הרשעים**, על-ידי **עוונותיהם**, מאבדים(=פוגמים) בעולם, שנברא בעשרה מאמרות. ומוסיף ואומר ה"שפת אמת": **"עשרת ימי תשובה הם פגוד עשרת המאמרות... (והיות) ובתחילת השנה מתחדשת הבריאה, לכן עשרת ימי תשובה מסיעין לתשובה".**

הנה, מבואר מדבריו הקדושים של ה"שפת אמת", שהקב"ה נתן לנו ברוב רחמיו וחסדיו, את עשרת ימי תשובה, מראש השנה ועד יום הכיפורים, כדי שבעשרה ימים אלו יתקן כל אחד מישראל את עשרת המאמרות על-ידי **תשובה ומעשים טובים**. ובזכות זה יזכה האדם לקחת חלק בהתחדשות הבריאה, באשר הוא יתברך ישפיע שפע חיות לכל העולם מעשרת המאמרות, וגם אותו האדם יזכה לקבל שפע רב מאותם צינורות שפע של עשרת המאמרות.

ענין זה מבואר ביתר שאת על-ידי בעל התניא ב"שער היחוד והאמונה", הכותב בשם הבעש"ט הקדוש זיע"א: **"הנה, פתיב: לעולם ה' דברך נצב בשמים. ופרש הבעש"ט זצ"ל, כי (דברי ה' יתברך, שאמר)... יהי רקיע בתוך המים וגו', (ה)תיבות (ו)האותיות (ה)אלו הן ניצבות ועומדות לעולם בתוך הרקיע, השמים... להחיותם לעולם, כדכתיב(=כמו שכתוב): 'ודבריו חיים וקיימים לעד'. כי אילו היו האותיות מסתלקות פרגע, חס וחלילה, וחוזרות למקורן, היו כל השמים (חוזרים) (ל)אין ואפס ממש, והיו פלא היו... וכן בכל הברואים שבכל העולמות, העליונים והתחתונים... אילו היו מסתלקות... חס וחלילה האותיות מעשרה (ה)מאמרות שבהן נבראת הארץ... היתה (כל הבריאה) חוזרת לאין ואפס".**

לפי דבריו הקדושים של הבעש"ט זיע"א, עולה כי כל היקום כולו, שנברא בעשרה מאמרות עומד וקיים על-ידי אותם עשרה מאמרות **"יהי אור"**, **תדשא הארץ**, **"יקוו המים"** וכדומה, והם המחיים ומקימים את כל הבריאה בכל רגע ורגע, ואותן האותיות של עשרה מאמרות אלו ניצבות בתוך הבריאה כלה להחיותה. שכן, צריכים אנו לדעת, שדיבורו של הקב"ה הוא נצחי, וכל זמן שהוא יתברך רוצה בכך הוא מחיה את הבריאה, ואם ה' יתברך היה מפסיק את דיבורו, ומסלק את האותיות המחיות את אותו הנברא, כי אז היה אותו הנברא בטל ומבוטל, והופך לאפס - כמו לפני הבריאה.

והנה, כפי שאמרנו, כשאין ישראל מקימים את התורה ומצותיה, **פוגמים** הם בכל העולמות, ובכל היקום, שנברא בעשרה מאמרות. ולכן, לפי זה, צריכים אנו לתקן את מעשינו, כדי שהוא יתברך ומשיך ויחדש שוב את הבריאה. **והנה**, מאחר ואנו רואים שמכל עשרת ימי התשובה בחר הקב"ה לימים מיוחדים את היום הראשון של עשרת ימי תשובה, שהוא ראש השנה, ואת היום העשירי, שהוא יום הכיפורים, משמע שעיקר העבודה היא בשני ימים אלו - ראש השנה ויום הכיפורים. על-כן, חובה עלינו להבין מהי העבודה המוטלת עלינו בימים אלו בראש השנה ויום הכיפורים, כדי לתקן מאמרים אלו.

כדי להבין ענין זה, הבה נתבונן בעשרת המאמרות, כפי שמבואר במדרש (ב"ר י"ז, א'): **"תנינו: בעשרה מאמרות נברא העולם, ואלו הן: (1) 'בראשית', ורוח אלהים מרחפת' ויאמר אלהים יהי אור' ויאמר אלהים יהי רקיע' ויאמר אלהים יקוו המים ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא' ויאמר אלהים יהי**

מֵאֲרֶת בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם 'וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרָצוּ הַמַּיִם שְׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה' וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה,
(10) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם."

נִמְצָא לְפִי זֶה שְׂרָאשׁ הַשָּׁנָה, שֶׁהוּא הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל עֶשְׂרֵת יָמֵי הַתְּשׁוּבָה מִכּוֹן כְּנֶגֶד הַמֵּאֲמָר הָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים..." (וַיֵּשׁ לֹמֵר שֶׁבְּמֵאֲמָר "בְּרֵאשִׁית" רָמַז הַקַּב"ה שְׁעֵתִידִים חַז"ל לְהוֹסִיף יוֹם שְׁנֵי לְרֵאשׁ הַשָּׁנָה. שְׁכֵן "בְּרֵאשִׁית" הֵן אוֹתִיּוֹת ב' רֵאשִׁית, דְּהֵינּוּ ב' רֵאשִׁית שֶׁל הַשָּׁנָה יֵשׁ לָנוּ, יוֹם אִי וַיּוֹם ב' שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה).

וְהֵנָּה, עַל הַכְּתוּב "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים...", פֶּרֶשׁ רַש"י: "בְּרֵאשִׁית - בְּשִׁבִיל הַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרָאת 'רֵאשִׁית'... וּבְשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאוּ 'רֵאשִׁית תְּבוּאוֹתוֹ' - בָּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ."

נִמְצָאנוּ לְמִדֵּים מְזֶה כִּי בְּמֵאֲמָר הָרִאשׁוֹן "בְּרֵאשִׁית" קָבַע הַקַּב"ה יְסוּד לְכָל הַבְּרִיאָה: שְׁכָל מָה שֶׁבָּרָא הַקַּב"ה בְּעוֹלָמוֹ - לֹא בָּרָאוּ, אֲלָא לְשֵׁם הַתּוֹרָה וּלְשֵׁם יִשְׂרָאֵל שִׁיקְיָמוּ אֶת הַתּוֹרָה. וְזֶה מָה שֶׁשָּׁנִינוּ בְּמִשְׁנֵה (אֲבוֹת ר', י"א): "כָּל מָה שֶׁבָּרָא הַקַּב"ה בְּעוֹלָמוֹ - לֹא בָּרָאוּ אֲלָא לְכַבּוּדוֹ". דְּהֵינּוּ, שִׁישְׁתְּמִשׁוּ יִשְׂרָאֵל עִם כָּל מָה שֶׁנִּבְרָא בְּעוֹלָם לְכַבּוּדוֹ, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה וְחוֹכְמָתוֹ הַקְּדוּשָׁה.

וּמִטַּעַם זֶה לֹא נִשְׁלְמָה הַבְּרִיאָה רַק לְאַחַר שֶׁקָּבְלוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה בְּהַר סִינַי, כְּמִבּוֹאֵר בְּגִמְרָא (שְׁבֵת פ"ח): "אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: מָאי דְכָתִיב (בְּרֵאשִׁית א') 'וַיְהִי עָרֵב וַיְהִי בּוֹקֵר יוֹם הַשְּׁשִׁי'. ה"א יִתִּירָה לָמָּה לִי? מִלְּמַד שֶׁהַתְּנָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, וְאָמַר לָהֶם: אִם יִשְׂרָאֵל מְקַבְּלִין אֶת הַתּוֹרָה - אַתֶּם מִתְקַיְיִמִין. וְאִם לֹא - אֲנִי מַחְזִיר אֶתְכֶם לְתַהוֹ וְבַהוֹ" (כִּי כָּל הָעוֹלָמוֹת תְּלוּיִים בְּאָדָם, שֶׁהוּא מְרַכְז הַבְּרִיאָה).

נִמְצָא לְפִי זֶה, שֶׁאִם הָאָדָם מִשְׁתַּמֵּשׁ עַל כָּל עֲנִינֵי הָעוֹלָם הַזֶּה לְשֵׁם הַתּוֹרָה, הָרִי הוּא מְקַיֵּם בְּכָד אֶת הַמֵּאֲמָר "בְּרֵאשִׁית", בְּשִׁבִיל הַתּוֹרָה וּבְשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּקְרָאוּ 'רֵאשִׁית תְּבוּאוֹתוֹ'. אֲבָל אִם חָלִילָה אֵין הוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּעֲנִינֵי הָעוֹלָם הַזֶּה לְשֵׁם הַתּוֹרָה, וְאִם חָלִילָה הַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם לְדַבֵּר עֲבִירָה בְּנִיגוּד לְרִצּוֹן הַתּוֹרָה, הָרִי הוּא פּוֹגֵם בְּמֵאֲמָר "בְּרֵאשִׁית" - שֶׁהָרִי לֹא הַשְׁתַּמֵּשׁ הוּא לְשֵׁם הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה.

וְצָרִיךְ לְדַעַת שֶׁהַמֵּאֲמָר הָרִאשׁוֹן, "בְּרֵאשִׁית", כּוֹלֵל בְּתוֹכוֹ אֶת כָּל עֶשְׂרֵת הַמֵּאֲמָרוֹת. שְׁכֵן, הוּא הָרֵאשׁ וְהַשְּׂרֵשׁ לְכָל הַמֵּאֲמָרוֹת, וְעַל-כֵּן כְּאֲשֶׁר אָנוּ מְקַיְיִמִים אֶת הַמֵּאֲמָר הָרִאשׁוֹן, מֵאֲמָר "בְּרֵאשִׁית", אָנוּ מִתְקַנְיִים בְּכָד אֶת כָּל שְׂאֵר הַמֵּאֲמָרוֹת שֶׁל הַבְּרִיאָה, שֶׁנִּבְרָאָה רַק בְּשִׁבִיל הַתּוֹרָה וּבְשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל. וְלָכֵן הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן שֶׁל עֶשְׂרֵת יָמֵי הַתְּשׁוּבָה, יוֹם רֵאשׁ הַשָּׁנָה, הוּא יוֹם קְדוּשׁ מְאֹד. שְׁכֵן, הוּא כְּאֲמוּר כְּנֶגֶד הַמֵּאֲמָר הָרִאשׁוֹן, מֵאֲמָר "בְּרֵאשִׁית", הַכּוֹלֵל אֶת כָּל עֶשְׂרֵת הַמֵּאֲמָרוֹת.

וְעַתָּה, הִבֵּה נִתְבוֹנֵן בְּמֵאֲמָר הָעֵשִׂירִי שֶׁל עֶשְׂרֵת הַמֵּאֲמָרוֹת, מֵאֲמָר "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ", שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַיּוֹם הָעֵשִׂירִי וְהָאַחֲרוֹן שֶׁל עֶשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה - יוֹם הַכִּיפּוּרִים. שְׁכֵן, בְּיוֹם זֶה (=יוֹם הַכִּיפּוּרִים), שֶׁהוּא גָּמַר הַחֲתִימָה שֶׁל כָּל אָדָם לְחַיִּים טוֹבִים, צְרִיכִים אָנוּ לְתַקֵּן וּלְחַדֵּשׁ בְּקִרְבָּנוּ אֶת עֲשִׂית ה'אָדָם" ("נַעֲשֶׂה אָדָם") לְשָׁנָה הַבָּאָה. הָא כִּיֻּצַּד?

עֲנִין זֶה יִתְבָּאֵר הֵיטֵב עַל-פִּי מָה שֶׁהִבְאֵנוּ מִדְּבַרֵי הַבַּעַשׂ"ט, שֶׁאָמַר עַל הַפְּסוּק: "לְעוֹלָם ה' דְּבָרְךָ נֶצַב בְּשָׁמַיִם", שֶׁעֶשְׂרֵת הַמֵּאֲמָרוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם נֶצְבִים וְקַיְיִמִים תְּמִיד, כְּדִי לְחַדֵּשׁ אֶת הַבְּרִיאָה בְּכָל עַת וּבְכָל זְמַן.

וְלָכֵן, נִמְצָא לְפִי זֶה, שֶׁמָּה שֶׁבָּרָא הַקַּב"ה אֶת הָאָדָם בְּמֵאֲמָר הָעֵשִׂירִי, "נַעֲשֶׂה אָדָם", שֶׁהוּא כְּאֲמוּר כְּנֶגֶד הַיּוֹם הָעֵשִׂירִי שֶׁל עֶשְׂרֵת יָמֵי הַתְּשׁוּבָה, יוֹם הַכִּיפּוּרִים, קָיִם תְּמִיד לְהַחֲיוֹת אֶת הָאָדָם. לָכֵן, בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים צְרִיכִים אָנוּ לְתַקֵּן מָה שֶׁפָּגַמְנוּ בְּמֵאֲמָר זֶה, "נַעֲשֶׂה אָדָם", כְּדִי שִׁיחַדֵּשׁ לָנוּ הַקַּב"ה אֶת הַחַיּוֹת הַנִּמְשַׁכֵּת תְּמִיד מִמֵּאֲמָר זֶה.

כְּדִי לְדַעַת אֵיךְ מִתְקַנְיִים אֶת מָה שֶׁפָּגַמְנוּ בְּמֵאֲמָר זֶה, הִבֵּה נִקְדִּים לְהַבִּיא מָה שֶׁפֶרֶשׁ רַש"י עַל הַכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית א', כ"ו): "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ". מִלְּשׁוֹן הַכְּתוּב שֶׁלְפָנֵינוּ ("נַעֲשֶׂה" - בְּלִשׁוֹן רַבִּים), לְמַדוּ חַז"ל, שֶׁבִּשְׂעָה שֶׁבָּא הַקַּב"ה לְבְרוֹא אֶת הָאָדָם הָרִאשׁוֹן, נִמְלָךְ (=הַתְּעַצֵּף) בְּמִלְאָכֵי הַשָּׂרֵת. וְעַל-כֵּן מַעִיר רַש"י בְּפְרוּשׁוֹ: "לְפִי שֶׁהָאָדָם (הוּא) בְּדְמוּת הַמִּלְאָכִים, וַיִּתְקַנְאוּ בּוֹ, לְפִיכֵךְ נִמְלָךְ בָּהֶם". וְעוֹד אוֹמֵר כְּאֵן רַש"י: "אֶף-עַל-פִּי שֶׁהַמִּלְאָכִים לֹא סִיעוּהוּ (=אֶת הַקַּב"ה) בִּיצִירָתוֹ (=שֶׁל הָאָדָם), וַיֵּשׁ מְקוֹם לְמִינִים לְרִדוֹתוֹ (=שֵׁשׁ לְמִינִים/לְכּוֹפְרִים מְקוֹם לְטַעוֹן שֵׁשׁ חָלִילָה שְׁתֵּי רְשׁוּיוֹת), לֹא נִמְנַע הַכְּתוּב מִלְּלַמֵּד דָּרְךְ אֶרֶץ (=הַתְּנַהֲגוֹת נְאוֹתָה לְאָדָם) וּמִיִּדַת עֲנוּה, שִׁיְהֵא הַגְּדוֹל נִמְלָךְ וְנוֹטֵל רְשׁוּת מִן הַקָּטָן".

וְהֵנָּה, חַז"ל הַתְּיַגְעוּ לְיִשָּׁב, מִדּוּעַ אָמַר הַקַּב"ה "נַעֲשֶׂה אָדָם" בְּלִשׁוֹן רַבִּים? הֲלֹא הוּא יִתְבָּרֵךְ הוּא אֶחָד, יְחִיד וּמִיּוֹחָד, וְאֵין יְחִידוֹת כְּמוֹהוּ בְּשׁוּם פְּנִים. אִם כֵּן, הִיָּה רְאוּי לֹמֵר "נַעֲשֶׂה אָדָם" (בְּלִשׁוֹן יְחִיד), וְלֹא "נַעֲשֶׂה אָדָם" (בְּלִשׁוֹן רַבִּים), שֶׁהָרִי עַל-פִּי זֶה יֵשׁ לְמִינִים/לְכּוֹפְרִים מְקוֹם לְטַעוֹן שֵׁשׁ חָלִילָה שְׁתֵּי רְשׁוּיוֹת? אוֹלָם, מְצִינוּ עַל-כֵּן בִּיאוֹר נִפְלֵא שֶׁל ה'יִשְׁמַח מִשָּׁה", הָאוֹמֵר (סֵפֶר "הַעֵיקָרִים", מֵאֲמָר ג'): הֵנָּה, כְּיָדוּעַ, בִּיצִירָת בְּעַלֵי הַחַיִּים בְּמַעֲשֵׂה הַבְּרִיאָה, נִאָּמַר לְאַחַר בְּרִיאָתָם "וַיִּרְא אֱלֹקִים כִּי טוֹב". אוֹלָם בִּיצִירָת הָאָדָם, שֶׁהוּא בַּחִיר הַנִּבְרָאִים, לֹא נִאָּמַר בּוֹ "כִּי טוֹב", וּמִדּוּעַ?

ובאר זאת ה"ישמח משה" ואמר כי אצל בעל החיים, ברגע שהם נבראו, כבר נשלמה תכליתם ומציאותם, ולכן נאמר בהם "כי טוב". אולם, האדם אינו בא לידי שלמות על-ידי בריאתו. שכן, האדם הוא בעל בחירה - לבחור בטוב, או חלילה ברע - והוא צריך לעמוד קשה, עד שגייע למדרגה של אדם. ואם חלילה ירדוף הוא אחר מראה עיניו, ויעסוק רק בהבלי העולם הזה, הרי הוא נמשל ל**בהמה**. לכן לא כתוב בו "כי טוב" - כדי להורות שעדין אין הוא בשלמות, אלא צריך הוא לעבוד קשה, עד שגייע למדרגת אדם.

לכן, אומר ה"ישמח משה", אמר הקב"ה "נעשה אדם": דהינו, הקב"ה אומר לאדם עצמו: "נעשה אדם", אני ואתה. שכן, על-ידי עבודת וגייעת האדם **בזיכרון המידות** שבו, הוא יתברך יעזור לו להשלים את עצמו, ולהגיע למדרגת "אדם", כמו שאמרו חז"ל בגמרא (קידושין ל): "יצרו של האדם מתגבר עליו בכל יום, ומבקש להמיתו...ואלמלא הקב"ה עוזרו(=עוזר לאדם) - אין (האדם) יכול לו(=ליצר הרע)...". נמצא, אפוא, שהקב"ה ביחד עם האדם עושים את האדם. וכתב על-כך הגה"ק מוה"ר הלל אבד"ק קאלמנע זצ"ל ב"אבקת רוכל", שהנה כתוב בנביא (יחזקאל לד' לא'): "ואתן צאני צאן מרעיתי, אדם אתם...". וכתוב בזהר (יתרו פ', מתורגם): "ר' שמעון אומר: זכאים הם ישראל, (כיון) שהקב"ה קרא להם בתואר 'אדם', כמו שכתוב: 'ואתן צאני צאן מרעיתי, אדם אתם'. אתם קרויין 'אדם', ואין העכו"ס(=עובדי כוכבים) קרויין 'אדם'".

כלומר, מדוע אתם קרויים "אדם", ולא שאר העמים? שכן, מותר/יתרון האדם על ה**בהמה** הוא רק בכך שהוא מסוגל לכפות על עצמו לקיים **רמ"ח מצות "עשה"**, ולהישמר שלא לעבור על **שס"ה מצות "לא תעשה"**.

ויש לומר, שענין זה נרמז במלה "אדם", שהיא ראשי תיבות (תהילים קיט', לב'): "**ד**רך **מ**צותיך **א**רוץ". דהינו, שצריך האדם לרוץ ולקיים את כל **רמ"ח מצות** ה' יתברך. וממשיך דוד המלך ואומר: "**א**שמרה **ד**רכי **מ**חטא", שגם הם ראשי תיבות "**א**דם" - לומר לך שצריך האדם להשמר מהחטא, שלא לעבור על **שס"ה מצות "לא תעשה"**.

הנה כי כן זאת העבודה המוטלת עלינו ביום הכיפורים, לבדוק ולפשפש בקרבנו, האם פגמנו במאמר "נעשה אדם"? האם באמת שתפנו פעולה עם הקב"ה, שבקש מאתנו "נעשה אדם", לעשות אדם בקרבנו? (לרוץ אחר **רמ"ח מצות "עשה"**, ולהזהר **משס"ה מצות "לא תעשה"**). או שמא נהגנו חלילה בבהמות, לרדוף אחר הבלי העולם הזה?

מעתה יאיר לנו להבין, מדוע בחר הקב"ה מכל עשרת ימי התשובה, לקדש בקדושה יתירה, את ראש השנה היום הראשון של עשרת ימי תשובה, ואת יום הכיפורים, שהוא היום העשירי של עשרת ימי תשובה. שכן, שני ימים אלו מכונים כנגד המאמר הראשון, "**בראשית** ברא אלוקים", וכנגד המאמר האחרון, "**נעשה אדם**". ושני מאמרים אלה כוללים בתוכם את כל המאמרים, ובהם נרמזת תכלית ומטרת הבריאה: "**בראשית**" - בשביל התורה ובשביל ישראל, שנקראו "ראשית" ומאמר האחרון "נעשה אדם", שהקב"ה מבקש מאתנו לסייע לו לעשות את האדם שבקרבנו. שכן, כאשר אנו מקימים את שני המאמרים הללו הנה, על-ידי כך אנו מתקנים את כל הבריאה כלה. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן) **"הצור תמים פעלו"**

הרה"ק רבי שמעון מיערוסלב זכה לאריכות ימים ולזקנה מופלגת. פעם נשאל על-ידי אחד מחסידיו: "במה(=בשל איזו מצוה) זכה רבנו לאריכות ימים כל-כך מופלגת?" ענה לו רבי שמעון מיערוסלב: "מאז ומתמיד אני מקפיד שלא להרהר אחר מידותיו של הקב"ה! ומעולם לא הקשיתי קושיות, ולא התלוננתי על דרכיו, הישרים והנכונים, של ה' יתברך, שהרי 'הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט'! והנה, מהי בעצם הסיבה שישנם אנשים שלא מאריכים ימים?" - המשיך הרב והסביר - "כאשר אנשים אלו מקשים קושיות, ומתלוננים ומתרעמים על מידותיו של ה' יתברך, כביכול: 'למה ככה עשה לי האלוקים?' ולמה ככה? וכו'". על-כך משיבים להם משמים: "האמנם יש לך תרעומת על ה' יתברך, ואתה רוצה להבין את דרכי ההשגחה העליונה". אם כך, קרב הנה, עלה והתניצב בפני בית דין של מעלה, וכאן תראה ותוכח שהכל מתנהל בישר ובצדק!!! "אולם אני" - ממשיך הרב ואומר - "שמעודי לא התלוננתי, ולא פציתי את פי, ואף לא הרהרתי אחר מידותיו של הקב"ה - אין צורך, ולא רואים צורך להזמיני לעולם האמת..."

אני מבקש סליחה, מחילה וכפרה מפל הקהל הקדוש, ומפל אחד ואחד מישראל, אם פגעתי או צערתי, או הכעסתי אותנו. בודאי שלא התכוונתי, ושגגה היא מלפני.

הדף מוקדש לעילוי: כל נשמות עמך בית ישראל ת.נ.צ.ב.ה

פְּרֻשַׁת הַשְּׁבוּעַ: יוֹם הַכִּיפּוּרִים "אל שדי יתן לכם רחמים" **כְּנִיסַת הַחֹג: 18:25**

עֲרַשׁ"ק ט' תשרי תשע"ט (18.9.18) bnei-zion.com ר"ת 19:59 **יְצִיאַת הַחֹג: 19:15**

הַפְּטָרָה: "וְאָמַר סְלוּ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"יהי רצון מלפניך שייכבשו רחמיך את כעסך, ויגולו רחמיך על מדותיך, ותתנהג עם בְּנֵיךָ בְּמִדַּת הַרְחָמִים"

על הגילוי הגדול והנפלא שזכה הפהן הגדול ביום הכיפורים, כאשר הוא נכנס לקדש הקודשים, מובא בגמרא: "אמר רבי ישמעאל בן אלישע: פעם אחת נכנסתי להקטיר קטרת לפני ולפנים, וראיתי אכתריאל, יה' ה' צבאות, יושב על פסא רם ונשא, ואמר לי (הקב"ה): ישמעאל בְּנֵי, בְּרַכְנֵי. אמרתי לו: (ריבונו של עולם), יהי רצון מלפניך, שייכבשו רחמיך את כעסך, ויגולו רחמיך על מדותיך, ותתנהג עם בְּנֵיךָ בְּמִדַּת הַרְחָמִים, ותכנס להם לפנים משורת הדין. ונענע לי (הקב"ה) בראשו".

והנה, על גילוי זה של רבי ישמעאל בן אלישע, שהיה פהן גדול, נאמרו כבר כמה וכמה פירושים, וברור הוא שמאמר זה הוא עמוק, נסתר ונשגב מהבנתנו. אולם יכולים אנו ללמוד ממאמר זה, שהכהן הגדול, שנכנס ביום הכיפורים לקדש הקודשים היה זוכה להתגלות אלקות שם (אם היה ראוי). כפי שגם מצינו אצל שמעון הצדיק, ששמש ארבעים שנה בכהונה גדולה, והעיד על עצמו (ירושלמי יומא כז): "כל שנה ושנה שהייתי נכנס לבית קדש הקדשים, היה זקן אחד לבוש לבנים ועטוף לבנים, נכנס עמי לבית קדש הקודשים ויוצא עמי".

וצריכים אנו להבין ענין זה. שכן, מדוע זכה רבי ישמעאל כהן גדול לראות מחזה מדהים כזה של הקב"ה, היושב על פסא הכבוד בית קדש הקודשים, כשנכנס להקטיר קטרת לפני ולפנים? וגם צריך להבין, מהי פונת הקב"ה שבקש, "ישמעאל בְּנֵי, בְּרַכְנֵי".

תחילה, נקדים להביא את דבריו המתוקים של ה"תפארת שלמה", האומר, שלמרות שהכהן הגדול נכנס לקודש הקודשים, למקום הכי מקודש בעולם, לא שוכח הוא להתפלל על הצרכים של ישראל. ועל זה אומרת הגמרא (ברכות ז, עא): "שלא תהא ברפת הדיוט קלה בעיניך". דהיינו, מה שהצדיק מתפלל לפני הקב"ה על ברכות ישראל, שהם בבחינת צרכי הדיוט לגבי הקב"ה, חשובים הם מאד בעיני ה' יתברך, שכן הקב"ה רוצה מאוד בטובת בני ישראל, להשפיע להם טובות וחסדים.

והנה, על הכתוב "ונענע לי (הקב"ה) בראשו" כותב רש"י: "כמודה בברכתו ועונה אמן", דהיינו, שהקב"ה הודה וענה אמן, על מה שאמר רבי ישמעאל בן אלישע: "יהי רצון מלפניך, שייכבשו רחמיך את כעסך, ויגולו רחמיך על מדותיך, ותתנהג עם בְּנֵיךָ בְּמִדַּת הַרְחָמִים...".

ויש עוד להוסיף, שהנה שנינו בגמרא (ברכות ו), כי כשם שבתפילין של ישראל כתוב שבחו של הקב"ה – "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד" – כך בתפילין של הקב"ה כתוב/מוזכר שבחם של ישראל (דברי הימים א' יז, כא) – "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ".

וכתב על-כך ה"משך חכמה" ("שמות"), שכאשר ההשגחה של הקב"ה היא גלויה בעולם הזה, והוא יתברך חפץ בטובתם של ישראל, מאיר הקב"ה לעולם בתפילין של ראש (שכן, כשם שהתפילין גלויה, כך ההשגחה גלויה). אולם, כאשר השגחתו יתברך היא בהסתר פנים בגלות ישראל, מתגלה הקב"ה רק עם תפילין של יד, שהן פידוע מוסתרות.

לפי זה יש לומר, שכאשר בקש הקב"ה מרבי ישמעאל בן אלישע "ישמעאל בְּנֵי, בְּרַכְנֵי", ורבי ישמעאל ברח את הקב"ה: "יהי רצון מלפניך, שייכבשו רחמיך את כעסך, ויגולו רחמיך על מדותיך, ותתנהג עם בְּנֵיךָ בְּמִדַּת הַרְחָמִים...". הנה, על ברכה זו נענע הקב"ה בראשו דוקא, הינו בתפילין שעל הראש, שבם נזכר שבחם של ישראל, כדי להראות שאכן מקובלת ברכתו של רבי ישמעאל וחפץ הוא יתברך בטובתם של בניו, בני ישראל. ויש עוד להוסיף, שכן, שנינו בירושלמי: "וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו (של הפהן הגדול) לכפר בקדש עד צאתו, אפילו אותן שכתוב בהן (יחזקאל א, י) 'ודמות פניהם פני אדם...'. (כלומר, אפילו המלאכים, שדמות פניהם "פני אדם", אסור היה להם להיות במקדש בשעה שכהן גדול עבד את עבודתו בקדש הקודשים).

והביאור הוא לפי שהכהן הגדול זכה בקדש הקודשים להתגלות אלקית עצומה, שהיא למעלה מהשגת אנוש – לכן לא היו רשאים שאר בני אדם, ואפילו מלאכים, להיות במקדש/אהל מועד. שכן, המקום היה נעלה מאד ממה שהיו מסוגלים לסבול.

ומה נוראים הם דברי הירושלמי, שמספר על דבר פלא (ירושלמי יומא כז): "ארבעים שנה שמש שמעון הצדיק את ישראל בכהונה גדולה, ובשנה האחרונה אמר להן: בשנה הזאת אני מת. אמרו לו: מהיכן אתה יודע? אמר להן: כל שנה ושנה שהייתי נכנס לבית קדש הקדשים, היה זקן אחד לבוש לבנים ועטוף לבנים, נכנס עמי לבית קדש הקדשים ויוצא עמי, ובשנה הזו נכנס ולא יצא עמי".

והתפלאו על-כך חכמי התלמוד, ושאלו את רבי אבהו, והרי כתוב: "וכל אדם לא יהיה באהל מועד אפילו אותן שכתוב בהן (יחזקאל א, י) 'ודמות פניהם פני אדם...'" (אפילו המלאכים, שדמות פניהם "פני אדם", אסור היה להם להיות במקדש בשעה שכהן גדול עבד את עבודתו בקדש הקודשים). ואיך נכנס זקן זה, שהיה מן הסתם מלאך ה', למקדש, לקדש הקודשים? על-כך השיב להם רבי אבהו: "מה אמר לי דהוה בר נש? אני אומר הקב"ה היה" (=מי אומר שהיה זה מלאך בדמות אדם? אני אומר שהקב"ה נכנס עמו!). (ע"פ "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

יום הפורים הוא "תבת נח" (=תבת ההצלה) של עם ישראל

(המלה "יום פורים" מופיעה בקפיצות של 50 אותיות למפרע (=מהסוף להתחלה)

"וייחל עוד שבעת ימים אחרים וישלח את היונה ולא יספה שוב אליו עוד:

ויהי באחת ויש מאות שנה בראשון באחד לחודש חרבו המים מעל הארץ ויסר נח את מכה התבה וירא והנה חרבו פני האדמה: ובחודש

השני בשבעה ועשרים יום לחודש יבשה הארץ: וידבר אלהים אל נח לאמר:

צא מן התבה אתה ואשתך ובניך ונשי בניך אתך: כל החיה אשר אתך מכל בשר בעוף ובבהמה

ובכל הרמש הרמש על הארץ הוצא היצא אתך ושרצו בארץ ופרו ורבו על

הארץ: ויצא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו: כל החיה כל הרמש וכל העוף כל רומש

על הארץ למשפחתיהם יצאו מן התבה: ויבן נח מזבח לה' ויקח מכל הבהמה

הטהרה ומכל העוף הטהור ויעל עלת במזבח:

וירח ה' את ריח הניחח ויאמר ה' אל לבו לא אסף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם

כי יצר לב האדם רע מנעריו ולא אסף עוד להפות את כל חי כאשר עשיתי:

עד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחרף ויום ולילה לא ישבתו".

"אפאיהם אשביתה מאנוש זכרם" (האזינו ל"ב, כ"ו)

בין תלמידיו הרבים של הרמב"ן, היה בחור אחד בשם אבנר, שהצטיין בכל מה שלמד. אך למגינת לבו של הרמב"ן, יצא אותו בחור לתרבות רעה, ואף המיר את דתו, כדי לזכות במישרה רמה מטעם המלכות הנוכרית.

פעם נזדמן משומד זה ביחידות עם רבו הדגול, שרחש לו בנעוריו כבוד והערצה. שאל אותו הרמב"ן: "אמר לי מה הביאך לסטות מדרך הישר, שבה חונכת מנעוריך?" השיב לו המשומד הסורר: "שמעתי פעם מפי הרב, שבשירת "האזינו" מרומז שמו של כל אדם והקורות הצפויים לו בחיים. אותה שעה אמרתי בלבי, שאין שחר לדברי הרב.

כיון שהתחלתי להרהר אחר הדברים ששמעתי מרבותי, גלשתי במורד יותר ויותר גדול, עד שהגעתי להמרת הדת".

קרא אליו הרמב"ן, ואמר: "אני דבק במה שהוריתי ודרשתי באזני תלמידי. וגם הדברים שהשמעתי על שירת

"האזינו" נכונים כאור היום". דבריו הנמרצים של הרמב"ן הרשימו את המשומד, ולאחר רגע של הרהור, אמר

לרבו: "היכן מרומז בפרשת "האזינו" השם "אבנר", שניתן לי בשעה שהכניסוני בביתו של אברהם אבינו?!

הרמב"ן עצם את עיניו לרגע קט, ומיד השיב במאור פנים בשירת "האזינו" נאמר: "אפאיהם אשביתה מאנוש זכרם". והנה, תן דעתך, שכל אות שלישיית במלים המובאות כאן מצטרפות לשם "אבנר"! המלים נעתקו מפיו של

המשומד, לשמע דברי הרמב"ן, ומיד התעוררו בלבו הרהורי חרטה על חטאיו, ומתוך נקיפת הלב, קרא לפתע בקול

בכי: "כלום יש תרופה למה שעוללתי לנפשי עד היום?" השיב על-כך הרמב"ן: "גורלך טמון בדברי הכתוב, שבו

מרומז גם שמך...". בלא אמר ודברים, נפרד המשומד מרבו הדגול, שעורר מהפך בלבו. וספרו עליו הבריות, שבאותו

יום, הפליג אבנר מן החוף בספינה קטנה, לבדו, בלא מפרשים ובלא משוטטים, ועקבותיו לא נודעו לאיש מאז והלאה.

גמר חתימה טובה לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

הדף מוקדש לעילוי: כל נשמות עמך בית ישראל ת.נ.צ.ב.ה

🕯️ **כניסת החג: 18:25**

"אל שדי יתן לכם רחמים"

פרשת השבוע: יום הכיפורים

ר"ת 19:59 **יצאת החג: 19:15**

ערש"ק ט' תשרי תשע"ט (18.9.18) bnei-zion.com

הפטרה: "ואמר סלוי" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בני ציון"

"והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל, יעמד חי לפני ה'... לשלח אתו לעזאזל המדברה" (טו' י')

בפרשת "אחרי מות", אנו למדים על העבודה הקדושה של הכהן הגדול ביום הכיפורים, להביא שני שעירי עזים – שעיר אחד לה', ושעיר אחד לעזאזל – שעליהם אומרים חז"ל (יומא סב'): "שני שעירי יום הכיפורים – מצותן שיהיו שניהן שוין במראה ובקומה...".

וצריכים אנו להבין את עמק הענין של שני השעירים שמביאים ביום הכיפורים: אחד לה', ואחד לעזאזל. וכן, צריכים אנו גם להבין, מדוע שני השעירים צריכים להיות ממש שוים ודומים בכל דבר – במראה ובקומה. כדי להבין ענין זה, נקדים לבאר את ענין קציצת רגלי הנחש לאחר חטא עץ הדעת, כפי שכתוב (בראשית ג, יד): "ויאמר ה' אלקים אל הנחש: כי עשית זאת, ארור אתה... על גחנך תלך, ועפר תאכל כל ימי חייך", ופרש רש"י: "רגלים היו לו (=לנחש), ונקצצו".

והנה, ידוע ומפורסם הדבר מדברי חז"ל, שהיצר הרע התלבש בדמות הנחש, כדי להפיל את האדם ברשתו, ולפיקו ראוי לנו להבין את עמק פונת רש"י, באומרו: "רגלים היו לו (=לנחש), ונקצצו".

הנה, אמרו חז"ל (סוכה נב'): "כל הגדול מחברו – יצרו גדול הימנו". באור הדבר, ויסוד כל התורה כלה הוא, שהקב"ה מסר את הבחירה בידי האדם, לבחור בטוב או ברע, להיות צדיק או רשע חלילה, וכמו שכתוב (דברים ל, טו'): "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב, ואת המות ואת הרע". ואם כך, מוכרח שיהיו לאדם יצר טוב ויצר רע שוים בגודלם, שכן רק אז יש לו את הבחירה האמיתית לבחור בין הטוב לבין הרע.

ולפי זה מבואר היטב מאמר חז"ל: "כל הגדול מחברו – יצרו גדול הימנו" – כלומר, כל הגדול מחברו מצד יצרו הטוב, מוכרח שיהיה לו גם יצר רע גדול, כדי שיהיה שוה ליצר הטוב שבו, כי רק אז הבחירה של האדם בין טוב לרע תהיה נכונה ואמיתית. וכל זאת עשה ה' יתברך כדי שהאדם יתגבר על היצר הרע, ויבחר בטוב, ועל-ידי כך יזכה לחיי העולם הבא.

והנה, ידוע שמדרגתו של האדם הראשון, יציר כפיו של הקב"ה, קדם שאכל מעץ הדעת, היתה גבוהה מאד, עד שאמרו חז"ל (מדרש בראשית רבה ח' י'): "בשעה שברא הקב"ה (את) אדם (ה)ראשון, טעו מלאכי השרת, ובקשו לומר לפניו קדוש". ולכן, ברור שלפי מדרגתו זו של האדם, גם כח היצר הרע, הוא הנחש, היה גדול מאד, כפי שכתוב: "והנחש היה ערום, מפל חית השדה אשר עשה ה' אלקים". וכל זאת, כדי שיהיה איוון כוחות בין הטוב לבין הרע, ותהיה בחירה חופשית, צודקת ואמיתית לאדם. ולכן, אל לנו להתפלא ולומר, איך יתכן שהאדם הראשון, יציר כפיו של הקב"ה, נפל ברשת הנחש.

ועתה, יתבאר היטב ענין קציצת רגלי הנחש, הוא היצר הרע. שכן, מבואר במדרשי חז"ל ובכתבי האריז"ל, שלאחר חטא האדם הראשון בעץ הדעת, נפל האדם ממדרגתו הגדולה שהיתה לו – "מאיגרא רמה לבירא עמיקתא" (=מהר גבוה לבאר עמוקה), ועמו ירדה ונפלה כל הבריאה כלה, כפי שכתוב: "ארורה האדמה בעבורך... וקוצ ודרדר תצמיח לך".

לכן נמצא, שאם הנחש, הוא היצר הרע, היה נשאר בכוחו הגדול, כפי שהיה לפני חטא אדם הראשון, לא היה אדם הראשון יכול להתגבר עליו. שכן כאמור, נפל האדם ממדרגתו הגדולה, ועל ידי כך הופר האיוון כוחות בין הטוב לבין הרע, והתבטלה הבחירה החופשית של האדם, לבחור בין טוב לרע.

ופדי לתקן ענין זה, "קצץ" הקב"ה, ברוב רחמיו וחסדיו, את "רגלי הנחש", כלומר המעיט את כוחו של היצר, לפי ערך נפילתו של האדם הראשון מקדושתו, כדי שישמר האיוון בין טוב לבין הרע.

ומעתה גם יאיר לנו להבין, במעט קט, מדוע צוה הקב"ה לאהרן הכהן לקחת ביום הכיפורים שני שעירים, שוים במראה ובקומה, כאשר אחד הוא לה' ואחד לעזאזל: כי דוקא ביום הכיפורים, כשישראל עושים תשובה על כל

עונותיהם, רצה הקב"ה להורות לנו דרכי תשובה, שהיצר הטוב והיצר הרע שבאדם הם תמיד שוים זה לזה, ואל יפול לב האדם, כשרואה הוא כמה קשה היא המלחמה שהוא צריך לנהל כנגד כח הרע שבקרבו. אלא, להיפך, שיודע נאמנה, שאם יש בו כח כל-כך גדול מצד היצר הרע, זוהי ההוכחה הגדולה ביותר לכך שיש לו גם כח עצום מצד הטוב והקדושה, וחייב הוא לצאת ולהילחם בעזרת כח זה, כח הקדושה שבו, כנגד היצר הרע. וכנגד שני כוחות אלו, שנמצאים בלבו של האדם - יצר הטוב מימין, ויצר הרע משמאל - צוה הקב"ה לקחת שני שעירי עזים, שוים במראה ובקומה, אחד לה' ואחד לעזאזל, כדי לרמוז לאדם שפח הטוב שבקרבו הוא גדול כמו כח הרע, ואם רק ירצה, יוכל הוא, בעזר ה', להתגבר על יצרו הרע. על-כך אומר קהלת (ו, יד): "ראה גם את זה לעומת זה עשה אלקים" - ראשי תיבות "עזאזל" - שתראה, שפמו שהקב"ה ברא לך יצר וחשק גדולים לרע, כן לעומת זאת, יש לך יצר טוב וחשק גדול לעשות טוב, והכל, אם כך, תלוי בך - האם לבחור בטוב, או חלילה ברע - ולכן (דברים ל, יט) "ובחרת בחיים, למען תחיה אתה וזרעך" (בעולם הזה ובעולם הבא). (על פי אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"חטאנו, עוינו, פשענו, אנחנו ואבותינו..."

אחד מעיקרי התשובה הוא הוידוי. דהינו, להודות בפני בורא עולם על העונות ולהתחרט עליהם. והנה, בוידוי אנו אומרים: "אנא ה' אלהינו... חטאנו, עוינו, פשענו, אנחנו ואבותינו..."

ולכאורה תמוה הדבר: וכי מי מנה אותנו להיות אפוסטרופוסים (=אחראים) על עונות אבותינו? ומה מועיל לנו שאנו מתנדים על עונות אבותינו?

אלא אומרים חז"ל: בכל אדם כלולים כל התולדות שעתידים להיולד ממנו ומיוצאי חלציו, עד סוף כל הדורות, כמבואר במדרש תנחומא ("כי תשא"): "... (כאשר היה) האדם הראשון מוטל גלם, הראה לו הקב"ה כל צדיק וצדיק שעומד מזרעו... וכמו כן, בכל אדם תלויים וכלולים יוצאי חלציו, לפני שיצאו מן הכח אל הפועל. והדבר דומה לשרש של עץ, הכולל בתוכו את כל הענפים והפירות שעתידים לצמוח ממנו. לפי באור זה, יוצא לנו, שלפעמים האדם, מצד עצמו הוא צדיק, ואינו ראוי לחטוא. אבל, היות וכלולים בו זרעיו וזרע זרעיו, עד סוף כל הדורות, וגש ביניהם כאלו שעתידים לחטוא, לכן הם גורמים לו גם כן שיחטא.

(גם האר"י הקדוש מביא רעיון זה בספריו, שהאדם הראשון חטא רק מצד(=בגלל) הנשמות שהיו כלולות בו). וזהו מה שאנו אומרים בוידוי: לא רק שאנחנו חטאנו, אלא "חטאנו...אנחנו ואבותינו" - כי מה שחטאו אבותינו הקדושים לא היה מצד עצמם, אלא מצידנו, שאנחנו הרעים והחוטאים. ומאחר והיינו אנחנו(=נשמותינו) כלולים באבותינו - גרמנו להם לחטוא. וזהו הוידוי שאנו מתנדים: "אבל חטאנו...אנחנו ואבותינו". והפונה היא, שאנחנו גרמנו לאבותינו שיחטאו. על-כן, בימים אלו של עשרת ימי התשובה (שבהם הצעקה והתשובה יפים ביותר, והתשובה מתקבלת מיד) אנו צריכים להתנדות על חטאינו, עונותינו ופשעינו, ולצעוק לפני שוכן מרומים שיסלח וימחול לנו. שהרי, לא רק שחטאנו, אלא בנוסף החטאנו את אבותינו. (עפ"י רבי מאיר יחיאל מאוסטרוביצקה)

"אבינו מלפנו. קבל ברחמים וברצון את תפלתנו"

מסופר, כי בעירה אחת הסמוכה לפרמישלאן דר עשיר, תקיף ואלים, שרצה להיות שליח ציבור בבית הכנסת שבעירה, ולעבור לפני התיבה בימים הנוראים. ואולם דעת בני העירה לא הייתה נוחה ממנו, אבל הם התיראו ממנו לסרב לו ולעמוד כנגדו. נמלכו בני העירה ושלחו שליחים אל הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א לשאול בעצתו, פדת מה לעשות. והשיב להם הצדיק, שבהיות ודרבם של בעלי התפילות מכל הערים הסמוכות לבוא אליו קודם ראש השנה, כדי להזכיר את עצמם, ולהתברך ממנו, ומסתמא יבוא גם אותו בעל תפילה שלכם, לכן אראה אז את אשר לפני, ואדע מה לעשות. ואכן, כך היה. קודם ראש השנה, כשכל בעלי התפילה מהסביבה באו לפרמישלאן, היה גם אותו עשיר עז פנים של אותה העירה בתוכם. קרא לו הרבי לחדרו, ואמר לו: מצינו בפסוקי תהילים שלש תפילות: א. תפילה למשה. ב. תפילה לדוד. ג. תפילה לעני. ו-ג' תפילות אלו הן ראשי תיבות "עמד" - עני משה דוד - והרמז הוא שצריך לעמוד על מהותו של בעל התפילה, העובר לפני התיבה להתפלל בשליח ציבור.

והנה, ג' סוגים של בעלי תפילה הן באופן כזה: "תפילה למשה" מרמז על בעל תפילה שהוא ירא שמים, אבל אינו בקי כל-כך בנוסח התפילה, כמו משה רבנו, עליו השלום, שהיה צדיק, אבל ערל שפתים. ובנדאי שהוא ראוי לירד לפני התיבה. "תפילה לדוד" מרמז על בעל תפילה כמו דוד המלך, עליו השלום, שאף-על-פי שהיו השונאים מדברים עליו רעה, עם כל זאת היה נעים זמירות ישראל, והיה בעל תפילה נפלא. גם איש כזה ראוי לירד לפני התפילה. ו"תפילה לעני" מרמז על בעל תפילה שהוא עני, שצריך להתפלל לפני העמוד לצורך פרנסתו. והנה, למרות שאינו ירא שמים, ואינו בקי בנוסח התפילה, עם כל זאת, מכיון שהוא עני ומתפלל לצורך פרנסתו, הנה, הקב"ה מקבל את תפילתו שכן, "לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה", ועל-כן גם הוא מותר להיות שליח ציבור.

והנה, אתה - פנה הצדיק לאותו עשיר - אינך צדיק, וגם נגן אינך יודע, וברוך השם גם עני אינך. על-כן, אם רצונך להיות בעל תפילה בימים הנוראים, עלי להתפלל עליך שתבוא לך אחת משלש המדרגות שבבעלי התפילה... והרי תבין מאליך שלהתפלל עליך שתהיה פתאום לצדיק וירא שמים, או ליודע נגן הרי זו תהיה תפילת שוא... אין לי עצה אחרת אלא להתפלל עליך שתהא עני, ותהיה תפילתך לפחות בבחינת "תפילה לעני"... נבהל אותו העשיר וצעק בבקלה: לא לא! אינני רוצה בשום פנים ואופן להיות בעל תפילה!... וכך בחוכמתו ובצדקתו הגדולה הצליח הצדיק להניע את אותו עשיר, עז פנים, לשמש כבעל תפילה... "גמר חתימה טובה ושבת שלום לכל בית ישראל!"

הדף מוקדש לעילוי: כל נשמות עמך בית ישראל ת.נ.צ.ב.ה

פְּרִשְׁתָּהּ הַשְּׁבוּעַ: יוֹם הַכִּיפּוּרִים

”אֵל שְׂדֵי יִתְּנוּ לָכֶם רַחֲמִים”

ר"ת 19:59 יְצִיאַת הַחֹג: 19:15

ערש"ק ט' תשרי תשע"ט (18.9.18) bnei-zion.com

הַפְּטָרָה: "וְאָמַר סְלוּ" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

”בְּנֵי צִיּוֹן”

”כָּל הַמֵּרְחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת – מֵרַחֲמֵינָן עָלֵינוּ מִן הַשָּׁמַיִם” (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

ידוע ומפורסם מדברי האריז"ל, כי כל התורה והמצוות שעושה האדם בעודו רשע, חס ושלום, אינם עולים לצד הקדושה, אלא אדרבה הוא נותן עוד כח לסטרא אחרא (=כוחות הטומאה). וצריך לדעת, שענין זה נמשך, עד שהאדם חוזר בתשובה, שאז הוא מחזיר את כל המצוות שעשה בעודו רשע, לצד הקדושה.

וכמו שכתב ה"באר היטב" בשלחן ערוך, בשם האריז"ל (או"ח ס' תקעא אות א'): "ודע, שכל המעשים (=המצוות) שאדם עושה, ותורה שלומד בעודו רשע – בעונותיו הרבים (הוא) מוסיף כח בקליפות (=כוחות הטומאה). (וכל זה), עד שחוזר בתשובה – (שרק אז הוא) מוציא מהקליפה (את כל התורה והמצוות שהיו שבויים שם, ומחזירם לצד הקדושה)". וזהו שרמזה התורה (בראשית כה, כד): "ויהי עשו איש ידע ציד". דהינו, היצר הרע, הוא שרו של עשו, הוא "ידע ציד" – כלומר, דרכו היא לצוד את התורה שאיש ישראל עושה בעודו רשע.

כדי להבין ענין זה ביתר שאת, נקדים להביא מה שמצינו בגמרא (ירושלמי): "בנוהג שבעולם מלך בשור ודם גוזר גזרה, רצה מקיימה אינו רוצה אחרים מקיימים אותה. אבל הקדוש ברוך הוא אינו פן אלא גוזר גזירה ומקיימה תחלה. מאי טעמא? (ויקרא כב) "ושמרו את משמרותי אני ה'" – אני הוא שממתי מצותיה של תורה תחלה". הנה לנו דברים ברורים, שהקב"ה מקיים את כל מצוות התורה.

אם כך, והוא יתברך מקיים את כל מצוות התורה, הרי בודאי מקיים הוא את מצוות השבת אבדה, כפי שכתוב (דברים כב, א): "לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם, השב תשיבם לאחריך". על-כן, מוטלת כביכול על הקב"ה להוציא את התורה והמצוות שנפלו ואבדו לאדם בתוך הקליפות (=כוחות הטומאה), שהרי צריך להשיב את האבדה לבעליה...

אלא, ידוע מה שדרשו חז"ל בגמרא, שלפעמים יכול האדם להתעלם מהמציאה שמצא, כמובא שם (ב"ק ל'): "פעמים שאתה מתעלם (מהמציאה), ופעמים שאי אתה מתעלם (ממנה). הא כיצד? היה כהן והיא (=המציאה) בבית הקברות, או שהיה זקן (=תלמיד חכם), ו(היא) אינה לפי כבודו".

דהינו, אם ראה אדם מציאה בתוך בית הקברות, והוא כהן, יכול הוא להתעלם מהמציאה ולהמשיך בדרכו, שהרי לפהן אסור להיטמא למתים. או שהיה זקן והיתה המציאה במקום הטינופת, יכול הוא להתעלם ממנה ולהמשיך בדרכו, שכן אין המציאה לפי כבודו.

והנה, ידוע שהקב"ה שנגלה בהר סיני "כזקן מלא רחמים" (מכילתא "בשלח"). אם כך, אין זה לפי כבודו יתברך להשיב את "האבידה" (=המצוות) שנפלו ואבדו לאדם במקום "הטינופת" (=הסטרא אחרא).

אולם, מבואר ברמב"ם, שלפנים משורת הדין, צריך גם זקן שאין הדבר לפי כבודו להשיב את האבידה, וכפי שמובא שם (הלכות גזילה יא, יז): "ההולך בדרך הטוב והישר, ועושה לפנים משורת הדין, מחזיר את האבידה בכל מקום, אף-על-פי שאינה לפי כבודו". ומקור דבריו של הרמב"ם מהכתוב בתורה (דברים ו, יח): "ועשית הישר והטוב בעיני ה'".

והנה, מאחר והקב"ה מתנהג לפנים משורת הדין, הוא מוציא את התורה והמצוות שנפלו בתוך הקליפה, ומשיב אותם לרשע, כדי לקיים מצוות השבת אבידה, למרות שאין הדבר לפי כבודו.

וזהו שכתוב בתהילים: "טוב וישר ה' על פן יורה חטאים בדרך". דהינו, הקב"ה "טוב וישר" (מקיים) "עשית הישר והטוב", ומתנהג לפנים משורת הדין, כדי ש"יורה חטאים בדרך" – כדי להוציא את התורה והמצוות של ה"חטאים"/הרשעים, שנפלו ואבדו "בדרך" (=בתוך הקליפות), להחזירם לקדושה, ולקיים בכך את מצוות השבת אבידה, למרות שאין הדבר לפי כבודו.

אולם צריך לדעת, שכל זאת הוא רק בתנאי שהאדם מתנהג במידת החסד עם זולתו, שהרי ידוע מאמר חז"ל

(מגילה יב): "במידה שאדם מודד - בה מודדים לו" (=האדם מקבל את גמולו כפי שהוא מתנהג עם הסובבים אותו). וכפי שכתוב בתהילים (קכא, ה): "ה' צלף על יד ימינך". דהינו, הקב"ה נוהג עמנו במידה כנגד מידה, ולכן, כפי שהצל שלך "עוקב" אחר פעולותיך ותנועות גופך. כך גם הקב"ה הוא "צלף", ומתנהג אתך, כפי שאתה נוהג עם חבריך.

וזהו שאומרת הגמרא (שבת קנא): "תניא רבי גמליאל ב(שם) רבי אומר (דברים יג, יח): 'ונתן לך רחמים ורחמך..'. - כל המרחם על הבריות - מרחמין עליו מן השמים, וכל (מי) שאינו מרחם על הבריות - אין מרחמין עליו מן השמים".

נמצא לפי זה, שהן אמת שהקב"ה מתנהג עמנו לפני משורת הדין, להוציא "יקר מזולל" (=להוציא את התורה והמצוות) שנפלו ואבדו בתוך מעמקי הקליפות, למרות שמצד הדין אינה לפי כבודו לרדת למקום ה"טינופת". אך כל זאת הוא רק בתנאי שגם אנו מתנהגים עם חברינו בחסד ולפנים משורת הדין. אבל אם אין אנו מתנהגים לפני משורת הדין, אלא נוהגים אנו על-פי הדין והצדק, כי אז גם הוא יתברך מתנהג עמנו על-פי הדין והמשפט ואין הוא מחזיר את האבידה/תורה ומצוות שנפלו בתוך ה"טינופת", שהרי אינה לפי כבודו. יהי רצון, שה' יתברך יזכנו להתנהג תמיד בחסד וברחמים עם כל הסובבים אותנו, ועל-ידי כך ישפיע לנו מידה כנגד מידה חסד ורחמים רבים להושיענו מכל צרה וצוקה. אמן כן יהי רצון.

"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני יי תטהרו"

בוהר הקדוש מובא שתשובה בבכיה היא סגולה לרחמי שמים רבים. ענין זה רמוז בפתוב על בתיה בת פרעה (כאשר ראתה את משה רבנו על היאור): "ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה ותחמל עליו". ומבאר הוהר (וזהר חלק ב, דף יב, מתורגם ומבואר): "אמר ר' יהודה: כל הדברים שבפעולם תלויים בתשובה ובתפילה של האדם המתפלל לפני הקב"ה. וכל שכן, מי שמוריד דמעות בתפילתו, אין לך שער שאלו הדמעות לא תבואנה (=תכנסנה) בו. ועל-כך רמז הכתוב: 'ותפתח' זו השכינה הקדושה העומדת על ישראל כאם על הבנים, והיא פותחת תמיד בכותם של ישראל. כיון שפתחה 'ותראהו' - דהינו, ילד שעשועים שהם ישראל שמתחטאים ומתחננים תמיד לפני מלכם, הקב"ה, וחוזרים בתשובה ובוכים, כמו שכתוב 'והנה נער בכה'. וכיון שהם בוכים כבן הבוכה לפני אביו 'ותחמל עליו', הנה על-ידי כך נמתקים כל הגזירות הרעות שבפעולם, והקב"ה מתעורר עליהם ברחמים", אמן.

והוסיף הרה"ק רבי חיים פלאגי זיע"א ואמר, שענין זה של בכיה ודמעות, הוא סגולה נפלאה לכפרת עונות ביום הפיורים, כפי שכתוב בגמרא (ברכות לב): "אמר רבי אלעזר... ואף-על-פי ששערי תפלה ננעלו, שערי דמעה לא ננעלו, שנאמר (תהילים לט): 'שמעה תפילתי ה' ושוועתי האזינה, אל דמעותי אל תחרש'".

ועל-כך רמז לנו הקב"ה בפתוב, "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני יי תטהרו". הנה, ראשי התיבות של "כי ביום הזה יכפר" הם "בכיה". ואילו ראשי התיבות של "מכל חטאתיכם לפני יי תטהרו" הם "חמלתי". וזאת, כדי לרמוז לנו שכל המתעורר ביום הפיורים בדמעות ובבכיה אמיתית על חטאיו, הקב"ה חומל עליו.

"כל האוכל ושותה בתשיעי... כאילו התענה תשיעי ועשירי"

אחד מתושבי בני ברק, שהיה מבאי ביתו של הגאון רבי אברהם ישעיה קרליץ, ה"חזון איש", נפל למשכב סמוך ליום הפיורים, והרופאים אסרו עליו לצום ביום הקדוש, משום פיקוח-נפש. כשבקר אצלו ה"חזון איש" בערב יום הפיורים, קבל(=התלונן) החולה באזני הגאון על גזירת הרופאים, הקשה מנשוא, וקרא בקול נרגש: מזמן שעמדתי על דעתי, לא החסרתי שום צום, אפילו לא צומות מדרבנן!

הרגיע ה"חזון איש" את החולה, ואמר לו: מדוע הנך טוען שלא תצום מחר? לדידי, אתה עומד לצום ביום הפיורים הנה צום כפול. שהרי, ידוע לך מאמר חז"ל, ש"כל האוכל ושותה בתשיעי (לחדש תשרי), מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי". ואם אתה מחויב על-פי דין לאכול גם בעשירי, אינך אלא ממלא בכך את רצון הבורא, ואכילה זו אף היא תחשב לך כשני צומות.

עיני החולה נתמלאו דמעות שמחה, בשומעו את דברי הגאון הנערץ, וכשקם ה"חזון איש" כדי לשוב לביתו, הרכין עצמו פעם נוספת לעבר החולה, ואמר: כל הימים עלינו לזכור, שאין אנו אלא חילים, הממלאים את הפקודות שהוטלו עלינו. אם אומרים לנו לצום - אנו צמים. ואם פוקדים עלינו לאכול - אנו אוכלים...
גמר חתימה טובה ושבת שלום לכל בית ישראל!